

Intézmény neve: **Adonyi Hóvirág Óvoda**

Szabályzat típusa: **Pedagógiai program**

Intézmény székhelye, címe: 2457 Adony Rákóczi u. 26.

Intézmény OM-azonosítója: 029917

Intézmény fenntartója: Adony Város Önkormányzat

ÓVODÁNK ADATAI

Neve: Adonyi Hóvirág Óvoda és Mini Bölcsőde

Címe: 2457 Adony, Rákóczi Ferenc utca 26

Telefon: 25/504-465

Fenntartója: Adony Város Önkormányzata

Címe: 2457 Adony Kossuth Lajos utca 4.

Oktatási azonosító: 029917

A program megnevezése: Pedagógiai Program

Készítette: Kardos Györgyi

Kelte: 2013. szeptember 01.

Módosította: Steinmann Katalin

Módosítása: 2025. július 31.

Az óvoda vezetője: Steinmann Katalin

Érvényes: visszavonásig

Törvényi megfeleltetés

Alaptörvény

- Magyarország Alaptörvénye

Törvények

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 1997. tv. XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról

Rendeletek

- 77/2025.(IV. 15.) Kormány rendelet az ONOAP-ról szóló 363/2012. (XII.17.) rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 401/2023. (VIII.30.) Kormányrendelet a pedagógusok új életpályáról szóló 2023.évi LII. törvény végrehajtásáról
- Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irány-elve
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 363/2012. Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről
- 277/1997. (XII..22.) Korm. rendelet a pedagógus – továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, amely a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről

Az óvoda szabályozó dokumentumai

- Alapító okirat
- Szervezeti és Működési Szabályzat
- Házirend

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

1. HELYZETELEMZÉS

1.1. Településünk földrajzi helyzete, története, értékek

1.2. Óvodánk jellemzői

1.2.1. Személyi feltételek

1.2.2. Tárgyi feltételek

2. AZ ÓVODA JÖVŐKÉPE

2.1. Óvodakép

2.2. Gyermekekép

3. AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI

4. AZ ÓVODA KÜLDETÉSNYILATKOZATA, ÉRTÉKEI

4.1 Küldetésnyilatkozatunk

4.2. Nevelési értékeink

5. AZ ÓVODA NEVELÉSI CÉLKITŰZÉSEI

5.1. Általános célkitűzés

5.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés

6. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

6.1. Az egészséges életmód alakítása

6.1.1. Az egészséges életmód alakításának célja

6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

6.1.3. Az egészséges életmód alakításának tartalma

6.1.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

6.2.1. Az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés célja

6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

6.2.3. Az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés tartalma

6.2.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

- 6.3.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja
- 6.3.2. Az óvodapedagógus feladatai
- 6.3.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma
- 6.3.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE

7.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

- 7.1.1. A sajátos nevelési igényű gyermek
- 7.1.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- 7.1.3. A kiemelten tehetséges gyermek
- 7.1.4. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek
- 7.2. A hátrányos helyzetű gyermekek képességfejlesztése
- 7.3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

8. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

- 8.1. A szociális hátrányok enyhítő tevékenységek célja
- 8.2. Az óvodapedagógus feladatai
- 8.3. A hátrányos helyzet okai
- 8.4. A szociális hátrány csökkentésre tett intézkedések

9. A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

- 9.1. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek célja
- 9.2. Az óvodapedagógus feladatai
- 9.3. Az együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervekkel
- 9.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

10. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

- 10.1. A szülő, gyermek, pedagógus együttműködésének célja
- 10.2. Az óvodapedagógus feladatai
- 10.3. Az együttműködés tartalma
- 10.4. A kapcsolattartás lehetőségei

11. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEKET

- 11.1. Az egészségnevelési és környezeti nevelés célja
- 11.2. Az óvodapedagógus feladatai
- 11.3. Az egészségnevelés és környezeti nevelés tartalma

11.4. Együttműködés az óvoda partnereivel

12. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEKET

12.1. Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések célja

12.2. Az óvodapedagógus feladatai

12.3. Várható eredmények

13. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

13.1. Játék

13.1.1. A játék célja

13.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.1.3. A játék tartalma

13.1.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

13.2. Verselés, mesélés

13.2.1. A verselés, mesélés célja

13.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.2.3. A verselés, mesélés tartalma

13.2.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

13.3. Ének, zene, népi játék, tánc

13.3.1. Az ének, zene, népi játék, tánc célja

13.3.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.3.3. Az ének, zene, népi játék, tánc tartalma

13.3.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

13.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

13.4.1. A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja

13.4.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.4.3. A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka színterei a feltételek megteremtése

13.4.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

13.5. Mozgás

13.5.1. A mozgás célja

13.5.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.5.3. A mozgásfejlesztés tartalma

13.5.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

13.6. A külső világ tevékeny megismerése

13.6.1. A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet

13.6.1.1. A környezet és a természet tevékeny megismerésének célja

13.6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.6.1.3. A környezet és természet tevékeny megismerésének tartalma

13.6.1.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

13.6.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések

13.6.2.1. A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének célja

13.6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.6.2.3. A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének tartalma

13.6.2.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

13.7. Munka jellegű tevékenység

13.7. 1. A munka célja

13.7.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.7.3. A munkajellegű tevékenység tartalma

13.7.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

13.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

13.8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja

13.8.2. Az óvodapedagógus feladatai

13.8.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei

13.8.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

14. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

14.1. Szervezeti és időkeretek

14.2. A heti rend és napirend kialakítása

14.3. Az óvodai nevelés tervezése

14.4. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését szolgáló dokumentumok

14.5. Az óvoda speciális szolgáltatásai

14.6. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

15. A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVEK

15.1. A szakmai tevékenységek fejlesztése

15.2. Projekt hetek, hagyományok rendszere az óvodában

15.3. Napirenden kívül szervezett tevékenységek kiemelt szerepe

16. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

16.1. Óvoda - Iskola

16.2. Óvoda - Fenntartó

16.3. Óvoda- Közművelődési intézmények

16.4. Óvoda - Civil szervezet

16.5. Óvoda - Egyház

17. Mellékletek

Az óvoda helyi nevelési programjának végrehajtásához szükséges, a nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

18. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS

A helyi nevelési program érvényessége

A helyi nevelési program módosítása

A helyi nevelési program nyilvánossága

19. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

BEVEZETÉS

A Nevelési Programunkat úgy alkottuk meg, hogy az intézménybe járó minden gyermek számára egyenlő eséllyel biztosított legyen a tanulás lehetősége.

Az immár több mint évszázados múltra visszatekintő Hóvirág Óvoda Adony Város Önkormányzatának egyetlen óvodája. Hagyományosan minden adonyi kisgyermek ebben az óvodában kezdte és kezdi meg intézményi keretek között történő nevelődését. Így természetesen az elmúlt száz év során is megjelent már számtalan alkalommal a gyermekek egyéni képességei közötti különbség, mint megoldandó pedagógiai probléma, melyet a mindenkori óvónők – nyilvánvalóan szűkebb tudományos háttérrel és pedagógiai eszközrendszerrel – több-kevesebb sikerrel, de mindenképpen „spontán kezeltek”.

Napjainkra a pedagógiai kutatások eredményei, a módszerek és eszközök széles köre áll rendelkezésre ahhoz, hogy tudatos, tervezett és szervezett pedagógiai munkával a ma szakemberei felismerjék a különbségeket, azok lényegi tartalmát; illetve lényegesen nagyobb sikerrel legyenek képesek a más nevelési igényt támogató gyermekek befogadására

Adonyban a gyermekek többsége 3 éves korban kerül be az óvodába. A gyermekek az óvodába lépéskor a szocializáció, a mentális állapot és a beszédképesség különféle fejlettségi szintjén állnak. A fejlettségi különbségeket csak részben indokolják a gyermekek egyéni képességei közötti eltérések, mert ebben a korban igen jelentős, determináló szerepe van a társadalmi hátrányokból fakadó egyenlőtlenségeknek és a családi nevelésnek is.

Az adonyi Hóvirág Óvodában történő nevelés célja ezeknek a társadalmi egyenlőtlenségeknek a kompenzálása, kiegyenlítése, az inkluzív nevelés keretében, a humánus differenciálás; az egyéni fejlesztés eszközével.

Fontos megemlítenem, hogy a más nevelési igényű gyermekek körébe a tehetséges, kimagasló képességű gyermekek is beletartoznak. Ez új eleme az óvodai nevelésnek, erre jó eszköz az óvodában már öt éve alkalmazott „egységes értelmi nevelés.”

1. HELYZETLEÍRÁS

Ellátási terület

1.1. Településünk földrajzi helyzete, története, értéke

Magáról a településről –mint meghatározó komplex környezeti tényezőről-a következőket mindenképp érdemesnek tartok megemlíteni:

Adony a Duna jobb partján, közvetlenül a 6-os főközlekedési út mellett, Budapesttől déli irányban-attól mintegy 50 km. távolságban- elterülő kisváros.

A kisváros a Duna, illetve dunai szigetei, vadregényes holtágai, horgásztavai; szép természeti környezete okán kedvelt kirándulóhely. Igen jelentős a szőlőkultúrája.

Adonyban a mezőgazdasági nagyüzem, a kis-és középvállalatok mellett nagy számban találunk magánvállalkozásokat, iparosokat, kereskedőket is.

A helyi munkáltatók mellett jelentős számú munkavállalót foglalkoztatnak a közeli városok: Dunaújváros és Százhalombatta ipari üzemai is (MOL RT., Dunai Vasmű, Hankook Tire). A munkanélküliség –bár súlyos probléma - de nem haladja meg az országos átlagot. A családok körében jellemző volt a ” kétkeresős-két gyerekes” modell. Mára már általános jelenséggé vált-, ahogy az ország gazdasági mutatóit is tekintjük-, hogy a szülők közül az egyikőjük munkanélkülivé válása, ennek következtében az óvodában fellelhetők száma átlagosan 3- 4 fő.

A munkavállalók tekintetében a jellemző a szakmunkásság, kisebb mértékben a mezőgazdasági és műszaki értelmiség, illetve a humán értelmiség vonatkozásában a „pedagógusság”.

A város kielégítő infrastruktúrával rendelkezik (ivóvízrendszer, vezetékes gázellátás, telefon-és kábeltelevíziós rendszer, csatornarendszer), illetve az alapvető kereskedelmi-szolgáltató- és igazgatási egységek(posta, rendőrség, gyógyszertár, üzletek stb.)adottak.

Közföldintézmények vonatkozásában is (Polgármesteri Hivatal, Egészségház, Iskola, Óvoda, Könyvtár, Művelődési Ház, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat) jól ellátott a város.

A város meglehetősen polgárosult, a civil szerveződések széles köre (klubok, egyesületek, alapítványok, körök) jelentős szereppel vesznek részt a város köz- és kulturális életében.

A közel 4000 lakosú településen szorgalmas, jó kedélyű, vendégeit nagy szeretettel fogadó emberek élnek, akik nemzeti-és kulturális hagyományaikat gondosan őrzik, ápolják.

Óvodánkról annyit érdemes tudni, hogy a település egyetlen óvodája, amely szakmai-és szervezeti tekintetben is teljesen önálló, gazdálkodását tekintve részben önálló intézmény.

Az épület sajnos elöregedett (valamikor zárdá) de megfelelő korszerűsítéssel, jó szervezéssel elegendő, helyet biztosít az 6 csoport működéséhez, s ezt még a kiegészíti a tornaszoba is. Ennél sokkal nagyobb érték, hogy gyönyörű környezetben: a volt Zichy-parkban található, sőt nagy saját udvarral is rendelkezik. A hat óvodai csoportban a mintegy 130 gyermek neveléséről szakképzett személyzet gondoskodik.

Óvodánkban logopédus foglalkozik a beszédhibás gyerekekkel, a dyslexia prevenciót a fejlesztő pedagógus végzi.

1.2. Óvodánk jellemzői

1.2.1.Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek, elfogadó, segítő, támogató attitűdje mintát és modellt jelent a gyermekek számára.

Az óvodai nevelés eredményességéhez hozzájárul az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak összehangolt munkája.

Óvodánkban a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése speciálisan képzett szakemberek közreműködésével valósul meg.

Amennyiben hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei kerülnek óvodánkba az itt dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját és anyanyelvét.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott Pedagógiai Program alapján valósulhat meg, és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Óvodánk dolgozóinak létszáma: 26 fő

Vezetők: főigazgató: 1 fő

főigazgató - helyettes: 1 fő

Óvodapedagógus: 12 fő

Dajka: 7 fő

Pedagógiai asszisztens: 3 fő

Óvodatitkár: 1 fő

Konyhai kisegítő 1 fő

Gyógypedagógia ellátás: utazó gyógypedagógiai ellátás keretében történik.

Jellemzőjük:

- összetartó jó csapat
- szakmailag jól felkészült, állandó önképzésre, tanulásra nyitott nevelői közösség,

Az óvodapedagógusok szakirányú végzettsége:

- 2 fő közoktatás vezető szakirányú óvodapedagógus

Továbbképzés területén a prioritás:

- az inklúzió, az integráció, a differenciálás és esélyteremtés, tehetséggondozás egészségfejlesztés területén szerveződő továbbképzéseken való részvétel támogatása.

Célunk

- a hospitálásra épülő, esetmegbeszélő együttműködés gyakorlatának kialakítása

Feladatunk

- Egymás munkájának minél teljesebb megismerése
- Egymástól való tanulás megvalósítása
- Együttműködés fejlesztése

Tartalma:

- Képzéseken való részvétel, új módszerek elsajátítása (egyéni, mikrócsoportos, differenciált fejlesztés, kooperatív technikák alkalmazása, multikulturális tartalmak közvetítése)
- Új dolgozó beilleszkedését segítő gyakornoki rendszer működtetése
- Nevelési értekezlet
- Rendszeres bemutató foglalkozások szervezése, a nevelőmunka kiemelt területeinek és gyengeségeinek megoldására, „Jó gyakorlatok bemutatására”, majd azok közös értékelése
- Esetmegbeszéléseken való részvétel
- Gyermekvédelmi munkaközösség működtetése
- A nevelési tervek egyeztetése, ismertetése a dajkákkal
- A fejlesztőpedagógusokkal való konzultáció a DIFER mérés eredményeinek és a fejlesztés eredményeinek megbeszélése
- Munkaközösségi megbeszélések
- Team egyeztető megbeszélések
- Nevelési időn kívüli szabadidős tevékenységekben való részvétel

1. 2. 2. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Biztosítja a gyermekek egészséges fejlődését, egészségük megőrzését.

A gyermekek óvodai életének színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.

Az eszközök, játékok lehetővé teszik mozgás- és játékgigényük kielégítését. A gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőleg természetes anyagokkal vesszük körül.

Fejlesztő eszközeink alkalmasak a gyermekek mozgás- és játék igényének kielégítésére és az iskolára való felkészítés megvalósítására.

Csoportszobák berendezése esztétikus, bútorainak mérete az adott csoport életkorához rendelt. A gyermekek számára nyugodt biztonságos környezetet biztosít. A gyermekek által használt játékokat, eszközöket a számukra hozzáférhető módon és biztonságukra figyelemmel helyezzük el.

Fejlesztő szobánk több funkciót ellát, eszközei gondosan összeválogatott játékok és fejlesztődobozok, amelyek jól segítik a differenciált nevelést.

Tornaszobát a megnövekedett gyermeklétszám miatt – a fenntartó kérésére- csoportszobává alakítottuk át. A mozgásfejlesztő feladatokat átszervezéssel a csoportszobában valósítjuk meg.

A gyermeköltözőbe a Szülői Közösség támogatásával biztonságos és esztétikus szekrényeket készítettünk.

Az óvoda lehetőségei szerint biztosítja a megfelelő munkakörnyezetet a munkatársak számára és lehetőséget teremt a szülők fogadására.

Udvarunk felszerelése jó eszközei a szabad levegőn lévő gondatlan szabad játéktevékenységeknek.

Az udvarra jellemző:

- Játsszóter tartozékaival: babaház, mászóházak, csúszdák, libikóka, egyensúlyozó palló, hinták, homokozók.
- Sportudvar tartozékaival: kapuk, labdák.

A nevelőmunkát segítő eszközök számbavétele

- Auditív eszközök: csoportonként rádiómagnók /CD lejátszó, MP 3 lejátszó, hangfelvevő funkciókkal/ Hang CD /állathangok, környezetünk zajai, hangjai stb/
- Vizuális eszközök: MINIMAT, csoportonként mágneses tábla számolódobozzal, matematikai számolódoboz tablók képek, valamint az óvónők által készített eszköztár/ bábok, fejdíszek, stb./
- Audiovizuális eszközök: laptop, projektor, diavetítő, CD, TV kamera, TV, DVD lejátszó, DVD gyűjtemény.
- Szakkönyvek, mesekönyvek megfelelő mennyiségben állnak az óvónők és a gyermekek rendelkezésére, folyamatosan bővítjük a csoportok könyvtár állományát.
- A szakfolyóiratok közül a megjelenéstől vásárlói vagyunk a Kisgyermek nagy problémákkal, valamint az Óvónők kincsestára c., Egyéni fejlesztés, személyre szabott nevelés c. kiadványoknak.

2. AZ ÓVODA JÖVŐKÉPE

2.1. Óvodakép

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének optimális feltételeit, az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő funkció. Az óvoda közvetlenül segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlesztését. Az óvoda tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását és az emberi értékek közvetítését.

- Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermekek óvodába érkezésétől az iskolába lépésig.
- Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét.
- Az intézménybe beíratott gyermekek számára megteremti az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkört.
- Funkciói: óvó- védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciók.
- Közvetetten segíti az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- Segítjük az integrált, inkluzív és differenciált nevelést, a hátrányok leküzdését, a tehetséggondozást.
- Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, a dolgozók személyes példájukkal segítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott összehangolt pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez igazodnak és biztosítják minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- A nemzetiséghez etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek nevelésében támogatjuk a befogadás lehetőségét, a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- Beszélő környezetével biztosítja a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartását, a gyermeki kérdések támogatását, a mindennapi anyanyelvi és értelmi nevelést és fejlesztését.

2.2. Gyermekkép

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében:

- a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését,
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek gondozását, fejlesztését fontos feladatunknak tekintjük, ezért fejlesztési stratégiánk kimunkálásában minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést. Ebből következően:
- gyermekközpontú, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik,
- az iskola-óvoda átmenet megkönnyítésére,

- elősegítve a nemek társadalmi egyenlőségének megvalósítását és az ezzel kapcsolatos előítéletek lebontását,
- biztosítva a szabad játék kitüntetett szerepét.

3. AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI

Az óvodai nevelési programunk elkészítésekor az Óvodai nevelés országos alapprogramja mellett figyelembe kell vennünk:

- a) a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésével összefüggő irányelveket.

Alapelveink

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti azt, miközben érvényesíti a családokkal való együttműködés során a segítség családhoz illesztett megoldásait, az intervenciós gyakorlatot.
- A gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem övezi.
- Megvalósul az érzelmi biztonság, otthonos, derűs, szeretetteljes légkör feltétele és mindenkor, minden helyzetben a gyermek érdekeinek figyelembe vétele, és szükségleteinek kielégítése.
- Érvényesül az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazodó pedagógiai intézkedések, műveltségterületek közvetítésével, a gyermekek személyiség fejlődésének és egyéni képességeinek kibontakoztatása az egyéni bánásmód elve és az esélyegyenlőség előmozdítása.
- A gyermekek folyamatos értékelése során érvényesülnek a pozitív eredmény érdekében a jutalmazás elvei és formái
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye, valamint a nemzetiségi gyermekek nevelése során; megvalósul a tolerancia, a különbözőségek elfogadásának elve, a differenciált képességfejlesztés, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az óvoda szükség szerint együttműködik az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.
- Kiemelten kezeljük az egészség- és környezeti nevelés elveit: tapasztalatszerzés útján a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét, védelmét.
- Hangsúlyt fektetünk az egészség megővására és az egészséges életvitel szokásainak alakítására.

4. AZ ÓVODA KÜLDETÉSNYILATKOZATA, ÉRTÉKEI

4.1. Küldetésnyilatkozatunk

- A legfontosabbnak tartjuk, hogy gyermekeik otthonos, szeretetteljes, nyugodt, derűs és biztonságot adó környezetben nevelődjenek.
- Fő törekvésünk, hogy a társaikkal és a felnőttekkel való együttműködés során, elsajátítsák az együttélés szokásait, meg tanuljanak figyelni, - alkalmazkodni, – együtt érezni egymással, miközben tolerálják a másságot.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít és hozzásegíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és a családdal való kötődés alapja.
- A nevelőmunkánkban megteremtjük a felszabadult mozgás sokoldalú élményét, ezáltal hozzásegítjük gyermekeiket ahhoz, hogy a környező világból minél több élményhez, tapasztalathoz jussanak.
- Nagy hangsúlyt fordítunk a játék élményszerű és örömkeltő feltételeinek megteremtésére, hiszen általa ismerkednek meg a való világ csodáival, amely egyben tükörképe mindazoknak a tapasztalatoknak, amelyet a gyermek átélt a játék nyelvén megfogalmazott.
- A személyiségfejlesztés során tiszteletben tartjuk gyermekeik egyéni különbségeit, figyelembe vesszük életkorukhoz igazodó szükségleteit, hogy megterhelés nélkül készíthessük fel őket az iskolai életmódra.
- Céljaink eléréséhez szükségünk van a partnereink támogatására, hiszen csak közös együttneveléssel tudjuk formálni, alakítani gyermekeiket, hogy biztosan eligazodjanak a világ valóságában.
- Munkatársaink széleskörű szakmai felkészültsége, innovációs törekvései, minőség iránti elkötelezettsége jelentik a biztosítékot céljaink eléréséhez.

4.2. Nevelési értékeink

Nevelési értékek	Pedagógiai feladat
A mozgás prioritása	A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra készítő biztonságos környezet kialakítása Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése
Az egészséges életmód kialakítása és fenntartása	A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése Az egészséges életmód, betegségmegelőzés, valamint a biztonságos környezet szokásainak alakítása, A gyermek komfortérzetének biztosítása és a testi fejlődés

	elősegítése A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok megvalósítás
A játék elsődlegessége	Rugalmas napirend biztosítása A szabadjáték elfogadása: az egyes gyerekek játékfejlődése, az egyéniségben rejlő lehetőségek támogatása, a társas együttműködésben rejlő lehetőségek támogatása Derűs, nyugodt légkör biztosítása A játék sokoldalú fejlesztő hatásának kibontakozásához változatos eszköztár biztosítása. A tárgyi környezet kiszolgáló funkciójának bővítése.
Az érzelmi az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	Az interperszonális (személyközi) kapcsolatok új formáinak alakítása. Az énkép – önismeret – önértékelés fejlesztése. Értékek, normák kialakítása. Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során. A közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete. A nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek megalapozása, a haza szeretetere, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés elmélyítése.
Az egyéni különbségek tiszteletben tartása	Az egyéni fejlődési ütem nyomon követése a képesség fejlesztéshez kidolgozott szempontok alapján. Minden pedagógustól és nem pedagógus kollégától elvárás a másság elfogadása, a tolerancia, és a segítőkészség. Tervezőmunkánál a gyermek fejlettségének figyelembe vétele. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek számára speciális felkészültséggel rendelkező szakember biztosítása.

Működési értékek	Működési feladat
Minőség iránti elkötelezettség	Helyi nevelési célok elfogadása, azokkal való azonosulás. Egyénre szabott, tudatos, célzott fejlesztés. Gyermek centrikus pedagógiai szemlélet, a gyermekek szeretete, tisztelete. Empátiás, nyugodt, biztonságot nyújtó légkör A tevékenykedés, élményszerzés lehetőségeinek változatossága. Szakmai elhivatottság. Másság elfogadása, értékeinek tudatos közvetítése a gyermekek felé. Értéorientáltság, pozitív beállítottság.
Együttműködési készség	A kommunikáció eszközszerének széleskörű alkalmazása (kommunikációs készségek, véleményalkotás, vitakészség fejlesztése). A döntések és a változások menedzselése, csoportmunka (team munka) a közös célok megvalósításához. A dolgozókkal és partnerekkel való jó kapcsolat kialakítása. Társadalmi részvétel biztosítása: csoporthoz tartozás, szociális érzékenység, szolidaritás, feladatvállalás, önkéntesség, civil kezdeményezőkészség.

5. AZ ÓVODA NEVELÉSI CÉLKITÚZÉSEI

5.1. Általános célkitűzés

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló része, nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek óvodába lépésétől az iskolába lépésig, legfeljebb hétéves korig, ill. az iskolai érettség eléréséig.

5.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés

- A 3-7 éves gyermek eltérő fejlődési ütemének és érési jellemzőinek szem előtt tartásával a gyermeki személyiséghez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával, játékos keretek között alakul:
 - az egészséges sokoldalú személyiség,
 - gyermekek környezettudatos szemlélete,
 - a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális, értelmi érettség.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeknél érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok, és csökkennek a sajátosságokból adódó különbségek
- A tehetséges gyermek átlag feletti speciális egyéni képességei felszínre kerülnek, fejlődnek
- A hátrányos helyzetű gyermekek összehangolt integrált nevelése révén, az esélyegyenlőség növekszik, az indulási hátrányok csökkennek az iskolába való átmenet, zökkenő mentesebbé válik.
- Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése következtében fejlődnek a tanulási képességeket meghatározó funkciók

6. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladata - az Alapprogramban deklarált - testi és lelki szükségletek kielégítése, ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi,- értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

6.1. Az egészséges életmód alakítása

6.1.1. Az egészséges életmód alakításának célja

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése során
 - formálódnak az egészséges életvitelhez szükséges jártasságok, készségek,
 - fejlődnek testi, lelki képességeik.

6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek gondozása, a testi, lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése egészségük megóvása, ápolása
- A testi fejlődés elősegítése
- Az egészséges életmód a tisztálkodás, a testápolás, az étkezés (különösen a magas cukortartalmú ételek és italok valamint a magas só-és telítettszsír- tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése a zöldségek és gyümölcsök illetve a tejtermékek fogyasztásának ösztönzése), a fogmosás, az öltözködés, a pihenés és

betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése

- Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket az ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.
- A gyermekek fejlődéséhez, és fejlesztéséhez szükséges egészséges, nyugodt, biztonságos balesetmentes környezet feltételeinek megteremtése,
- A környezet védelmére és megóvására irányuló szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Párhuzamos tevékenységek gyakorlásához, elegendő idő, türelmes légkör, rugalmas napirend kialakítása
- A szokás –és normarendszer közös kialakítása, összehangolt munka, azonos norma valamennyi csoportban dolgozó óvodapedagógus és dajka között
- Saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi, szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek fejlesztése ezzel az iskolai beilleszkedés közvetett segítése
- A gyermek önállósági törekvéseinek segítése, támogatása, a tevékenységek szóbeli megerősítése
- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése, fejlesztése- különös tekintettel sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű gyermekek esetében- egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, szükség esetén megfelelő szakember bevonása
- A szülők egészségmegőrző, betegségmegelőző szokásainak megismerése, befolyásolása (szociokulturális háttér, gondozási szokások)
- Az egészségügyi szolgálattal együttműködve a teljes körű egészségfejlesztés kiépítése, és annak működtetése.
- A megfelelő szakemberek bevonásával (a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve) - speciális gondozó-, prevenciós és korrekciós test- lelki- értelmi nevelési feladatok ellátása.

6.1.3 Az egészséges életmód alakításának tartalma

Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek testi komfort érzetének biztosítása, a gyermeki szükségletek kielégítése. A gyermeket engedjük szabadon mozogni, szükség szerint WC-re menni, vizet inni, tisztálkodni a nap bármely szakaszában. A gondozási tevékenységek kiemelt jelentőségűek a gyermekekkel történő kapcsolatépítés, önállóságuk fejlődésének elősegítése céljából. Fontosnak tartjuk az óvónő és gyermek, a dajka - gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő viszonyt, a természetes testközelség meglétét, az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációját, bánásmódját. Ennek kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az óvodát kezdő gyermekek tekintetében, a befogadás időszakában, a minél nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb szokáskialakítás érdekében. Az önkiszolgáló feladatok

elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítják a gyermekek énképét, segítik önállóvá válásukat. A tevékenységben a felnőtt- óvónő, gondozónő, dajka, szülő-a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodva ad segítséget, és tanítja, gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhatnak. A napi életritmus megtervezésénél a gondozásra is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg. Így nyílik lehetőség a gondozási teendők kultúr tartalmának közvetítésére is. (Pl.: igényükké váljanak a testi és egészségügyi szokások, a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet, kulturált étkezés).

Az iskolakezdéshez elengedhetetlen, hogy saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi, szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek kialakuljanak, mindezeket a feladatokat önállóan végezzék.

A testápolás, öltözködés, étkezés szokásrendszere

Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés, szervezettségét az óvodába lépés első pillanatától igyekszünk biztosítani.

3-4 éves korban:

Segítséggel, egyéni eltéréseknek megfelelően végezzék a maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket.

A segítségadás: folyamatos közös tevékenységet, szóbeli magyarázatot jelent.

4 - 5 éves korban:

Kis segítséggel egyéni eltérésüknek megfelelően végezzék maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket.

A kis segítségadás: a tevékenység szóbeli magyarázattal történő bemutatását, az önállóság egyre erőteljesebb ösztönzését jelenti.

A szokás- normarendszer az önállósági foknak megfelelően új kultúr tartalmakkal bővül (pl. megbízatás)

5 – 7 éves korban: Önállóan végezzék (személyük körüli) a tisztálkodási, öltözködési, étkezési teendőket, szükség szerinti segítségadással.

A szükség szerinti segítségadás: folyamatos figyelemmel kísérést, elakadás esetén azonnali segítséget jelent, de mindig csak annyit, amennyi az elakadást továbbviszi.

A szokás- normarendszer kiteljesedik, az önállóság mértékének megfelelően bővül.

Testi nevelés elősegítése

A testi nevelés magába foglalja:

- a gyermek természetes mozgásigényének, a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, testápolás, egészséges táplálkozás) kielégítését, valamint
- a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését, óvását, megőrzését

Mozgás

A gyermek természetes mozgásigény sokféle szabad és célirányos mozgástevékenységgel elégítjük ki. Ideális, jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetünkben naponta kapnak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, ezáltal a baleseteket is megelőzhetjük. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, mintát adva ezzel a szülőknek is. Évente többször (Víz hete, Föld napja, Nagycsoportosok hete) mozgásos programot, sportvetélkedőt szervezünk. A mozgást, finommotorikát fejlesztő játékoknak prioritást biztosítunk. Olyan tevékenységeket szervezünk, ahol a különböző szem-kéz, szem-láb koordinációk fejlődnek. A szenzoros integráció hiányából következhetnek a:

- a motoros lemaradás,
- a szellemi beszűkülés,
- a szociális együttműködés zavarai.

Ezért az egyéni eltérésekre épülő differenciált fejlesztést érvényre juttatjuk.

Levegőzés, pihenés és alvás

A levegő: Az egészséges életmód fontos eleme. Az évszakoktól és az időjárástól függően a lehető legtöbb időt kell a gyermeknek a szabadban töltenie.

A gyermek természetes joga a csendhez, a pihenéshez való jog, ezért különösen ügyelünk a nyugalom feltételeinek megteremtésére.

Pihenés és alvás feltételei: - tiszta levegő, kényelmes fekvőhely

- nyugodt légkör,
- az altatás hangulatához illő mese, halk relaxációs zene, ének.

Testápolás, személyi higiéné

A gyermek tisztaságigényének kialakítását biztosítja. Különös gonddal kell védenünk a gyermekek érzékszerveit. A bőrápolás, hajápolás, a fogak ápolása, az orr tisztántartása és a WC

használat kapcsán a gyermekek fokozott önállósággal vesznek részt. Törekedünk a család és óvoda gondozási szokásainak összehangolására, a családok szokásainak befolyásolására. A védőnővel kötött együttműködés keretében rendszeres tisztasági szűrővizsgálat történik, a szülők rendszeresen tájékoztatást kapnak a higiénés gondok megoldásáról.

Öltözködés

Az öltözködésnél, fontos a sorrend megismertetése, valamint az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek felismerése, egymáshoz igazítása. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket réteges öltöztessék, a biztonságos, kényelmes cipő használatát mozgásos tevékenység közben elvárjuk.

Egészséges táplálkozás

A gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetésre – az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani, ennek megfelelően nem támogatunk az egészségre ártalmas élelmiszerek nagy mennyiségű és rendszeres fogyasztását. A helyes táplálkozás nem jelenti egyetlen ételnek, élelmiszernek a tilalmát sem, azonban célszerű egyeseket előnyben részesíteni (zöldségek, gyümölcsök és tejtermékek stb.), mások fogyasztását csökkenteni (magas cukortartalmú ételek és italok, magas só és telítetlenzsír- tartalmú ételek).

A kulturált étkezés elengedhetetlen feltétele az esztétikus eszközrendszer és a tervszerűen átgondolt, kidolgozott szokás- normarendszer, az óvoda dolgozóinak modell értékű jelenléte. Az étkezések önkiszolgálásra épülnek, az önállóság fejlődésére, a biztonságos eszközfogásra gyakorol kedvező hatást. 6-7 éves korban az ebédnél a - közösségért - végzett naposi munka örömeinek átélésére nyílik mód. A tápanyagszükséglet pótlását szolgálja, ha a szülők közreműködésével naponta gondoskodunk gyümölcsről, zöldségféléről. A gyermek táplálkozási szokásait tiszteletben tartva ösztönözzük, de nem kényszerítjük az eddig ismeretlen ételek elfogadására, de az étrend megismertetésével, közvetve segítjük a családok korszerűbb táplálkozásának kialakítását.

A művelődési anyagban szerepelnek az egészséges ételeket népszerűsítő foglalkozások.

A gyerekek figyelemmel kísérik a zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Minden érzékszervet megmozgató a tapasztalatszerzés során, mindezeket, versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére ezzel is erősítve az egészséges táplálkozást.

d) Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztésének célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek, környezetéhez történő alkalmazkodást és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai az óvodában:

- a társas beilleszkedés (integráció) megvalósítása,
- a normatartás (adaptáció) elsajátítása és a tevékenységek gyakorlása

A lelki- egészségre nevelés területei az óvodában:

- az egészséges napirend gyakorlása, készséggé alakítása
- a hibás viselkedési módok kezelése (leszerelését),
- a stressz hatások kompenzálása
- a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértése és megoldása.
- szükség esetén esetmegbeszélés kezdeményezése,

A feladatok komplex módon kapcsolódnak valamennyi feladathoz, átszövik az óvodai tevékenységeket. Jól szolgálják a feladat megvalósítását, a differenciálásra is alkalmas relaxációs és drámajáték gyűjteményünk.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, olyan magatartást tanúsít, amely veszélyt jelent egészségi állapotára

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság, amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (pl. gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

Alapvető feladataink a bántalmazás, erőszak megelőzésében:

- közreműködés a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, együttműködés a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében
- a szülőkkel szoros kapcsolattartás során, felvilágosítás, a szakemberek segítségének felkínálása, a káros hatások ellensúlyozása
- az agresszió minden formájának feloldása elítélése, befolyásolása (pl. a TV káros hatásai, mint a szülői fórumok témái)
- közlekedési ismeretet adó játékos tevékenységek szervezése
- rendőrség által szervezett bűnmegelőzési programok kezdeményezése
- veszélyhelyzetek elkerülését segítő mesegyűjtemény beépítése a mindennapokba

A gyermekek egészségének védelme, edzése

A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Ezen túlmenően nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására (környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerinti fertőtlenítése, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a napi tevékenység minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezése, folyamatos levegőcsere, a helyiségekben minél több zöldnövény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia stb.).

Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt, azaz a betegségek megelőzésére.

A balesetek, megelőzését szolgálja az alábbi - minden nevelési év kezdetén biztosított - feltételrendszer:

- a balesetvédelmi oktatás a gyermekek részére (a gyermekek testi épségének védelme érdekében minden év szeptember 31-ig elkészítjük a balesetvédelmi jegyzőkönyvet, amelyben a gyermekekkel ismertetjük a baleset elkerülése érdekében kötelezően betartandó szabályokat)
- az udvar játékeinak átvizsgálása balesetvédelmi szempontból
- az óvodapedagógusok részére balesetvédelmi és munkavédelmi oktatás
- a gyermek által használt eszközök biztonságos elhelyezése.

Az óvodába lépéskor az anamnézis lapon, nyomon követhető a gyermek különös betegsége, illetve erre való hajlama, amely alapján az egyéni bánásmódot előre tervezhetjük.

A speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve történik.

Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői, orvosi szűrésekre, vizsgálatokra (mindenre kiterjedően: tartás, látás, hallás stb.).

A gyermekek tevékenységének folyamatos figyelemmel, kísérésével elsőrendű feladatunk a gyermek testi épségének védelme és a baleset megelőzés, amely magában foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. Fontos továbbá, hogy önmaguk és társaik testi épségének megóvására is neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét. Figyelmet fordítunk minden évszakban a szabadlevegőn való tartózkodásra, a vizes edzésre és a nap káros hatásainak kiküszöbölésére.

A fentiek, megvalósítása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

Egészséges környezet biztosítása

Helyi sajátosságainkat, lehetőségeinket figyelembe véve a környezet alakítását, szépítését tudatosan megtervezve. Igyekszünk olyan optimális tárgyi környezetet, színharmóniát kialakítani, amely kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását. Kitűnő adottságú udvarunk – tér, talaj – alkalmas a természetes mozgás játékos gyakorlására.

Az udvar esztétikai szépségét adja: - a virágoskert,

- a bokrok, fák, cserjék,

- a zöld pázsit.

A zöldövezetbe illő természetes anyagból készült kombinált famászókáink a különböző típusú mozgáselemek kipróbálásához, gyakorlásához nyújtanak lehetőséget.

A csoportsobák berendezése, felszerelése színharmóniája a gyermekek otthonosságát, jó közérzetének biztosítását szolgálják.

Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása

Az élethez szükséges elemek – föld, víz, levegő – megfigyeltetése, megismerése szellőztetés, séta, kirándulás, kísérletek alkalmával (jó és rossz, tiszta-szennyezett levegő). Rendszeresen megszervezzük a Víz és a Föld hete projekteket valamint a Madarak és fák nap-ját amelyek keretében a gyermekek adott év egy hete folyamán életkoruknak megfelelő ismereteket szereznek ezekben a témákban (ivóvíz védelme, szelektív hulladékgyűjtés)

6.1.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek a kialakított szokásoknak megfelelően felszólítás nélkül, önállóan végzik a testápolási teendőket.
- Ismerik a tisztálkodási eszközök helyét, azokat megfelelően használják, tisztán tartják.
- Zsebkezdőjüket köhögéskor, tüsszentéskor önállóan használják.
- Készségszinten használják az evőeszközöket (kanalat, villát).
- Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- A kulturált étkezés alapvető szokásait ismerik (asztalnál ülve, halkan, csukott szájjal étkeznek)
- Önállóan öltöznék, ruháikat ki – begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruháikat védik a szennyeződéstől, a gyűrődéstől, és a megfelelő helyre, teszik (zsákba illetve székre /pihenéskor/)

- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára
- Képesek beilleszkedni, alkalmazkodni, magatartásukban a normakövetés megjelenik
- Ismerik a szelektív hulladékgyűjtés célját és gyakorlatának elemeit
- Ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.
- A teljes körű egészségfejlesztés kialakítása, a prevenciós programok hatására a gyermekek egészségi állapota kedvezően alakul

6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése

A pedagógiai programunk alapvető és végső célja a 3-6-7 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése

- az életkori és egyéni sajátosságok
- az eltérő fejlődési ütemek, érés jellemzők szem előtt tartásával,
- érzelmi biztonságot adó szeretetteljes, családi légkör megteremtésével a befogadástól az óvodáskor végéig.

6.2.1. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja:

- Kiegyensúlyozott, érzelmi biztonságot nyújtó otthonos, derűs, szeretetteljes, befogadó légkörben, a családi nevelést kiegészítve
 - alakulnak a gyermekek társas szükségletei,
 - gazdagodnak az erkölcsi, esztétikai, intellektuális érzelmei,
 - fejlődik a közösséghez és különbözőségek elfogadásához való pozitív viszonyuk.

6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai:

- Az újonnan érkező gyermek közösségbe történő befogadásának segítése
- A befogadástól az óvodáskor végéig barátságos, családi környezet biztosítása, a gyermekek életrendjének és közös tevékenységeinek megszervezése,
- Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során
- A gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó szokás – normarendszer kialakítása.
- A közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése a gyermek-gyermek, gyermek–óvodapedagógus, gyermek–dajka viszonylatában, melyet pozitív attitűd jellemez.
- A gyermekek szociális érzékenységének fejlesztése, az én-tudat alakulásának elősegítése, az egészséges életvitelhez, a társadalmi élet mindennapjaihoz szükséges jártasságok, készségek alakítása.
- A nevelésünk hagyományrendszerébe beépülő, ismétlődő, közös, örömteli tevékenységek szervezésével a szülőföldhöz való kötődés és a hazaszeretet érzelmi megalapozása, az összetartozás élményének erősítése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek különbözőségeinek elfogadása és tisztelete, valamint az egyenlő hozzáférés biztosítása.

- A hátrányos helyzetű gyermekek mielőbbi óvodáztatása és rendszeres óvodába járásának segítése nyitott programokkal, valamint a családokkal történő intervenciós gyakorlat megvalósításával.
- A szülők bizalmának megnyerése, szemléletének formálása a nevelési problémák közös megoldásában.

6.2.3. Az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés tartalma

A befogadás rendszere

A befogadási időszak erősen meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához, ezért igyekszünk a szülőkkel együtt a lehető legnyugodtabb feltételeket megteremteni az újonnan érkező gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Bármely életkorban történik is a befogadás, a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, pozitív, elfogadó attitűd, az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény. Az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációja és bánásmódja mintát jelent a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

A befogadás kapcsán főbb tennivalóink:

- Családlátogatással személyes kapcsolatfelvétel, környezettanulmány (anamnézis felvétel).
- A befogadás fokozatos, a gyermek igényeihez igazodó, a bent tartózkodás idejének növelésével valósul meg. A kedvenc játékaikat, tárgyaikat, biztonságukat, fokozó eszközeit magukkal hozhatják.
- A befogadásban egyidejűleg mindkét óvónő a gondozónő és a dajka is részt vesz. Kiemelt feladatot kap a befogadásban az új munkakörben foglalkoztatott pedagógiai asszisztens is. Az együttjátszás mellett megismerkednek a gyermekek a csoportszobában és az udvaron elhelyezett mozgásfejlesztő játékokkal, szerekekkel. Az óvónők a szülőknek, gyermekeknek az életkori elvárásnak megfelelően közvetítik és közösen gyakoroltatják a tevékenységeket. A tevékenységek megerősítése sok-sok érzelmi átéléssel játékosan történik, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, egyéni szokásait. Különösen fontos a testápoláshoz és az étkezéshez szükséges tárgyak, azok használatának bemutatása. A befogadás kezdeti fázisa az első nyílt hét tevékenység formái, majd ezt követően az egyéni eltéréseket figyelembe véve hosszabbodhat a befogadás ideje.
- A befogadást és a gyermekek eddigi életének történéseit segíti megismerni az anamnézis lap. Az ebből származó információ az alapja a későbbi egyéni fejlődést követő dokumentációnak.

Valamennyi csoportban családias légkör megteremtésével segítjük elő a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását, az évkezdés bizonytalanságát. Lehetőséget biztosítunk, hogy érdeklődésüknek megfelelően válasszanak tevékenységet. Ösztönözzük a nagyobb gyermekeket, hogy segítsenek a kiscsoportosoknak (Pl. öltözködésben) vegyék körül őket szeretettel. Igyekszünk minél több programot szervezni, hogy a kicsik és a nagy óvodások, ill. csoportokban dolgozó felnőttek és gyermekek minél több időt tölthessenek együtt (felnőttek bábjátéka, udvari közös tevékenységek)

Szokás-normarendszer

Az ésszerű kereteket adó szokás-normarendszer, a biztonságérzetet, nyugalmat jelent a gyermekek számára, kialakításában fontos az egyező nevelői hatás megteremtése, a két óvodapedagógus és dajka közötti összhang.

A szokás és normarendszer minden nevelési év elején kerül meghatározásra.

Alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

A szokás-normarendszer napirend-követő. Tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek:

- a gondozás és egészséges életmód, teljes körű egészségfejlesztés
- közösségi nevelés, társas kapcsolatok
- a játék, mozgás;
- a tanulás területén normaként jelennek meg az óvodai életben.
 - Rögzítjük a sikerkritériumokat, valamint a felzárkóztatást, illetve a tehetséggondozás feladatait, amely meghatározása felelősségteljes gyermekismeretet követelnek.
 - A tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését, teret adva a gyermeki önkifejezésnek, önérvényesítésnek.
 - A játékos tevékenység és a szülőkkel való kapcsolat során a nemi sztereotípiák erősítésének kerülése, nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontásának elősegítése is feladatunk.

Szokás –normarendszer kialakításának gyakorlata

Tartalom	Határidő	Felelős
1. Az óvónő tájékozódása a gyermek szokásairól az óvodába lépés előtt	Augusztus 31.	Kiscsoportos óvónők
2. Szintfelmérés a gyermekek szokás – normarendszeréről.	3 - 4 éves korban: november 15. 4 – 7 éves korban: szeptember 31.	Csoport óvónői
3. Szokás –normarendszer tervezése	3 - 4 éves korban: november vége 4 – 7 éves korban: október 15.	Csoport óvónői
4. Teljes körű egészségfejlesztés programjának kidolgozása,	Október 15.	Nevelőtestület

5. A terv ismertetése és megbeszélése a dajkákkal	3 - 4 éves korban: november 31. 4 – 7 éves korban: október 15.	Csoport óvónői
6. Munkatársi értekezlet a szokás – normarendszer aktuális megbeszélésére	Szeptember 15 Május 31.	Óvodavezető
7. Szülői értekezlet, fogadóóra keretében a szülő tájékoztatása a korosztály, szokás – normarendszeréről illetve a gyermek fejlettségéről	Szülői értekezlet: november hónapban Fogadóórák: időpont egyeztetés alapján	Csoport óvónői

Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése

Az óvodában igyekszünk minden alkalmat célszerűen megragadni a közös ünnepek és hagyományok kialakítására. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés, tervezgetés távlatot jelenthet a gyermek számára.

A közösségi nevelés szempontjából kiemelt jelentőségűek:

- a közös ünnepek és hagyományok ápolása,
- a szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása,
- közös programok a szülőkkel (vendégváró napok, ismerkedő nap, vendég a csoportban, gyűjtő munkában való részvétel).

A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, valamint szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszony kialakítása által erősödik a társakhoz fűződő viszony, a szülőkhöz, felnőttekhez, az ismert környezethez, tájhoz, természethez való érzelmi kötődés, a hazaszeretet. Erősödik identitástudatuk, pozitív irányba terelődik az erkölcsi tulajdonságok alakulása. Az ünnepek kapcsán a közösen feldíszített csoportszobák, az ünneplőbe öltözött gyermekek, felnőttek látványa, a közös verselés, mozgás mind–mind az esztétikai érzelmek és a közösségi élet alakításának eszközei. Változatos tevékenységekkel, -pl ünnepek előtti játszóházak szervezésével segítjük a hagyományok ápolását (pl. karácsonyi, húsvéti kreatív délutánok).

Intézmény és csoport szintű hagyományos ünnepeink

HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK	TEVÉKENYSÉG TARTALOM	SZERVEZETI FORMA
MIKULÁS	- Dalok, versek, dramatikus játékok - Mikulás ajándéka - Közös Mikulásvárás	- Csoportonkénti megemlékezés
KARÁCSONY	- Adventi előkészületek - Adventi játszóház - Idősek karácsonyának köszöntése	- Közös óvodai megemlékezés - Szülőkkel való közös tevékenység - Nagycsoportosok részvételével
FARSANG	- Farsangi mulatság - „Farsang farka” -Kiszebáb égetés	- Csoportonkénti ünneplés - Óvodai szintű közös részvétel
MÁRCIUS 15.	- Képek, jelképek készítése, gyűjtése (zászló, kokárda, huszár) - Közös ünneplés a kopjafánál	- Csoportonkénti megemlékezés
HÚSVÉT	- Népi játékok, hagyományok felelevenítése - Tojásfestés - Locsolóversek - Húsvéti játszóház	- Csoportonkénti megemlékezés - A szülők részvételével
MÁJUS 1.	- Májusfa díszítése - Közös énekes-mozgásos játék a fa körül - Május 1. - A nagycsoportosok előadása	- Óvodai szintű ünneplés - Nagycsoportosok részvétele
ANYÁK NAPJA	- Ajándék készítése - Szülőkkel közös ünneplés	- Csoportonkénti megemlékezés
ÉVZÁRÓ	- Nagycsoportosok Hete - Tarisznyaátadás „Búcsúznak a középsősök” - Zenés- mozgásos-táncos játékok - Multikulturális dalok, versek	- Óvodai szintű ünnep - Nagycsoportosok közreműködésével - Szülők részvételével
SZÜLETÉSNAP NÉVNAP	- „Mi így szoktuk!” Csoportokban kialakított szokások	- Csoportonkénti megemlékezés

	szerint	
CSALÁDI NAP	- Csoportonkénti programokkal	- A szülők részvételével

Közösségi és erkölcsi nevelés során a társas kapcsolatok alakulásának segítése a gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek viszonylatban.

Célunk:

A gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése:

- életkori és egyéni sajátosságok,
- eltérő fejlődési ütemek, érési jellemzők szem előtt tartásával,
- érzelmi biztonságot adó szeretetteljes, családi légkör megteremtésével a befogadástól az óvodáskor végéig.

Nevelőmunkánk a gyermek-gyermek viszonylatban egymás megismerésére, a toleranciára, a különbözőségek megismerésére, elfogadására és tiszteletére irányul.

Társas együttműködés közben tanulják meg a gyermekek az egymás felé fordulást, egymás segítségét valamint a közösség alapvető normáit. Alkalom nyílik az egymáshoz viszonyításra, amely szükséges a reális énkép kialakításához, önkifejező törekvéseihez, önérvényesítéséhez.

A gyermeki kapcsolatok (gyermek-gyermek, gyermek-dajka, gyermek óvodapedagógus) együttműködése során válik természetessé, hogy minden gyermek, különbözőségeivel is elfogadható és szerethető.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában: a felnőtthez fűződő viszony nyújtja az érzelmi biztonságot a gyermek számára, amely a jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet teszi lehetővé. A kommunikatív jelek megértésével, a mindenki számára azonosan értelmezett szokás-és normarendszer kívánalmaival a feltétel nélküli szeretet fokozatai, a gyermekek számára egyértelművé válnak.

Az udvarias magatartás formáinak elsajátítása által a gyermekek képessé válnak a társak ellentétes véleményének elfogadására, alakul a szülők, felnőttek iránti figyelmesség, tisztelet.

6.2.4.A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Érzelmileg kötődnek óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez.
- Igényükké válik a tevékenységekben való közös részvétel és együttműködés.
- Segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Természetes társas szükségleteik kielégítése során képesek a különbözőségek elfogadására, tiszteletére

- A gyermekek igényévé válik a helyes viselkedés, a mindennapi élet szokásainak, szabályainak betartása.
- A tevékenységekben kitartóak, a megkezdett tevékenységet a megbeszéltek alapján befejezik.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat, konfliktushelyzetben képesek megegyezésre jutni.
- Az udvariassági szokásokat igyekeznek betartani (köszönés, figyelmesség, előzékenység, vendég köszöntése, kérés, megköszönés módja).
- Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

6.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése, hiszen csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására. Kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másik emberhez, akinek a társas reakcióiból a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése valósul meg. Kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás) kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa kommunikációs ismereteiket (pl. Érzelmeket kifejező gesztusaikat, arckifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikációkülönböző formáinak alakítása –a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd – kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermekek számára a közösségben.

6.3.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja:

- Az anyanyelv megbecsülésén és szeretetén keresztül alakul
 - a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs készsége,
 - beszédészleléssel a beszédhangok felismerése, kapcsolása,
 - beszédmegértéssel a szavak, szókapcsolatok, mondatok jelentésének tartalmának megértése,

- fejlődnek értelmi (kognitív) képességeik.

6.3.2. Az óvodapedagógus feladatai

A gyermek egyéni kíváncsiságára, érdeklődésére építve

- A kommunikáció, különböző formáinak alakítása, a beszélő környezet, a helyes minta a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével, szabálykövetéssel és a gyermeki kérdések támogatásával.
- Tevékenységekben az anyanyelv gazdagságának, multikulturális elemeinek megismertetése, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése, használatának gyakorlása.
- A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása
- A tervezetten szerzett tapasztalatok gyakorlatorientált megvalósítása
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, játékos cselekedtetés során, kommunikációs helyzetben az ok-okozati összefüggések felismertetése, környezettudatos magatartás megalapozása.
- A kognitív képességek fejlesztése az egyre pontosabb, valósághű észlelés, a figyelem, a képzelet, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotóképesség fejlesztése és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével, az iskolai beilleszkedéshez szükséges értelmi érettség kialakítása.
- Valamennyi értelmi képesség fejlesztése, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését biztosító ösztönző környezet biztosítása.
- Szókincs bővítése, metakommunikációs helyzetek teremtése (gesztusok, arckifejezések, testtartások, testbeszéd.
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- A szociokulturális háttér figyelembevételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés, együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén

A nyelvi elmaradások korrigálásának gyakorlata:

Komplex logopédiai terápia

Anyanyelvi játékok

Dramajáték elemeinek alkalmazása

Alapvető pedagógiai elvünk

Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztés, különös tekintettel a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermek esetében.

6.3.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma

Napi gyakorlatunkban az anyanyelvi játékok egyéni és mikro csoportos szervezésére – alkalmazkodva a gyermekek életkori sajátosságaihoz – külön időt biztosítunk.

A nyelvi játékok, gyakorlatok legfőbb ismérve, hogy játékos keretben végezzük, örömmel és sok-sok ötlettel fűszerezett csoportos játék keretében. A nyelv- és ajakügyesítő, valamint a hallás differenciálási gyakorlatokkal, lehetőséget teremtünk, a hangzók helyes ejtésére. Ha az mégsem következne be, - mint a korábbi években is tettük – logopédus segítségét vesszük igénybe. Az óvodai csoportokban, ugyanis csak a szükséges készségeket fejlesztjük a napi tevékenységek során (max. 5-10 percben)

Az anyanyelvi játékokhoz, központi és saját készítésű eszközöket használunk: szemléltető képek, tornaszerek, különböző anyagokból készült tárgyak, bábuk, tükör, videofilmek, hangszerek, diavetítő, hangkocka, hívóképek, feladatlapok, valamint a csoportszoba berendezési tárgyai, eszközei, képes dominó, képes ABC, Bohóc kártya, szóvonat. Anyanyelvi-táska, Bujkáló képek, magánhangzók megkülönböztetésére pálcikák, korongok, Memória-játék, Ellentétes szó párok képei.

6.3.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Beszédük érthető, kifejező, összefüggő, a különféle élethelyzetekben használnak az elvont kifejezéseket
- Beszédfegyelmeük kialakul, nyugodtan, figyelmesen végighallgatják a felnőtteket és társaikat
- Koruknak megfelelően kialakult a pontos érzékelés, észlelés, képesek vizuális, auditív differenciálásra
- Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik
- Gondolkodásukra a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- Bátran és szíves kommunikálnak a társaikkal és a felnőttekkel.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.
- Az etnikai gyermekek is megértik és helyesen alkalmazzák az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képesek magukat megértetni.

7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE

7.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

Intézményen belüli személyi feltételek:

A nevelésben résztvevők:

- óvodapedagógusok
- gyógypedagógiai asszisztensek
- pedagógiai asszisztensek
- dajkák

Speciális végzettségű óvodapedagógusok:

- mozgásfejlesztő pedagógus (alapozó terápia)

Intézményen kívüli személyi feltételek:

- Pedagógiai Szakszolgálat
- Egészségügyi szakemberek

Tárgyi feltételek:

A logopédiai szoba és a tornaterem rendelkezik fejlesztéshez szükséges eszközökkel

- tükör
- fejlesztőjátékok
- bordásfal.

7.1.1. A sajátos nevelési igényű gyermek

7.1.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

7.1.3. A kiemelten tehetséges gyermek

7.1.4. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló

7.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

A sajátos nevelési szükséglet, mint fogalom, sokkal tágabb elnevezés, szélesebb populációra terjed ki, mint a fogyatékos, vagy sérült elnevezés. Több az olyan gyermek, akinek szüksége van

a megsegítésre, hátrányos helyzete, születési determinációja, részképesség zavara miatt. A speciális nevelési szükséglet nem a képességek hiányára, hanem inkább a teendőkre összpontosít.

Sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A fenntartói döntés, és feladat-ellátási kötelezettség, az Alapító okiratban megfogalmazott feladat meghatározás alapján, a sajátos nevelési igényű gyermekek fogalomköréhez tartozó gyermekek ellátása terjed ki az alábbi speciális nevelési igényű gyermekek közül:

- **A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek**
- **Látássérült gyermek**
- **Hallássérült gyermek**
- **Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek**
- **Beszéd fogyatékos gyermek**
- **Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek**
- **Figyelem- vagy magatartásszabályozás zavar**

Pedagógiai szempontból az értelem, a látás, a hallás, a mozgás, a beszéd szervek hibás működése vagy az érzelmi élet súlyos zavara által okozott eltérő fejlődést értjük sajátos nevelési igény alatt. Azt az állapotot, amikor a gyermek egyedi sajátosságai oly mértékben térnek el az átlagostól, hogy annak alapján a lehetséges fejlődés csak sajátos (gyógy) pedagógiai eszközök, módszerek és segédeszközök biztosításával érhető el.

Óvodánkban a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló, speciális fejlesztő tevékenységet a helyi nevelési rendszer szerves részeként működő, a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve figyelembe vételével szervezzük.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás elvei

- A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek
- A fejlesztés a megfelelő területen valósuljon meg
- Nevelésük, fejlesztésük a terhelhetőség figyelembe vételével történjen
- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, elfogadó, eredményeket értékelő környezet, befogadó csoportlétkör kialakítása segítse
- A gyermekek viselkedésében érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés kizárásának elve
- A habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai az intézmény programjának tartalmi elemeivé váljanak
- A gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus segíti a gyermek fejlesztését

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység célja:

Harmonikus, nyugodt óvodai környezetben

- Biztosított a gyermekek integrált nevelése, esélyegyenlősége
- Javul a gyermekek életminősége, a társadalmi beilleszkedése
- Csökkennek a fogyatékból adódó hátrányok
- Természetessé válik a gyermekek közötti különbözőség elfogadása

Általános feladatok:

- A napi tevékenységekbe a speciális tevékenységek beépítése, melyek a sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztatását segítik elő
- Az egyéni fogyatékból fakadó, hiányzó-vagy sérült funkció helyreállítása, új funkció kialakítása
- Az ép funkciók bevonása, a hiányzó pótlása érdekében, a különböző funkciók egyensúlyának kialakítása
- Speciális eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- A fejlesztés céljait, minden esetben a gyógypedagógiai – orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatára kell építeni

Feladatok

Integrált nevelésből adódó pedagógiai feltételek biztosítása:

- Sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása
- Egyéni szükségletekhez igazodóan, speciális segédeszközök használatára, elfogadására, következetes használatára, megóvására nevelés
- Kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem-vagy kevésbé sérült funkciók differenciált működésének tudatos fejlesztése
- Kiemelkedő teljesítményre képes területek felismerése.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához
- Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítő, tájékoztatása a sajátos nevelési szükségleteiről a gyermekek befogadásához
- A szülők megfelelő tájékoztatása, együttműködés a családdal

A fejlesztő tevékenység legfontosabb területei:

A tevékenységet meghatározó tényezők; a fogyatékból, típusa, súlyossága, a speciális ellátás kezdetének ideje, az életkor, a meglévő ismeretek alapján:

- A kognitív funkciók, (vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés)
- Motoros képességek, (alapmozgások, mozgáskoordináció, egyensúly)
- Beszéd –és nyelvi képességek fejlesztése, (nonverbális, verbális kommunikáció, beszédindítás, beszédmegértés stb.)
- Játéktevékenység alakítása, játékhasználat elsajátítása
- Szociális kompetenciák kialakítása, a fogyatékból függvényében, más-más hangsúlyt kap.

Sérülés specifikus fejlesztés feladatai:

7.1.1.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgás szervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása, funkciózavara jelentős mozgásbeli akadályozottságot jelent a gyermeknek. A mozgáskorlátozott gyermekek ellátása, fejlesztése speciális, egyénre szabott nevelést igényelnek a befogadó intézménytől. A mozgássérült gyermekeknek az ép gyermekekkel való együttnevelése pozitív hatással van személyiségfejlődésükre: a mozgáskorlátozottakat megtanítja a saját képességeinek értékelésére, az ép mozgásúakat az együttélés szabályaira, a toleráns viselkedésre.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat:

- A mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése,
- a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése,
- az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés
- biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és étletteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

Speciális fejlesztési feladatok:

- Az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó fejlesztésekkel
- A finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése
- A helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakítása
- Az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés
- A játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására
- A gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe.

Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése.

7.1.1.2. Látássérült gyermek fejlesztésének feladatai

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából a gyengénlátók lehetnek. A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell:

- A részvételt a közös játékban
- A közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést
- Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztántartása
- Figyelembe kell venni a fizikai terhelhetőség korlátait, tekintettel az adott szembetegségre.

a) Gyengén látó gyermekek fejlesztésének feladatai

Látásukat sokkal közelebről, kisebb térben tudják használni. Nevelésük speciális optika eszközök segítségével, vizuális megismerés útján történik, hallási, tapintási ingerekkel kiegészítve.

- A testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása és az ehhez szükséges környezet megteremtése. (dönthető asztallap, világítás)
- A környezet vizuális megismertetése, látás használatának megtanulása a távoli és közeli környezetben
- Nagymozgások fejlesztése, mozgáskoordináció, mozgásbiztonság kialakítása.
- Térbeli tájékozódás fejlesztése a látás használatával
- A kézügyesség, a finommozgás fejlesztése az írás előkészítés
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a gyermek tájékozódását
- A tapintási észlelés által szerzett információkkal a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismeretek kiegészítése

7.1.1.3.Hallássérült gyermek fejlesztésének feladatai

A hallási fogyatékoság szűkebb terjedelmű, gyógyító-pedagógiai fogalom, olyan hallási rendellenességet jelent, ahol a sérülés időpontja, mértéke és minősége miatt a beszédbeli kommunikáció spontán kialakulása zavart.

A halló környezet gazdagabb beszédpéldája fejleszti a gyermek kommunikációját. A beszélő környezet a gyermeket erősebb beszédkészletre sarkallja. A halló társakkal való együttlét magasabb beszédszintet eredményezhet, ugyanakkor ebben a környezetben a jelelés teljesen háttérbe szorul. A szociális kontaktus a halló gyermekekkel, az ő magatartásmintáinak példája pozitív változásokat eredményezhet a gyermek személyiségében.

A nagyothalló kisgyermek az óvodába kerüléskor különböző, de minden esetben akadályozott nyelvi állapottal érkeznek. Aktív szókincsük sokszor csak néhány szóból áll, amellyel közvetlen környezetük tárgyait vagy legfontosabb szükségleteiket fejezik ki. A kapcsolatkeresés inkább metakommunikáció útján, gesztusokkal történik. A hallássérült gyermekek egy része speciális segítséggel részt vehet az óvodai nevelésben. Központi feladat a kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése, mely az egész napi óvodai tevékenységben jelen van.

a) A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszédterületben mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) fejlesztési feladatai:

- A hallás és a beszédértés fejlesztése
- A hangos beszéd aktív használatának építése
- A grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció
- Az átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése
- Alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása
- Az aktív nyelvhasználat építése
- A szájról olvasási készség fejlesztése

Az óvodai környezetében fontos a gyermek közölnivalójának, kommunikációs próbálkozásainak megértése.

b) A nagyothalló – gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, közepes súlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki.

Az enyhén hallás sérült-nagyothalló- gyermekek esetében a halláskárosodás miatt, az érthető kiejtés elmarad, ennek következtében, a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás korlátozódhat, az egész személyiség megváltozhat. Speciális ellátással a súlyos következmények kialakulása csökkenthető. Az emberi beszédhang és környezet korlátozott felfogására képesek. Beszédfejlődésük késve, speciális segítséggel indul meg.

Speciális fejlesztési feladatok:

- A nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény- és tevékenység erősítése, a beszédérthetőség folyamatos javítása
- A kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- A beszédértés, a szókincsfejlesztés
- A szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése
- A beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét
- A nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, a megnyilvánulást segítő eszközrendszer használata, a családi-szociális háttér bekapcsolása a fejlesztés rendszerébe

c) A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Speciális fejlesztési feladatok:

- hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével
- fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől
- fejlesztést döntően befolyásolja az esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottság.

7.1.1.4. Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek fejlesztésének feladatai

Az ép gyermekekkel történő együttnevelés, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segíti elő.

- A gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről való gondoskodás
- Az önmegvalósítást, szociális beilleszkedést segítő képességek és a gondolkodási képességek fejlesztése

7.1.1.5. Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok

Beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejllettségű gyermek szenzoros, motoros, vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, súlyos orrhangzóság stb.) miatt előtérően fejlődik.

Az akadályozottság megmutatkozhat, beszédhangok ejtésében, beszédészlelési, megértési zavarokban, beszédritmus sérülésében, a beszédhelyzetek tartós háritásában, megtagadásában, ill. általános beszédgyengességgel együtt járó részképesség kieséssel. A diszfóniák, a hangadás kóros elváltozásai is ide sorolhatók.

- Komplexitás a fejlesztésben; sokoldalú percepciófejlesztés, kinezteziás, auditív, vizuális, vizuo-motoros koordináció, beszéd motorikus mozgások fejlesztése
- Aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása
- Speciális terápiák alkalmazása; diszlexia prevenció, grafomotoros fejlesztés.
- Báb és drámaterápia alkalmazása
- A mozgás és beszédműveletek, transzfer (átviteli) hatásának tudatos használata

7.1.1.6. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva.

Az autizmus súlyossága, a tünetek sokfélesége és kombinációik, a gyermek értelmi szintje és egyéb képességei, a gyermekszemélyisége, a spontán érés folyamata: alapvetően ezek a tényezők határozzák meg, milyen is valójában és összességében a gyermek.

Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva.

Az autista gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:

- A szociális, kommunikációs készségek célzott fejlesztése
- Az autizmusból és a társuló fogyatékokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása
- A sztereotip, inadekvát viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója
- A fogyatékoság specifikus, protetikusan, augmentatív környezet, eszközök, módszerek és szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

Speciális fejlesztési feladatok:

- A beszéd előtti (preverbális) csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása
- A szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása
- A beszéd vagy ennek hiányában alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása

- A tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása,
- Az alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: rágás, étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás.
- A korai kognitív funkciók (elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása, szociális kognitív készségek fejlesztése, egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között, általánosítás képességének fejlesztése
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása
- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata
- A viselkedéskérdések kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása (kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétel viselkedési elemeinek kialakítása, csoportba való beillesztés kialakítása, óvodán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása)

7.1.1.7. Fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermekek fejlesztése

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat:

- A gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával
- Fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával
- Megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását
- Megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

7.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikro csoportos foglalkoztatás keretében.

A nevelést és fejlesztést végző és segítő belső szakemberek

Óvodapedagógusok:

- fejlesztési terv készítése (fejlődést nyomon követő dokumentáció)
- együttműködés a fejlesztőpedagógusokkal, külső szakemberekkel
- a fejlesztési terv megvalósítása a napi tevékenységekben
- a gyermek számára a szükséges eszközök biztosítása
- a pedagógiai asszisztens és a dajka munkájának koordinálása
- a gyermek fejlődésének nyomon követése
- a szülő tájékoztatása

Fejlesztő pedagógusok:

- a szakértői véleményben foglaltak figyelembe vételével a fejlesztési terv elkészítése, melyet a pedagógussal megbeszél
- a fejlesztések megszervezése és elvégzése
- az óvodapedagógus folyamatos tájékoztatása a fejlesztés eredményéről, a további feladatokról
- az óvodapedagógussal közösen a szülők tájékoztatása

Pedagógiai asszisztensek:

- az óvodapedagógus útmutatásai alapján a nevelés megsegítése

Dajkák:

- az óvodapedagógus útmutatásai alapján a nevelőmunka segítése

Speciális végzettségű óvodapedagógusok

Mozgásfejlesztő pedagógus:

- fejlesztési terv készítése
- a gyermekek számára a szükséges eszközök biztosítása

Nyelv és beszédfejlesztő pedagógus:

- a gyermek számára szükséges eszközök biztosítása

- a gyermek fejlődésének nyomon követése
- a szülő tájékoztatása

Intézményen kívüli partnerek, akik segítik a fejlődést

Pedagógiai Szakszolgálat:

- szükséges vizsgálatok elvégzése
- fejlesztési javaslat tétele
- terápiák végzése

Egészségügyi szakemberek:

- a problémák feltárása
- orvosi vizsgálatok elvégzése

7.1.3. A kiemelten tehetséges gyermek

Az intézmény fontos feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyilvántartása, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel. A mikro csoportos tevékenységszervezés közben a differenciálás gyakorlata kiválóan alkalmazható a kiemelten tehetséges gyermekek nevelésében, melynek fontos színterei, a játék tevékenység, a bábjáték. A témák feldolgozására legalkalmasabb a projekt módszer. A tehetséges gyerek már kisgyermekként is hordozza a kiemelkedő képességűekre úgy általában jellemző személyiségvonásokat, érzelmi mintázatokat és karakterisztikus viselkedésformákat. A tehetséggondozás során a tehetségígéretet fejlesztjük a gazdagítás, dúsítás, differenciálás eszközrendszerével komplex programok keretében

Alapelveink:

- A tehetség ígéretet erős oldalának fejlesztése
- A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területének erősítése
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése
- Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása

Célunk

A tehetségígéretes gyermekek személyiségének optimális alakítása, komplex fejlesztése az óvodai programok keretében.

Feladataink

- A tehetséges gyermek felismerése

- Sokféle tevékenységkínálat biztosításával, a gyermekek érdeklődési körének megismerése
- A tehetségfejlesztő programok megszervezése, az óvodai élet gazdagítása egyéb tevékenységekkel
- Egyéni bánásmód keretében történő célzott fejlesztés, képességfejlesztés
- A gyermek pozitív én-tudatának kialakítása és erősítése
- Elfogadó és támogató környezet kialakítása
- A pedagógusok továbbképzésének megszervezése a tehetségfejlesztés területén
- A szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében
- A tehetségfejlesztési szakértővel partneri kapcsolat kialakítása

A gazdagítás, a tehetségfejlesztő munka alapeszköze

- Mélységében történő gazdagítás
- Tartalmi gazdagítás
- A feldolgozási képességek gazdagítása
- A tempóban történő gazdagítás

A tehetséggondozás tartalma

Integráló tehetséggondozás, mely a „tehetségígéretnek” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányul.

Műhelyfoglalkozások vezetése, mely a „tehetségígéretnek” speciális érdeklődésére, épít speciális többlet nyújtásával a gyermekek képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően. A többségen belül a differenciálás eszközrendszerével a tehetség fejlesztésének segítése.

A tehetséggondozást a tehetségpontokhoz való kapcsolódás segíti. Terveink közé tartozik tehetségfejlesztő jó gyakorlat kialakítása, már jól működő komplex tehetségfejlesztő program adaptálása, majd tehetségfejlesztő munkacsoportok létrehozása az alábbi területeken.

- Mozgás (Ovi-foci)
- Vizuális nevelés
- Anyanyelvi nevelés
- Gondolkodás fejlesztése

A tehetséggondozás dokumentációi és azok tartalma

- Pedagógiai Program (helyzetelemzés, elvek, célok, feladatok, tehetségmodell bemutatása, tehetségműhelyek, személyi, tárgyi feltételek, kapcsolatok, az adott év tehetségprogramja, kapcsolattartás formái, személyi, tárgyi fejlesztések)
- Éves munkaterv (az adott évre kitűzött célok, feladatok, fejlesztések, ellenőrzések, értékelések, az adott év tehetségprogramja, kapcsolattartás formái, személyi, tárgyi fejlesztések)
- A tehetségműhelyek dokumentációi (tehetséggondozó éves programja, műhelyprogramok, a gyermekek egyéni fejlesztési naplója)

Tehetséggondozás folyamata

- *A tehetségigérek felfedezése*
Fejlődési naplóban képességméréseket végzünk megfigyelés és konkrét mérés alapján. A tehetséges gyermeket az óvodapedagógus javasolja a tehetség műhelybe való fejlesztőmunkába.
- *A tehetségigérek beválogatása*
A tehetségműhely óvodapedagógusa az általa kidolgozott tehetségmérő rendszer alapján válogatja be a gyerekeket a műhelybe.
- *A partnerekkel megtörténik az egyeztetés, hozzájárulás beszerzése*
- *A tehetségek gondozása*
Folyik a munka a tehetségműhelyekben

Mérések

- A mérések alapjául a saját kidolgozott mérési rendszert és a megfigyelési szempontjainkat vesszük figyelembe, folyamatos a visszacsatolás és az értékelés
- A gyermekekről portfólió készül, mely tartalmazza a gyermekek alkotásait, az óvodapedagógusok által leírt folyamatos megfigyeléseket, tapasztalatokat.

7.1.4. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló

- Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben a 8. § (2) bekezdése szerinti formában nem tud részt venni, illetve tankötelezettségét iskolába járással nem tudja teljesíteni.

7.2. A hátrányos helyzetű gyermekek képességfejlesztése

Differenciált ellátási rendszerünkben az egyéni képességfejlesztés sokszínűen valósul meg.

Speciális ellátás rendszere

Terület	Fejlesztési terápia	A megvalósulás formája	Fejlesztési kompetenciák
	Prevenció. Korrekción.	Mikro csoportos,	Fejlesztőpedagógus

MOZGÁS	-Prevenációs, korrekciós torna -Nagymozgás, finommotorika fejlesztése	esetenként egyéni, páros	Óvodapedagógus Pedagógiai asszisztens
BESZÉD- ÉS KOMMUNIKÁCIÓ	-Komplex logopédiai terápia Prevenációs program	Mikro csoportos esetenként egyéni, páros	Gyógypedagógus, Logopédus Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus
RÉSZKÉPESSÉGEK	Prevenációs program Fejlesztőpedagógia,	Mikro csoportos, Egyéni, vagy páros	Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus Pedagógiai asszisztens
PSZICHÉS FEJLŐDÉS ZAVARAI	Prevenációs program Fejlesztőpedagógia Szenzoros integrációs terápia elemei	(kis) csoportos esetenként egyéni, páros	Gyógypedagógus Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus
TANULÁSI FOLYAMATBAN AKADÁLYOZOTT	Prevenációs program Fejlesztőpedagógia Komplex -dyslexia -diszkalkulia preventív terápia	Mikro csoportos Egyéni, vagy páros	Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus

A megelőzés feladatai közé tartozik, hogy már középső csoportban, a csoportban dolgozó óvónő javaslatára, megfigyelései alapján, a fejlesztőpedagógusok által kidolgozott helyi szempontsor kritériumai szerint, a gyermekek differenciált fejlesztésben részesülnek. A helyi program kiemelt fejlesztési feladatai, alapját képezik a fejlesztési gyakorlatnak.

A fejlesztés gyakorlata:

A fejlesztőtevékenységek szinterei;

- Csoportszobai integráció: sérülés-specifikus feladat tervezése a napi tematika szerint (jelölése a művelődési tartalomnál) szokás szabályrendszerben megjelenő feladatok
- Csoporton kívüli fejlesztés: a fejlesztőpedagógusok, tervezett tevékenysége, a gyermekek fejlesztése fejlesztési team részvételével
- Csoporton belüli hospitálás: célja a gyermek sokoldalú megismerése

- Gyógypedagógus irányításával, közreműködésével végzett tevékenység.
- Együttműködés a szülőkkel

A fejlesztési tevékenység értékelése

- Fejlettségmérő lapok áttekintése (félévente)
- Megfigyelési napló bejegyzései alapján (évente)
- A fejlesztőpedagógus fejlesztési kompetenciába tartozó tesztekkel: (évente)
(Sindelar teszt, Edtfeld teszt, Dislexya Prevenciós teszt, Pieron féle Figyelem teszt)
- Az állapotváltozásról kontrollvizsgálat a Szakértői Bizottságnál
- DIFER mérés (iskolaérettségi vizsgálat).

Szükséges feltételek

Személyi feltétel: gyógypedagógus

Alapvető tárgyi eszközök megtalálhatók program specifikus eszközök között,pl:

- Egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör,
- Lateralitást (oldaliséget) jelölő karszalag
- Anyanyelvi táska MINIMAT eszközök, képkártyák
- Mozgásfejlesztést segítő eszközök (labdák, hengerek, Aires eszközök, Mozgáskotta, egyensúlyozó lap stb.)
- Finommotorika fejlesztését segítő játékok, eszközök, anyagok

A fogyatékoságnak megfelelően, speciális eszközök biztosítása szükséges.

7.3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képesekké válnak társaikkal való együttműködésre, közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe (szociálisan alkalmassá válnak az iskolai életre)
- Képesekké válnak igényeik, szükségleteik közvetítésére, megértetésére
- Képesekké válnak nyelvi jelek befogadására, feldolgozására, beszédbeli kommunikációra
- Saját személyükkel kapcsolatos munkákat önállóan végeznek
- Kialakul a vizuális jelek felismerése
- Képesekké válnak a környezetükben állandó, adaptív viselkedésre és indulataik szabályozására
- Kompenzációs technikákat elsajátítanak
- Figyelem összpontosításra képesekké válnak
- A tehetséggondozás során alakul a gyermekek önkifejező-képessége, koordinációs képessége, térpercepciója erősödik, alkotásaikban érvényesül a kreativitás és az alkotás öröme

8. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK EGYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

A gyermekeink szociális háttere igen szélsőséges képet mutat. Munkánk tervezésénél figyelembe kell vennünk az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg csonka családokét.

Különösen nagy a felelősségünk a **hátrányos helyzetű gyerekek** nevelésében. A hátrányos helyzet esetenként a **gyermek veszélyeztetettségét** is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

8.1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek célja

A hátrányos gyermekek érdekében tett intézkedésekkel, gyermek központúsággal, családoorientált szemlélettel, az együttműködések elősegítésével az esélyteremtés növelése, valamint a gyermekek komplex személyiségfejlődésében bekövetkezett pozitív változások elősegítése.

8.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Anyagi támogatás lehetőségeinek felkutatása
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása.
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés
- A mozgás és a sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét
- A szülőkkel - a gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre készítető kapcsolattartás erősítése

8.3 A hátrányos helyzet okai

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje
- A család lakhelye és környezete
- A gyermek és/vagy szülő egészségi állapota
- A családtagok száma

Környezeti okok

Sokgyermekes család:

- 3 vagy több gyermek

Szűkös lakásviszonyok:

- a család magas létszáma
- több generáció együttélése

Nevelési hiányosságok:

- Kettős nevelés
- Felügyelet és gondozás hiánya

- Helytelen bánásmód (brutalitás)
- Érzelmi sivárság, közömbösség
- Könnyelmű, felelőtlen életvitel

Anyagi okok

- Munkanélküliség
- Létfenntartási alatti 1 főre jutó jövedelem
- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

Egészségügyi okok

- Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság
- Mozgáskorlátozottság
- Érzékszervi károsodás (látás, hallás...)
- Szervi rendellenesség
- Tartós betegség
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt

8.4. A szociális hátrányok enyhítésére tett intézkedések

- A differenciált egyéni fejlesztés
- Egészségnevelés
- Életvezetési tanácsok a családok részére
- A mozgás prioritása a nevelésben
- Interkulturális nevelés: életvezetés, cigány irodalom, a cigányság története
- Tehetséges gyermekek fejlesztése.
- Felzárkóztató foglalkozás az arra rászorulóknak részére
- Kirándulásokon a részvétel biztosítása
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása
- Pályázatokon való részvétel

Szülőknek felajánlott segítség

- Fórum - jogi és életvitellel kapcsolatos tanácsadás
- Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről a szülői értekezleten, fogadó órákon, írásos tájékoztatón keresztül

9. A GYERMEKVÉDELMELEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

A gyermekvédelmi feladatok ellátására nagy hangsúlyt helyezünk, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladata. A gyermekvédelmi feladatok koordinálását megbízott

óvodapedagógus, gyermekvédelmi felelős látja el, közvetlen kapcsolatot tartva a gyermekvédelmi feladatokért felelős óvodavezetővel.

Az óvónők évente egy alkalommal értékelik a gyermekvédelmi munkát, melyről a óvodavezetőt és a megbízott gyermekvédelmi felelőst folyamatosan tájékoztatják.

Az általános elvárások közül - a tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő attitűd, szeretetteljesség, következtetés – kiemelten fontos. Az óvodapedagógus a pedagógiai asszisztens segítségével a nevelő-fejlesztő munkája során mindig figyelembe kell hogy vegye a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből történő felzárkóztatásában. Biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

Alapelvek érvényesítése

- A szegregálás elkerülésének elve. Az integrált nevelés során az összes gyermeknek, ezen belül minden gyermeknek megfelelni.
- Normalizációs elv, melyben a gyermekek normavilágának megértése, átmeneti értékrend deficitjének változtatása, minimális korlátozással. Azonos jogok és lehetőségek biztosítása a speciális szükségletek, különleges ellátást igénylő gyermekek számára.
- Integráció. A gyermekek sajátos szükségleteit, problémáit egyénre szabott nevelési, oktatási programmal elégítjük ki, differenciálás sokszínű alkalmazása.
- A gyermekeket csak annyira terheljük, amennyire képes és annyi segítséget biztosítunk, amennyire szüksége van. Az önállósághoz vezető utak kialakításának segítése.
- A lehető legkorábbi beavatkozás elve.
- Az együttműködés, a probléma komplex megközelítése, a célkitűzések megfogalmazásában.
- A családok tiszteletben tartása a családi nevelés erősítése a rászorultak körében
- Az egyenlő hozzáférés elve az esélyegyenlőtlenségek csökkentése érdekében
- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

9.1. A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység célja

- Érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok, a védelem
 - a testi, értelmi, érzelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól.
- Megvalósul hátránykompenzációval az esélyegyenlőség,
 - az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

9.2. Az óvodapedagógus feladatai

A gyermekek körülményeinek figyelemmel kísérése, a fejlődés nyomon követése, a gyermekvédelmi munka, valamennyi óvónő feladata.

- A gyermekvédelmi esetek kiszűrése
- A szükséges nyilvántartások vezetése
- Kapcsolattartás, együttműködés az óvodán belüli munkaközösségekkel, óvodapszichológussal, az óvodán kívüli, Gyermekjóléti Szolgálat, Pedagógiai Intézettel, Egészségügyi szervekkel
- Prevenció és korrekció, tehetséggondozás a pedagógiai munkában
- Integráció a pedagógiai gyakorlatban
- A szociális érzékenység felkeltése a gyermekek és szülők közösségében
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- A családi nevelés kiegészítése, kompenzálása a gyermekek szociokulturális, mentális hátrányainak, esélykülönbségeinek csökkentése

A megelőzés feladatai

- A gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában.
- Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését és folyamatos itt tartózkodását.
- A be óvodázás segítése (a gyermekek fogadásának új elemei)
- A gyermek sajátos nevelési igényének, hátrányának megfelelő pedagógiai ellátás biztosítása.
- Egészségügyi szűrővizsgálat biztosítása.
- Együttműködés gyermekvédelmi társszervekkel.

A feltárás feladatai

- A gyermekek és családjuk sokoldalú megismerése (dokumentumok, nyilatkozatok begyűjtése) komplex állapotfelmérés
- A gyermekek veszélyeztetettségének és hátrányos helyzetének megkülönböztetése – a gyermek és környezetének aktuális állapotának figyelembe vételével. Az adatváltozások nyomon követése
- Sokrétű egészségügyi szűrővizsgálatok, ill. szükség esetén szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése. A fejlődés nyomon követése.
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás, közös programok. A gyermekek óvodai beíratásának támogatása.

A megszüntetés feladatai

- Hatékony egyéni felzárkóztató munkával az erélyegyenlőség feltételeinek megteremtése.
- Egészségvédő, mentálhigiénés programok szervezése, veszélyhelyzetek elkerülésére nevelés, teljes körű egészségfejlesztés kialakítása, működtetése
- Óvodán belül gyermekvédelmi munkaközösség működtetése a segítség lehetőségeinek közös felkutatása.
- A sajátos nevelési igényű kisgyermek másságát elfogadó környezet kialakítása. (befogadó intézményi légkör, gyermekközösség, szülők közössége)

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, kiemelkedő képességének felismerése, és gondozása.
- Gyermejkölési szolgáltatások kezdeményezése (adomány-gyűjtés)
- Az esélyteremtést támogató lépések szolgáltatások folyamatos figyelemmel kísérése (a nevelésben, a gyermekek mérésében)
- Az óvodában való tartózkodást segítő tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése (jelzőrendszer működése, partnerségi kapcsolatok, egészségügyi szolgáltatások, szociális segítségnyújtás lehetőségei)
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása (a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése)
- Fogadóórák, egyéni beszélgetések, visszatérő családlátogatások alkalmainak gyarapítása, a meggyőzés módszerének alkalmazása
- Szoros kapcsolat kialakítása a látens módon segítséget kérő családokkal

9.3. Az együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervekkel

9.3.1. Együttműködés a Gyermejkölési Családsegítő szolgálattal

- A családok szociokulturális hátterének megismerését követően a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés közvetítése (pl. szülői értekezleten)
- Szükség esetén esetjelzés
- Étkezési kedvezmény lehetőségeinek közvetítése (a beíratást követően)
- Eseti támogatás közvetítése
- Nyári étkeztetésben való részvétel közvetítése
- Adományokra szorulóknak jelzése
- A szülőkkel való kapcsolat segítése, szolgáltatás fokozása (gyermekfelügyeletben való részvétel)

9.3.2. Együttműködés a védőnővel

- A gyermekek óvodai beíratásának támogatása
- Korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás
- A gyermekek egészségügyi, tisztasági szűrése
- Státusz-vizsgálatok alapján az iskolakészültség megerősítése
- Gyermekegyorvosi-szakorvosi vizsgálat kezdeményezése

9.3.3. Együttműködés a szakmai és szakszolgálatokkal

Szakmai szolgáltatások:

- Gyógypedagógiai fejlesztés, tanácsadás
 - A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében szak-pedagógiai segítség kérése
 - Fejlesztési terv közös kidolgozása

- Nevelési tanácsadás

Tartalma:

- A helyszíni csoportos vizsgálat kérése (családok utaztatásának elkerülése)
- Értesítés kérése a vizsgálat időpontjáról (a vizsgálaton való részvétel segítése)
- A Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság felé közvetlen utalás, soron kívüli vizsgálat kérése
- Logopédiai ellátás: heti 2 alkalommal
- Tehetséges gyermekek fejlesztésének segítése

9.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek én-képe önértékelése, lelki egészsége nem mutat komoly sérülést.
- A gyermekek teherbíró, küzdőképességük fejlődik, alkalmassá válnak, hogy megfelelő harmóniában éljenek önmagukkal és környezetükkel.
- A gyermekek képessé válnak a csoportban való alkalmazkodásra, kialakul a kompetencia érzése.
- A gyermekek képessé válnak veszélyhelyzetek elkerülésére, felismerésére.
- A gyermekek teljesítménye a valós képességeiket tükrözik.
- Csökkennek az indulási hátrányokból és fogyatékoságból adódó különbségek.

10. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

A nyitottság mindenekelőtt lehetőségek megteremtése a szülők fogadására, az óvoda-család jó kapcsolatában nyilvánul meg. Intézményünk kiemelt feladata a szülőkkel való együttműködés tartalmi megújítása.

10.1. A szülő, a gyermek a pedagógus együttműködésének célja

A személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával

- erősítjük a jó partneri viszonyt,
- elismerjük a befogadó nevelésben a család elsődlegességét,
- kapcsolatunkat áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó toleráns magatartás.

10.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A családban és az óvodában folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése a különbözőség elfogadásának közvetítése.
- A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével a segítség családokhoz illesztett megoldásainak keresése, az intervenciós gyakorlat érvényesítése.

- Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása
- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány csökkentése érdekében a szülőkhöz való közelítés oly módon, hogy abból egyértelműen a segítőkészség és az együttműködés szándéka tükröződjön.
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, szokás- normarendszer ismeretében
- A gyermekek fejlődéséről nyújtott folyamatos és hiteles tájékoztatás, modell értékű nyílt kommunikáció során, a gyermekek iskolai beilleszkedésének közvetett segítése.
- A családok kultúrájának megismerése, az óvoda értékrendjének közvetítése
- A szociális érzékenység tudatos fejlesztése

Az együttműködés alapelvei

- A nevelésben a család elsődlegességének elismerése, tisztelet a szülő iránt.
- A család szokás-norma rendszerének megismerése, elfogadása.
- A gyermek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás.
- Pedagógiai elvünkkel egyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása, eredményességének figyelemmel követése
- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány, kötelességszerű csökkentése.
- A gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikó faktorainak mérlegelése, az erősségekre építés elve alapján

10.3. Az együttműködés tartalma

- Családlátogatás célja: megismerni a gyermekek közvetlen környezetét, szociokulturális hátterét, felmérni helyét a családban, tájékozódni a család nevelési elveiről, szokásairól (tervezett idő: óvodáskort megelőző családlátogatás kiscsoportban bemutatkozó családlátogatás, iskolába érkezése előtt és prevenció látogatás szükség szerint).
- Befogadással biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi légkör megteremtése. A csoportról pozitív kép kialakítása, mely meghatározza a gyermek későbbi közösségi életét, személyiségének alakulását, formálódását
- Szülői értekezleteken az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg. Sor kerül a szülő véleményének, javaslatának meghallgatására és figyelembevételére (tervezett idő: nevelési év elején, félévkor).
- Fogadóóra: ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, amelyek a gyermek fejlődésével, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak (tervezett idő: kéthavonta, nagycsoportban a tárgyév november végéig).
- Egyéni beszélgetések: gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, befolyásolása a család erőforrásainak feltárása.
- Visszatérő családlátogatás: a családban történő problémák feltárására, megoldására, hiányzás esetén
- Nyílt nap: a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik

fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, (teljesítőképességéről,) aktivitásáról egyúttal módjuk van társakkal való összehasonlításukra is (tervezett idő: március-április hónap).

- Közös programok: lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, normáinak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveink közelítésére (leendő óvodások fogadása, farsang, kirándulás, munka délutánok)
- Szülő klub: A szülő klub célja a szülőket érintő témák kötetlen jellegű megvitatása nevelési évenként egy-két alkalommal. Aktuális témájáról és időpontjáról minden szülőt tájékoztatunk a megvalósulás előtt.
- Napi kapcsolattartásra az óvodai napirend zavarása nélkül van lehetőség az óvodába érkezéskor, az óvoda nyitottságából adódóan ahhoz, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen gyermekével kapcsolatos eseményről, fejlődésről

10.4.Kapcsolattartás lehetősége

Formája	Tartalma	Résztevők
Beiratkozás „Óvoda nyitogató”	- személyes kapcsolat felvétel - személyi adatok rögzítése - az óvoda bemutatása - betekintés a kiscsoportosak szervezett tevékenységeibe	- igazgató - szülő - gyermek
Családlátogatás Megelőző családlátogatás /igény szerint/ Visszatérő családlátogatás	- anamnézis felvétel - a gyermekek életkörülményeinek megismerése, felmerülő problémák megbeszélése	- óvodapedagógus - család
Óvodakezdés Ismerkedő napok „Vidám évnyitó”	- a bizalom kiépítése - motiváció kialakítása a tevékenységek iránt	- óvodapedagógus - gyermek - szülő
Szülői értekezlet		- óvodapedagógus - szülő

Ismerkedő szülői értekezlet	az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése - ismerkedés a helyi programmal	
Ismétlődő szülői értekezlet	- a csoport életének ismertetése - dramatikus játékok alkalmazása / bizalomépítés/	
Réteg szülői értekezlet	- azonos témában érintett szülők részvételével	
Szülők fóruma	- nevelési nehézségek megoldására szakember bevonásával	- óvodapedagógus - szülő - előadó
Szülők iskolája	- aktuális a szülőket érintő témák kötetlen jellegű megvitatása nevelési évenként egy-két alkalommal	- szülő - előadó - óvodapedagógus
Nyílt nap, Vendégváró-nap	- betekintés az óvoda mindennapjaiba	- óvodapedagógus - gyermek - szülő
Fogadóóra	- szülő - óvónő személyes hangvételű egyéni problémák megbeszélése - HH gyermekek fejlődéséről tájékoztatás	- óvodapedagógus - szülő
Környezetvédő Projektnapok	- környezetvédelmi tevékenységek - kísérletek, megfigyelések	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Munkadélután	- játékeszközök, dramatikus kellékek, dekorációk készítése - kellemes hangulatú beszélgetések, - kapcsolat – bizalom kiépítése	- óvodapedagógus - szülő
Egészségvédő Projekthét	- zenés torna, gyógyteakészítés - gyümölcssaláta, zöldséges szendvics - Közös mocorgó szülőkkel / gyógytestnevelés/ - Mentálhigiénés tréningek	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Mikulásvárás	- vidám hangulatú ünnepszervezés – a szülői közösség részvételével	- óvodapedagógus - szülő

Karácsonyi Projekthét	- közös készülődések, vendégvárás, ünnepvárás - érzelmi kapcsolat mélyítése, - gyertyagyújtás, hagyományápolás - sütemények készítése (mézes kalács, sült alma)	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Anyák napja	Meghitt, közös együttlét, műsor, ajándékkészítés	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Gyermeknap, sport- rendezvények	A családok egészséges életmódra nevelése, közös élmények, az óvodai kötődés erősítése	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Szabadidős programok	Kirándulás, könyvterjesztés, színházlátogatás, kiállítás, közös játékelmény, környezetvédelmi napok	- óvodapedagógus - szülő - gyermek
Kérdőívek Véleményláda Hirdetőtábla	- elégedettségvizsgálat /szülőértekezlet, fórum, rendezvény/	- óvodapedagógus - szülő

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Nem vállalhatjuk át a családi nevelés feladatainak megoldását, de hozzájárulunk a családi nevelés, okozta hátrányok, fejlődésben történő lemaradások kompenzálásához. A gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez alapszükségleteinek kielégítéséhez az önálló véleményalkotásra, döntési képességeinek fejlődésére a szülőket hozzásegítjük a gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással. Szükség szerint alkalmazzuk a családközpontú beavatkozást. Szükség szerint felhívjuk a szülők figyelmét saját jogaikra, kötelességeikre).

A hagyományosan jó kapcsolat konkrét tevékenységeken keresztül mérhető leginkább. A munkaterv, tartalmazza az óvodában elérhető, a családi nevelés gyakorlatát segítő szolgáltatásokat (gyermekjóléti szolgálat, egészségügyi intézmények, szociális ágazat bevonása, szülői klub, fogadó óra, szülők bevonása különböző módszerekkel a nevelési folyamatba, projekt hetek közös megvalósítása). Évről évre megrendezzük a szülők aktív közreműködésével az óvoda hagyományos ünnepeit (karácsony, farsang, farsang- farka, anyák-napja, évzáró, gyermeknap).

11. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

Az egészség- és környezeti nevelés nagy jelentőséggel bír a kisgyermek a személyiségfejlesztésben. A mindennapos óvodai nevelés az egészséget, mint alapvető értéket állítja minőségfejlesztő programjába, integráló tevékenységeiben biztosítja az esélyegyenlőséget,

fejleszti és korrigálja életmódbeli képességeit. Az egészség testi, lelki, társkapcsolati jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, azaz: annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat.

Az egészség- és környezeti nevelés akkor hatékony, ha teljes körű. Teljes körű, ha áthatja az óvodai élet egészét:

- Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés kialakításában valamennyi pedagógusnak és a pedagógia munkát segítő dolgozónak kiemelt a felelőssége és a kötelessége
- Az egészségnevelési és környezeti nevelés tevékenységei valamennyi gyermek aktív, cselekvő bevonásával valósulnak meg.
- Prioritást élvez az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, betegség megelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása és a környezettudatos magatartás belső igénnyé fejlesztése
- Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés felvilágosítással, a munka – és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával történik.
- A tevékenységek megtervezésében, megvalósításában és értékelésében aktívan szerepet vállalnak a szülők, a civil szervezetek, valamint az óvoda társadalmi környezetéhez tartozó szervezetek, intézmények.

Az egészségnevelési és környezeti nevelés elvei

- a környezet állapotára érzékeny gondolkodásmód kialakítása
- rendszerszemléletre nevelés
- fenntarthatóságra nevelés, az elvekkel való azonosulás elsegítése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- optimista életszemlélet kialakítása
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia és segítő életmód kialakítása

11.1. Az egészségnevelési és környezeti nevelés célja

Az egészségnevelési és környezeti nevelés célja a gyermekek teljes körű egészségfejlesztésének - **lelki, testi, értelmi, érzelmi és akarati tulajdonságaiknak** - biztonságban és egészséges környezetben történő alakítása.

11.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Az egészséget támogató, biztonságos, esztétikus környezet kialakítása és védelme
- Környezettudatos magatartásformák fejlesztése
- A helyes napirend és életrend kialakítására nevelés
- Alapvető higiéniai normák megismertetése és betartatására szoktatás
- A komplex testi- lelki- szociális értékek védelmére nevelés az óvodapszichológus tevékeny részvételével

- Ökológiailag fenntartható, egészséges élő és élettelen környezet kialakításának fejlesztése
- Annak tudatosítása, hogy az egészségvédelem fontos és tenni kell érte
- A gyermekek megismertetése a konfliktuskezelés, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok kezelésének, fejlesztésének lehetőségeivel, a kapcsolatteremtő és a drámajáték eszközeivel
- Az anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása
- A szelektív hulladékgyűjtésben a gyermekek folyamatos, tevékeny és következetes bekapcsolása

11. 3. Az egészségnevelés és környezeti nevelés tartalma

- Az egészséges táplálkozás
- A testi és lelki egészség fejlesztése,
- A viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- A baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- A személyi higiéné
- A környezettudatos magatartás és viselkedés szokás és normarendszerének kialakítására terjednek ki

Az egészségnevelési program megtervezése, értékelése

Az óvoda teljes egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait koordinált, mérhető értékelhető módon tervezzük meg, beépítve a pedagógiai program valamennyi területébe.

A program megvalósítását az garantálja, ha

- céljaiban konkrét, reális
- az életkori sajátosságokat figyelembe veszi
- a nevelőtestület és a segítő kapcsolatok szakemberei által elfogadott
- megvalósítási lépéseiben figyelembe veszi az adott lehetőségeket
- a feladatokat tagoltan rögzíti
- tartalmazza a módszertani elemeket
- a szükséges forrásokat meghatározza
- valamint kijelöli a határidőket és megnevezi a felelősöket.

Módszerek, eszközök, az egészségnevelési és környezeti programok megvalósításához

- nevelőtestületi értekezlet
- óvodapedagógusok, segítőik és külső szakemberek együttes képzése egészségfejlesztés témakörben
- tréningek

- szülői fórumok egészségfejlesztő, népegészségügyi szakember, mentálhigiénikus, szupervizor bevonásával
- környezetvédelmi tevékenység
- szűrővizsgálatok
- kirándulások, szabadidős programok, kísérletek
- mérések
- egészségvédelmi, környezetvédelmi programok bemutatása
- szelektív hulladék gyűjtése a szülők bevonásával
- higiénés eszközök bemutatása
- közös programok az óvodai partnerek bevonásával.

Az egészségfejlesztési és környezeti nevelési programot a nevelőtestület az óvoda-egészségügyi szolgálat közreműködésével készíti el. Az egészség- és környezeti nevelés konkrét feladatait az óvodai nevelés különböző területeihez beépítettük.

11.4. Együttműködés az óvoda partnereivel

Az óvodának kiemelt az intézmény együttműködési kötelezettsége a gyermekjóléti szolgálattal, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal, így pl:

- egészségügyi szolgáltatást nyújtók (a védőnői szolgálat, a háziorvos, a házi gyermekorvos),
- személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók (a családsegítő szolgálat, átmeneti otthonok),
- kisgyermekek napközbeni ellátását biztosítók (bölcsődék, családi napközik),
- közoktatási intézmények (óvodák, iskolák, nevelési tanácsadók),
- rendőrség,
- bíróság,
- társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok,

Amennyiben a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, meg kell keresni a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területén működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

12. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT ÉS A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, minden gyermek számára biztosítottá válik emberi méltósághoz való jog. Alapvető feladatunk, hogy minden gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely biztosítja személyiségük kibontakoztatásának lehetőségét.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell

- gyermeki jogok gyakorlása révén
- a neveléssel összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során
- a tehetséges és a képességeihez képest rosszul teljesítő gyermek részére nyújtott segítség alkalmainál
- a csoportok kialakítása során

12.1.A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja

Az egyéni bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény szellemében a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek

- oktatási és társadalmi integrációjának támogatása
- minőségi neveléshez való hozzáférés és az integráció biztosítása
- esélyegyenlőség növelése
- hátrányok csökkentése
- egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztés
- az iskolába való átmenet segítése.

12.2. Az óvodapedagógus feladatai

A hátránnyal küzdő gyermek számára speciális

- személyiségfejlesztő
- tehetséggondozó
- felzárkóztató
- esélyteremtő programok szervezése.

13. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

13.1.Játék

A játék a kisgyermekkor legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon és hosszantartóan ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából

származó tagolatlan benyomásait játéokban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségűvé tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játéktevékenység már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítő, kezdeményező lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, megfigyelőképessége, fantáziája, gazdagodik érzelmvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata.

Az érzelmi akarati élet tulajdonságainak, a társas kapcsolatok alakulásának, a társas szükségletek kielégítésének legfontosabb formája a játék. A játék során fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, képzelete, gondolkodása, kreativitása. A játékba ágyazódik a mozgás, a testséma, a percepció fejlesztése és az én – megismerése.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermek fantáziáját segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata a megfelelő hely és idő, eszközök és élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékformákhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában biztosítani kell a játék túlsúlyának érvényesülését.

A játéknak kiemelt jelentőségének meg kell mutatkoznia az óvoda napirendjében és időbeosztásában is.

13.1.1.A játék célja

- Kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó örömteli játékban megélt tapasztalatok birtokában
- gazdagodnak a gyermek szabad önkifejezési formái.
- A mozgásos, értelmi, szociális tapasztalatok többszöri átélése segíti:
 - a gyermek egyéni vágyainak kreatív ötleteinek szabad kipróbálását, kibontakoztatását,
 - valamint közben formálódik társas viselkedése, magatartása.

13.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A szabad játék elsődlegességének biztosítása a szülőkkel, pedagógus és nem pedagógus kollégákkal való együttműködésben, a tevékenységek közötti harmonikus arányok megteremtése
- Inger gazdag, kíváncsiságot keltő mobilizálható játéktér, környezet kialakítása, a játékok elérhető helyen történő elhelyezése

- A szülőföldhöz való kötődés alapjaként, szűkebb és tágabb környezetükből szerzett ismeretek egyéni és közös élmények és tapasztalatok feldolgozásának biztosítása,
- Az eltérő életkoronként megjelenő, a különböző kultúrákban előforduló játékfajták és azok tartalmának, eszközeinek változtatása minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni fejlettségének figyelembe vétele
- Játékirányítást segítő (szabad, irányított játék) pedagógiai, pszichológia szakértelem, módszertani kultúra gazdagítása.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenlétével az indirekt irányítás biztosítása a gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében.
- A játék közbeni normák közvetítésével az iskolai beilleszkedéshez szükséges lelki, szociális érettség közvetett segítése.
- Tudatosan megengedő, támogató biztonságot adó jelenléttel, nyugodt légkör megteremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédkedv, a közlésvágy motiválása.
- A szabad játék és játszótárs biztosítása, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, (differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása) a szülők szemléletformálása
- Szociális hátrányok enyhítése, játék adományokkal

13.1.3. A játék tartalma

A fejlesztési feladatainkat meghatározzák

- A korosztály általános pszichikai sajátossága: Fontos a gyermekek mozgásfejlettségének (manuális képességének) észlelésének, érzelmi, akarat-életének gondolkodási jellemzőinek ismerete.
- Az egyéni fejlettség és érdeklődés: Fontos tudni, hogy a gyermek a fenti területen milyen szinten áll, hiszen a fejlesztő munka ennek ismeretében tervezhető meg.
- A csoport összetétele: Információkat kell szerezni a gyermek szociális háttéréről, (környezet, élmény, ismeret). Meghatározó a nemek aránya.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- A gyermekek szabad játékát, melyhez az óvónő (közvetett) módon kapcsolódik.
- Az óvónő által kezdeményezett (irányított játék) nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

A különböző játékfajták:

Nevelési gyakorlatunkban valamennyi játékfajta jelen van: gyakorló, konstruáló játék, szimbolikus és szerepjáték (barkácsolás, bábozás, dramatizálás), szabályjáték. A játékfajták a játék tartalmához, valamint a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodnak. A játék korcsoporton belüli fejlődése lineáris, a korcsoportonkénti egymásra épültség szempontjából a koncentrikusság figyelhető meg. A játék pedagógiai pszichológiai ismerete szükséges ahhoz, hogy a gyermek önkéntessége és a tudatos nevelői hatás érvényesüljön. Ismernünk kell, hogy a gyermek milyen fajta játékot játszik, milyen szinten áll s milyen szerepet tölt be játék közben.

Az óvónő nevelési célzattal kezdeményezett játéktevékenységét gazdagítják a drámajáték típusai, melyek megjelennek a különböző játékfajtákban, és ezek beépülnek a gyermeki játékba.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

- a) nyugodt légkör
- b) idő
- c) megfelelő hely
- d) eszközök
- e) élmények, tapasztalatok
- f) irányítás

a) Nyugodt légkör

Nemcsak a játéknak, hanem az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos kiscsoporttól kezdve az alapvető szokás, normarendszer kialakítása, a megfelelő csoportlégkör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális - interkulturális szemlélettel.

b) Idő

A napirendben erre kell a legtöbb időt biztosítani. Fontos, hogy elmélyülten játszhasanak, tevékenykedhessenek, legyen idejük elképzeléseiknek megvalósítására. A nap folyamán a délelőtti és délutáni játéknak egyenértékűnek kell lenni.

c) Megfelelő hely

A megfelelő hely biztosítása a csoportszobában, a hozzátartozó helyiségek szinterein (öltöző, folyosó), a fejlesztő szobában, tornateremben, a teraszon és az udvaron egyaránt fontos. A csoport kialakításánál figyelembe vesszük az életkort, a csoport összetételét és az egyéni igényeket is. A csoportszobában nagyobb teret biztosítunk a mozgást igénylő játékoknak. A kicsiknél több lehetőséget adunk, kis pihenő és „búvó-helyek” létrehozásához. A nagyoknál biztosítjuk a játékhelyek lehetőség szerinti változtatását és a játékhelyek több napon át való használatát.

A tornatermünket nemcsak a testnevelés foglalkozáson, hanem naponta tetszés szerint igénybe vehetik a gyermekek. A tornaszereket saját ötleteik alapján az óvónő segítségével használhatják, mozgástapasztalatokat szerezhetnek.

Tágas udvarunkon nagyobb a hely a mozgásos játékhoz, de itt is fontos, hogy széleskörű tevékenységekre legyen lehetőség (barkácsolás, ábrázoló tevékenység, szerepjátékok, népi játékok.).

Programunk az udvar által kínált lehetőségekre is alapozza gyermek játékmozgás tevékenységét. Valamennyi korosztály részére a játék nyugodt feltételeit teremtjük meg.

d) Eszközök

A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközöket, melyeket munkadélutánok szervezésével tudatosan tervezünk. A hátrányok helyzetű gyermekek számára, a megunt” játékok összegyűjtését és ajándékozását kezdeményezzük ünnepek előtt.

Szimbolikus és szerepjáték eszközei: szobai és konyhai kellékek, különböző foglalkozások eljátszásának szimbólumai (orvos, szerelő, postás, fodrász, tanító, rendőr, tűzoltó, fotós, mentős, építő munkás, számítógépes, stb).

Konstruáló játékok eszközei: (különböző kockák, kirakó és összerakó játékok, közlekedési eszközök, terepasztalok, állatok, a természetes környezet felépítését inspiráló eszközök.

Rajzolás, festés, gyurmázás, kézi munka, barkácsolás eszköztára: szerszámokkal, inspiráló anyagokkal.

Kísérletező hely eszközei: természetes anyagok, felszerelések, gyermekenciklopédiák, földgömb, nagyító, mágnes).

Kincses láda (különböző érdekes tárgyak az éppen aktuális játékokhoz takarók, szép anyagok, barkácsolás kellékei).

Énekes játékok eszközei: ritmus hangszerek, a népi játékok kellékei, képek az ismert játékokról, gyermekek által készített hangszerek

Mesesarok eszközei: könyvek, bábok, dramatizáló eszközök, jelmezek, párnák.

Fejlesztőmunkánk lényeges eleme, a tudatos játékeszközök kiválasztása, biztosítása. A gyermek általános és egyéni fejlettségén túl, fontos tudnunk a különböző játékeszközök fejlesztő hatását is. A részfunkciók fejlesztése szempontjából óvodánkban megtalálhatóak az alapjátékokon túl:

- vizuo - motoros és vizuális játékok
- figyelemfejlesztő játékok
- emlékezeti vagy felismerő játékok
- értelemfejlesztő játékok.

Játékeszközök a mozgásfejlesztés szolgálatában:

A nagymozgások fejlesztésére a tornaszobában van lehetőség: célba dobók és egyéb kézi szerek segítségével.

Fenti célt szolgálják: a különböző méretű mászóakák, mászórúd, mászókötel, gyűrű, mászó híd, tornapadok, fák a mászáshoz, mérleghinta, egyensúlydeszka, csúszda. A mozgásfejlesztéshez az eszközök biztosítása nagyon fontos, de nem elégséges, lényeges még, hogy a gyermekeknek sok, mozgásos játékot, sok sportjátékot, versenyjátékot, népi játékot szervezzünk.

Szociális játékok eszközei:

A csoportszobában és a mosdóban megtalálhatóak a testséma, én-kép kialakításához a nagyméretű és közepes tükrök. A szociális kapcsolatok kialakításához fontosnak tartjuk az ehhez szükséges eszköztár folyamatos bővítését (pl. a babák évszakoknak megfelelő ruhái, az életkor és nemek megkülönböztetésére szolgáló kellékek (kalap, kendő, szemüveg)

Fontos szerepe van a játékban a funkció nélküli eszközöknek, amit közösen gyűjtenek, s (kincses ládába helyezünk) amelyeket kreatív ötleteiknek megfelelően használnak fel. A játékeszközök tartóssága, esztétikája, mennyisége fontos kritérium. A játékeszközök megválasztásában és beszerzésében tükröződik az igényesség. (természetes anyagok, korszerűség, találékonyság)

e) Élmények, tapasztalatok

A játék egyik fontos eleme a tapasztalatszerzés és élményszerzés. Az óvónő tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában és a tágabb természeti, társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermek újra és újra átélje, ezért fontos a spontán élmények mellett témához kapcsolódó közös élményszerzési lehetőségek megteremtése, tervezése (pl. vásároljunk boltban, piacon, látogassunk postára, fodrászhoz). A közös élményszerzés alkalmait minden nevelési évben az óvodai csoportnaplóban tervezzük, tartalmával segítve nevelési feladat megvalósulását.

f) Irányítás

A tudatos jelenlét és az indirekt játékirányítás a játék feltételek megteremtésének korszerű játékpédagógiai megközelítési irányát mutatja meg számunkra. Az óvodapedagógus a játék kibontakoztatása, és nem a játék fejlesztése céljából hat a játékra.

Fontos, hogy olyan közvetett segítséget és mintát adjunk a gyermekeknek, amiben megerősítést és támaszt kapnak, önálló véleményalkotási- döntési képességeik fejlődnek. Kövessük mindig figyelemmel a gyermekek játékát, hangulatát, érzelmeit. Az irányításban beavatkozásunk terjedjen ki: a gyermeki sokirányú megfigyelésére a megoldási lehetőségek felállítására, választhatóságára, a testi épségének megőrzésére, konfliktusos helyzet kivédésére felnőtt segítsége nélkül, valamint a gyermek ismereteire alapozott tervszerű kezdeményezésekre. Az óvónő játékaival adjon mintát a játékok helyes használatára és a játékok elrakására. A játéktevékenység irányításában, fejlesztésében fontos szempont:

- élmény szerepe az óvoda szűkebb és tágabb környezetében,
- sokszínű tevékenykedtetési lehetőség biztosítása,
- játszótárs választás biztosítása,
- a feltételek biztosítása életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével,
- a játék önkéntességének maximális figyelembe vétele
- az óvónő, mint modell szerepe: tolerancia, a különbözőség elfogadása

Korosztályonként előforduló játékfajták:

a) Gyakorló játék (a (2,5) 3-4 éves korosztályra jellemző leginkább)

- Mozgásos gyakorló játék (mászás, bújás, forgás, ugrás...)
- Manipulációs gyakorló játék (építőelemek rakosgatása, tépés, homok kevergetése, kukoricamorzsolás, autók húzogatása, tologatás...)
- Verbális gyakorló játék (ölbeli játékok, halandzsa szöveg, göcögtetők, egy-egy szótag ismétlése, szófordulatok mondogatása)

b) Konstruáló játék

A gyermekek ismerkednek az építés, összerakás technikájával, az alkotás örömeivel.

c) Szimbolikus és szerepjáték

Színlelő-, szerep-, fantázia játék, bábozás, dramatizálás, alkotójáték, barkácsolás

A szimbolikus és szerepjátékban a gyermekek a részfunkciók gyakorlása által elsajátított, konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemeket jelenítik meg.

Ez a játékfajta tükrözi a gyermek egész személyiségét, eddigi tapasztalatait, ismereteit, elképzelései, érzelmeit. A gyermek a szociális tanulással a felnőtt mintáról sajátítja el, tanulja meg az erkölcsi értékek és társadalmi együttélés szabályait.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja a közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülőkkel közös formálását a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképeség erősítését (épületen belüli és az udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések) különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire.

Gyakorolja a társakkal való együttműködést, átéli az alá- és fölérendeltségi viszonyokat, újraalkotva, kreatívan egy-egy átélt eseményt. Fejlődik képzelete, szervezőképessége, empátiája, alkalmazkodó képessége, és kommunikációs képessége.

Az alkotójátékokban a fejlesztési lehetőségek széles skálája jelen van, amelyek mindig attól függenek, hogy a gyermekek milyen témájú, tartalmú játékot játszanak. Kiemelten a verbális fejlesztésnek van szerepe, hiszen a gyermekek játék közben kommunikálnak, kijelentő, kérdő, felkiáltó, óhajtó mondatokat fogalmaznak meg.

A játék igényéből indul ki a barkácsolás, amelyhez folyamatosan gyűjtjük az eszközöket, amelyeket elérhető helyen tárolunk. Fontos, hogy a barkácsolás a játékfajta természetes kiegészítőjeként jelenjen meg, ne legyen öncélú. Barkácsolás közben, nagyon sok technikát (vágás, tépés, ragasztás, szögelés, fonás, hajtogatás) munkaformát ismernek meg a gyermekek. Munka közben átéli az alkotás örömét, fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk, alakul társas kapcsolatuk, gyakorolhatják a társas együttlét, viselkedés szabályait.

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze a bábjáték. Játék közben feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai és szociális élményeit, miközben szabadon kibontakozhatnak. A gyermek bábozása jelentős a beszéd megindulásában, a beszédkedv, a beszédtechnika fejlődésében.

Csoportjainkban életkoruknak megfelelően, elérhető helyen rendelkezésre állnak a bábjáték eszközei.

A bábjáték forrása:

- az óvodapedagógus játéka,
- óvodapedagógus –gyermek bábjátéka
- a gyermekek bábjátéka,
- a gyermekek bábkészítése és a bábok felhasználása.

A (2,5) 3-4 éveseknél a beszoktatás időszakában ismertessük meg és szeretessük meg az újbábót, a fakanálbábót és a síkbábót.

Az 5-6-7 évesek az óvónővel közösen, de önállóan is bábozzanak kesztyűbábbal: az egyszerű marionett bábbal, melyet a barkácsolás során készítenek.

Személyiségfejlesztő hatása:

- hat a társas kapcsolatok alakulására,
- az önmegvalósításra,
- alkalmazkodni tudásra,
- élmények, tapasztalatok felidézésére,
- a kommunikáció, kreativitás fejlődésére.

A gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket, dramatizálás során, kötetlen módon játsszák el, amely mozgásos cselekvésen, esztétikai látványon és beszéden alapszik.

A dramatizálás személyiségfejlesztő hatása:

- a felelevenített élmények kapcsán fejlődik emlékezetük, szervezőképességük, kommunikációjuk, alkalmazkodóképességük, önértékelésük, önismeretük.

d) Szabályjáték

Ennél a játékfajtnál a legfontosabb a gyermekek és a felnőttek által megfogalmazott szabályokhoz való igazodás igénye. Játék közben a gyermek érzelmeket tanul, tanulja indulatainak fékezését, a siker és kudarcát, felelősségtudata, feladat tudata fejlődik.

➤ Mozgásos szabályjátékok:

Szabadidőben, testnevelés foglalkozáson, mindennapi testnevelés keretében alkalmazzuk. Ide tartoznak a bújócskák, körjátékok, szembekötősdik, labdajátékok, futójátékok, sorversenyek, célba dobások, kosárlabda játékok, váltóversenyek, fogócskák, népi gyermekjátékok.

➤ Értelemfejlesztő játékok:

Amit a gyermekek egyénileg, vagy mikro-csoportban, óvónővel, vagy egyedül játszhatnak. Pl. Társasjátékok, dominók, kártyák, logikai játékok. Puzzle-játékok, Lego-k, memória játékok, Barkochba-játék, formakirakó, anyanyelvi és kommunikációs játékok.

13.1.4.A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek képesek több napon keresztül egyazon játéktémát folytatni, azt együttesen szervezni
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus-szerepjáték, melyben a gyermekek képzelete, szervezőkészsége, alkalmazkodó képessége empátiás készsége és kommunikációs képessége fejlődhet
- Szabályjátékokat önállóan szerveznek, képesek az együttműködésre, alkalmazkodnak a szabályokhoz
- Építményeikben, konstruáló tevékenységükben tükröződik a kreativitás
- Ismert meséket dramatizálnak, báboznak
- Viselkedési kultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata

13.2.Verselés, mesélés

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvnek, régi értékeket, hagyományokat közvetíti a gyermekeknek a maga sajátos szóhasználatával, stílusával a népi- klasszikus- és kortárs írói eszközök gazdagságával. A magyar gyermekköltészet, a népi, a dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

Az élıszavas mese különösen alkalmas az óvoda gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a gyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást is kínál.

A mese tárgyi világot is megelevenítő átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok- okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világlépe csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során is eleven belső képi világot jelenít meg. A

belső képalakítás folyamata az élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A gyermek saját vers- és mesealkotása, és annak mozgással, illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese (képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás eszközeivel is) feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

13.2.1.A verselés, mesélés célja

- Életkori és egyéni sajátosságok szintjén alakul,
 - a gyermekek mesék, versek iránti érdeklődése,
 - megalapozódik az irodalomszeretet,
- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése által, fejlődik
 - a helyes nyelvhasználat, a gyermekek saját vers- és mesealkotása,
 - és a biztonságos önkifejezés.
 - a népi, népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi által mélyül az identitástudat, a hazaszeretet.

13.2.2.Az óvodapedagógus feladatai

- Oldott, derűs légkör teremtése, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, a meglévő ismereteinek különféle élethelyzetben való gyakorlása fejlődik és fejleszthető.
- Életkori sajátosságokhoz igazodó anyanyelvi és mozgásos játékok beépítése a mindennapi tevékenységekbe.
- A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása
- Népi, népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, klasszikus és kortárs multikulturális, interkulturális irodalmi, esztétikai élmények közvetítése, hagyományok ápolása
- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok, beszélgető körök, interaktív játékok)
- Megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlesztése.
- A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.

- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztésének szakemberrel történő összehangolása.
- A mesélés szerepének megismertetése a szülők körében, a szülők nevelési szemléletének formálása.
- Szociális hátrányok enyhítésére könyvhöz jutás segítése
- Tehetséggondozó műhely működtetése

A feltételek megteremtése

Az irodalmi nevelés minden nap jelen van az óvodában. Megfelelő hely (mesesarok, meseszoba) biztosításával, mesepárnák elhelyezésével, gyertyafénynél kezdődik a mese. A mesét 1 héten keresztül hallhatják a gyermekek, és azt követően történik a dramatizálás.

13.2.3. A verselés, mesélés tartalma

A mese vers a gyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, létszükséglet, olyan érzelmi, értelmi és erkölcsi értékeket közvetít, amely megalapozza a gyermek pozitív személyiségjegyeit.

Fontos szempont, hogy magas szintű irodalmi élményt nyújtunk a gyermek számára. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság, amelyet segít a jól felszerelt könyvtárunk.

A mese – versmondás lényeges elemeit – metakommunikációs eszközöket (testbeszéd, tekintet) az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Alkalmazza a drámajáték elemeit, az ismerkedő játékokat, a csoportépítő játékokat, amely során saját emlékeik, képzeletük alapján élük át a gyermekek a helyzeteket, szituációkat.

Követelmény, hogy az óvónő – mese-vers tevékenység során – emlékezetből meséljen, verseljen (kivételt képeznek a folytatásos történetek, pl. alvás előtt, több oldalas szófordulatokkal tűzdelt mese). Olyan feltételeket teremtsünk, hogy a mese – vers tevékenységen minden gyermek részt vegyen.

MESE – VERS TARTALMA			
	3-4 éves korban	4 - 5 éves korban	6-7éves korban
Népi Mondókák	(10-12) altatók, hintáztatók, ujjkiszámolók,	(4-5) környezetről, időjárásról, az évszakok	(4-5) népi hagyományokat felelevenítő-,

	höcögtetők, simogatók, stb.	megfigyeléséről, természeti jelenségekről, tárgyakról, állatokról	felelgetős, kiszámolós, tréfás mondókák, párválasztók, találós kérdések, közmondások
Versek	(3-4) rövid versek állatokról, természetről, ritmikus mozdulatokkal kísérve	(6-7) kiolvasók, vidám, groteszk, humoros témái: évszakváltás, természet szépségei	(15-20) gyermekek élményeihez kapcsolódó versek, ünnepek, népi hagyományok, jeles napok
Mese	(10-14) rögtönzött történetek, láncmesék	(10-15) állatmesék, népmesék, kortárs, klasszikus, kultúrából mesék, párbeszédes és elbeszélő történetek	(15-20) népköltészet, kortárs, klasszikus és etnikai mesék tündérmesék, tréfás- verses-, mű mesék, folytatásos mesék, a magyarság történelmét elbeszélő történetek, önálló mesebefejezés, önálló mesekitalálás
Dramatizálás	Állatok hangjának, mozgásának utánzása	Állatmesék párbeszédeinek eljátszása, kedvelt epizódok feldolgozása	Hosszabb történetek, saját készítésű díszletek felhasználásával, szerepek önálló elosztásával. Drámajáték alkalmazása.
Bábozás	Az óvónő bábjátéka ujjbáb használata	Az óvónő bábjátéka, síkbábok önálló használata	Önállóan bábozzanak, saját készítésű bábokat is használjanak, szívesen bábozzanak kiscsoportosoknak, (zsákbábok, kesztyűbábok)

13.2.4.A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Önállóan mondanak rövidebb-hosszabb verseket, rigmusokat.
- Megjegyeznek 10-14 mondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a maguk és társaik szórakoztatására.

- Képesek saját vers és mesealkotásra, összefüggő mese, történetet kitalálására, annak mozgásos megjelenítésére kifejezésére.
- Elkezdett történeteket fantáziájuk segítségével folytatni tudnak.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Szívesen nézegetnek könyveket, vigyáznak az épségükre.
- A térbeli irányokat, viszonyokat, illetve verbális kifejezéseket helyesen használják.
- A nemzeti kultúr - kincsből ismernek verseket és meséket.
- Visszajelzésekből értesülünk, hogy gyakoribbá válik a szülők otthoni mesemondása

13.3. Ének, zene, népi játék, tánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek. Egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének, zene, tánc tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a népi táncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének- zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

A nép játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

13.3.1. Ének, zene, népi játék, tánc célja

- Az örömet adó ölbeli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok, a kortárs művészeti alkotások által alakul,
 - a zene iránti érdeklődés,
 - formálódik a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság.

13.3.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.

- A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának), kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével
- A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzélem gazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok)
- Az énekes játékok eszközeivel különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása
- Az önkifejezés újabb lehetőségének felkínálása a zenei improvizációra való ösztönzés (mozgás rögtönzése zenére, dallam, ritmus variációk kitalálása)
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye szerinti zenei nevelés, speciális szakember és programok segítségével (pl.szenzomotoros integráció)
- A nemzeti, etnikai és migráns gyermekek zenei kultúrájának közvetítése a szülőföldhöz való kötődés erősítése
-
- Tehetséggondozó műhely működtetése

A zenei nevelés programja minden csoportban az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével tervezett tevékenység. A zenei anyag feldolgozása Kodály Zoltán irányelvei és Forrai Katalin szakmai útmutatása alapján történik.

A program, zenei anyagát hangsúlyosan alkotják:

- népi mondókák, ölbeli játékok
- pentaton hangkészletű 6 hangterjedelmű népi dalos játékok,
- a zenei átélést segítő, kreatív mozgások,
- hangulatokat, érzelmeket közvetítő zenehallgatás, dalanyag
- a készségfejlesztés zenei elemei.
- hangszeres előadások

A zenei anyag kiválasztása, tervezése az évszak és az ünnepkör figyelembevételével történik. A zene, mint az önkifejezés egyik eszköze állandóan jelen van a nap folyamán, melynek során nagy gondot fordítunk az élő befogadó zenei tevékenységre, sokszori gyakorlására, s az ehhez kapcsolódó, szép, esztétikus mozgásra.

Az ölbeli játékok helye szerepe a beilleszkedési időszakban jelentős és a mindennapokban gyermekek közösségi nevelésében fontos szerepet tölt be.

Játék közben is adódik lehetőség zenei élményszerzésre, így pl. dúdolgatásra, énekelgetésre, amely oldott, derűs légkörben, a gyermekek önkéntes érdeklődésére és részvételére épül.

Fontos szempontnak tekintjük az óvónő pozitív mintaadását, a helyes artikulációt és a tiszta éneklést. A gyermektáncnak kiemelt szerepe van a kapcsolatteremtési készség fejlesztésében, valamint a nemi szerepek kialakulásának segítésében.

Zenei élményeket szereznek a gyermekek:

Spontán játék közben, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység által:

3 – 7 éves korban a tanulás szervezeti formája: tervszerű, kötetlen foglalkozás, hetente 1 alkalommal. A kezdeményezések kapcsán mindvégig törekszünk a gyermek érdeklődésének felkeltésére és fenntartására. Lehetőséget teremtünk egyszerű táncos lépések gyakorlására, mint pl. körben járás, ringatózások rugózások, mely a gyermekek harmonikus mozgását segítik elő.

5-7 éves korban a szép, tiszta éneklésre és a harmonikus mozgásra helyezzük a hangsúlyt. Ebben a korban már képesek az önállóságra, ezért nem szükséges, hogy az óvónő végig együtt énekeljen velük. A mozgással kísért egyöntetű szép, tiszta előadás megvalósítása tudatos cselekedtetésre épül (testtartás, tekintet, hangsúly, hanglejtés, ritmus).

Éneklés közben beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztésére, a hangzók helyes formálásának gyakorlására, beszédtechnika fejlesztésére, fogalomalkotás, szókincs bővítés, beszédhibák javítására is lehetőség nyílik.

A tevékenységszervezés mikro csoportos formában történik.

Óvodánkban alkalmazott zenei eszköztár:

- különböző méretű dobok, zörgő dobok,
- különböző méretű cintányérok, háromszögek,
- ritmus hangszerek,
- csengősor
- xilofon,
- metallofon,
- furulya,
- audiovizuális eszközök (lemezjátszó, kazetta, videó, TV kamera stb)
- szakmai könyvek,
- az énekes dalos játékokhoz felhasznált eszközök
- saját, csoportra jellemző egyéb énekes kelléktár

13.3.3. Az ének, zene, népi játék, tánc tartalma

Fejlesztési tartalom	3- 4 éves korban	4- 5 éves korban	5 – 6 – 7 éves korban
Éneklési készség - mondóka - népi játék	5 – 7 mondóka 10-12 dal, dalos játék (3-4 sz-m), (1-2 l-sz-m), (2-3 m-r-d) b. sz-m-r-d),	4 – 6 mondóka 12-15 dal, dalos játék 2-3 műdal (2-3 sz-m), (2-3 l-sz-m), (1-2 sz-m-d)	4- 7 mondóka 20-25 dal, dalos játék 3-4 műdal (2 sz-m), (2 l-sz-m), (1-2 m-r-d)

	(1 d-l-sz)	(2-3 m-r-d), (2-3 sz-m-r-d) (1 m-r-d-l) (1-2 d-l-sz)	(2-4 sz-m-r-d), (6-8 l-sz-m-r-d) (2 m-r-d-l) (2 r-d-l-sz) (2 m-r-d-l-sz)
	Az óvónő segítségével egyszerre, csoportosan, kb. azonos hang-magasságban énekelnek.	Az óvónő indításával, önállóan, tisztán, együtt, jó szöveg kiejtéssel énekelnek.	Önálló indítással, csoportosan és egyénileg helyes kezdő magasságban és tempóval énekelnek.
Hallásfejlesztés - magas-mély	Érzékeltetése, guggolással, lábujjhegyre állással, beszéden keresztül. Szemmel követése térben	Érzékeltetése térben, a megnevezett testrésszel, mondókán, dalon keresztül. Változó kezdő magasság átvétele	Dallamív rajzolás kézzel, ujjakkal, lábfejjel, mellkas előtt, fej fölött. Mondókán, dalon, párbeszéden keresztül. Magas-mély térbeli mutatása
- halk-hangos	Halk-hangos felismerése beszéden, mondókán, éneken, zörejen keresztül (környezet hangjai)	Halk-hangos közötti különbség felismerése, mondókával, énekkel, járás és tapsolás gyakorlásával.	Halkabb és hangosabb éneklés összekapcsolása, tempó változtatással. (halk-hangos, gyors-lassú kombináció)
- zenei emlékezet: dallamfelismerés	--	Dalok felismerése szöveg nélkül, dúdolásról és hangszerről. Motívumok váltva, halkan-hangosan.	Dalok felismerése kezdő, vagy belső motívumról. Rövidebb és hosszabb egységekkel, folyamatos tempóban.

- motívum, visszhang	-- Egyszerű dallamok visszaéneklése --	Egyszerű dallamfordulatok visszaéneklése (szövegre dallam, dallamra, mozgás. Finomabb zörejek (egymás hangjai, természet zörejei)	Dallamok kitalálása, énekes beszélgetés, kérdés-felelet Beszédhangszín és hangsúly változtatásával a mondóka értelmének változtatása. Motívum visszaéneklés csoportosan és egyénenként (improvizáció). Kérdés felelet játék. Sokféle zörej, zenei hang megkülönböztetése (zaj iránya, távolsága) Zenei hang kis eltéréssel (közeledés-távolodás)
Ritmusfejlesztés - egyenletes lüktetés - metronóm használata	Egyszerű mozdulatokkal (járás, hintázás, billegés, váll, ujj, csípés), gyermekjáték közben egyszerű eszközökkel pl.: ritmuspálca, cintányér, fakocka, kanál Ritmuspálca, cintányér,	Járással, futással, ugrással (hullámvonal, sarokkoppintás, testfordítás)	Gyors-lassú, különböző térforma, tárgyak megkerülése Egyenletes lüktetés és

- ritmus	--	2/4 ütem Dalok, mondókák ritmusának kiemelése, hangsúlyának kiemelése	ritmus összekapcsolás. Dallam felismerés ritmusról. Dalritmus kiemelése, ritmusvisszhang, szünet, szinkópa.
- tempó metronóm használata - különbségek: gyors-lassú	Tempóváltás követése egyszerű mozdulatokkal	Gyors-lassú beszéd, énekmozgással, tempóváltás lépéssel	Gyors-lassú tempótartás önállóan.
Mozgás és térforma	Mondókák, dalok egyszerű utánzó mozgásokkal egyszerű táncmozgások	Táncos jellegű mozdulatok (oldallépés, fél térdén)	Bonyolultabb, táncos jellegű mozdulatok (párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító, fogyó játékok).
Hangszerek	Egyszerű ritmusjátzó hangszerek (dob, ritmuspálca)	Ritmushangszerek (dob, háromszög) Ritmushangszerek készítése	Ritmushangszerek és egyéb természeti tárgyak. Ritmushangszerek készítése (Dob, háromszög, cintányér)
Népszokások, ünnepek	Ünnepkörök mondókái, énekes játékai (állat, naphívogató, farsang húsvét, anyák napja) naphívogató, farsang,	Ünnepkörök mondókái, énekes játékai (leánykérő, kiszebáb, anyák napja)	Ünnepkörök mondókái, énekes játékai (lakodalmas, szüret, kapus, hidas játék, pásztorjáték, komatálázás anyák napja)
Zenehallgatás	Óvónő éneke Zenehallgatás befogadására	Óvónő éneke és hangszeres játéka Ismerkedés a	Óvónő éneke, Óvónő hangszeres játéka

	szoktatás. népi, kortárs, klasszikus	kétszólamúsággal népi, kortárs, klasszikus	Óvónők kétszólamú mű előadása népi, kortárs, klasszikus
	Tükör használata	Tükör használata	Tükör használata

13.3.4.A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Ismernek 10-15 mondókát, 20-25 különböző hangkészletű és szöveghosszúságú népi gyermekjátékdalt, néhány alkalmi dalt, mūdalt.
- A gyermekek bátran, egyénileg is tudnak mondókázni, énekelni.
- Szívesen és örömmel vesznek részt énekes játékokban.
- Ismerik a zenei fogalom párok jelentését.
- Képesek érzékeltetni az egyenletes lüktetést, a motívum hangsúlyokat és a ritmust különböző mozgásformákkal kifejezni.
- Felismerik a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- Próbálkoznak az improvizálással.
- Képesek dallambujtatást végezni.
- Ismernek egyszerű ritmushangszereket, azokat tudják használni.
- Képesek élvezettel, figyelemmel, érdeklődéssel végighallgatni a zenei bemutatásokat.

13.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka- mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a környezet esztétikai érzék alakítására és az esztétikai élmények befogadására ad lehetőséget. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi- plasztikai kifejezőképesség, a komponáló-, térbeli tájékozódó és rendezőképessegek alakulását. segítik a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodások fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

Az emberismereteinek döntő részét vizualitás, látás által nyeri. A vizuális nevelés látásnevelés, képzetek, utánzás, gyakorlás segítségével. A látás sajátos gondolkodás. Ismeretek, gondolatok lejegyzésének első lehetősége, az ábrázolás a vizuális nyelv egyik formája. A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód, mely során a gyermek (sémákat”, vagy másképpen szimbólumokat használ. A „sémák” alapformák, amelyek a valóságról szerzett tapasztalatok során folyamatosan gazdagodnak. A papíron nyomot hagyó rajzeszközök (ceruzák, tollak, zsírkréták, stb.) a funkció öröm érzését keltik a firkáló gyermekekben. A különböző motívumok szabad kombinálásával jut el a gyermek a formákig, majd a kompozíciók megalkotásáig. Amit a világról tud, ábrázolásában is el tudja mesélni, amit nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli.

Az ábrázoló tevékenység célja, nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás, vagy annak esztétikai értéke, hanem maga az örömteli cselekvés. A létrejövő „mű” jelzés a gyermek ismereteiről, érzelmi életéről, kezűgyességének fejlettségéről.

13.4.1. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja

- Az esztétikai tartalmú élmények által alakul a gyermekek vizuális észlelése, az emlékezete, képzelete, a vizuális gondolkodás.

13.4.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése, örömteli alkotólégtér kialakítása.
- Mozgással, cselekedtetéssel, vizuális élmények biztosításával, az észlelő funkciók változatos gyakoroltatásával, párhuzamosan végezhető tevékenységszervezéssel sokszínű tapasztalatok nyújtása.
- A belső képek gazdagítása gyermeki ábrázolás ösztönzése, változatos lehetőségek felkínálásával.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása, fejlesztése a népi motívumok, a népművészeti elemek, a nemzeti szimbólumok, az esztétikus tárgyi környezet ismertetésével, alkalmazásával.
- A gyermeki élmény- és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés és önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- Önértékelésre, egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilvánulásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: (pl. megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök,

anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése. stb.)

- Az ábrázolási tevékenységében lassan fejlődő, (diszgráfia tüneteit mutató) gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakemberek felé.
- A nemzetiségi vizuális kultúra sokszínűségének, egyes díszítő elemeinek megismertetése
- Szociális hátrányok enyhítése ábrázolás eszközeinek biztosításával
- Tehetséggondozó műhely működtetése

Fontos az ábrázoló tevékenység fejlesztésében:

- A technikák megismertetése, gyakorlása 3-4 éves korban, bővítése a többi életkorban.
- Témánként több technikai megoldás felkínálása, feltételeinek biztosítása a kreativitás fejlesztése és a változatosabb gyakorlás érdekében
- Élményre alapozott, jól kigondolt témaválasztás
- A vizuális nevelés komplex beillesztése a nevelési rendszerbe

13.4.3. A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka szinterei a feltételek megteremtése:

Csoportszoba

Szabadon folyó ábrázoló tevékenységhez:

- „Műhelysarok”, elkülönített asztal, polcos szekrény, ahol az ábrázoláshoz szükséges eszközök (festék, ecset, ceruza, színes ceruza, filctoll, gyöngy zsírkréta, agyag, gyurma, papír, olló, és más anyagok a gyermekek számára elérhetőek, biztonságos az elhelyezésük
- Több térbeli „munkalehetőség” technika felajánlási mód

Dramatikus játékhoz:

- Bábok, kosztümök, építők, kirakók, összerakós játékok
- Félkész termékek, játékok, anyagok
- Díszletek, hátterek.

Tervezett ábrázoló tevékenységhez:

- Változatos helyszín, anyag és eszköz (dobozokon, fatörzsön, paravánon, táblán, csempén, stb)
- Tárolási lehetőség az elkészült munkáknak

Udvar

- Állandó helyen asztal, szék, tábla, kréta, s egyéb eszközök biztosítása.

Természet

- Élménygyűjtés, növényekből, termésekből, alkalmi játékok készítése.

Épített környezet

- Kisváros-kép, házak és udvaruk, valamint azok lakóinak megfigyelése
- Könyvtár, meseszínház, látogatása.

Az ábrázoló tevékenység során változatos sokféle eszközt biztosítunk a gyermekek számára. Igyekszünk megtanítani az eszközök célszerű használatát. Figyelünk a helyes szokás és normarendszer (ülés, testtartás, kézmosás, stb.) kialakítására. Olyan légkört teremtünk, amelyben a gyermekek egyéni élményeiket, a közös megfigyeléseket, elképzeléseiket, saját elgondolásaik szerint újra alkothatják, ahol megjelenik szűkebb és tágabb környezet megismerésén belül a szülőföldhöz való kötődés. Fejlesztő eljárásunk alapja, hogy önmagához képest fejlődjön, lépjen előre a gyermek. A lehetőségek megteremtésével a gyermeki fejlődés mozgatórugója az önfejlesztés lesz, hiszen a gyermek is arra törekszik, hogy alkotásai egyre jobban hasonlítsanak a valóságra. A segítség módját illetően várjuk ki először, hogy mit alakít ki magától a gyermek, s ne arra gondoljunk, hogy mit kell tudnia a gyermeknek. (E tekintetben szemléletváltás szükséges.)

Az iskolakezdéshez a fentiek mellett fontos hogy kialakuljon a finom motorikus koordináció, a vizuális észlelés, megfigyelés, emlékezet megfelelő fejlettsége, mely egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához, így a terület fejlesztése, szintén a fejlesztő tevékenység fontos eleme.

Fejlesztés területei

1. Építés
2. Plasztikai munkák
3. Képalakítás

13.4.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A rajzolás, mintázás, kézimunka kedves örömteli tevékenységgé válik.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne, esztétikai véleményt alkotni.
- Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre finomabb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését. a vizuális észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük fejlődik
- Az eszközöket készségszinten kezelik.
- Ismerik a különféle ábrázolási technikákat, anyagokat, azokat képesek önállóan megválasztani és alkalmazni, szükség esetén közös feladatokban együttműködni.
- Képzésükben megjelenik a tér, síkba való átfordítása.
- Munkáikban tükröződnek a világról szerzett egyre valósabb ismeretük, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásai, kialakul saját forma-nyelvük.
- A gyermekek alkotására jellemző, a részletező formagazdagság, a színek változatos használata és ismerete.
- Használják a népi, nemzeti, etnikai kultúrában megjelenő díszítő motívum

- A kiemelt figyelmet igénylő-tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul

13.5.Mozgás

A mozgás fejlődését a születéstől a kisgyermekkorig általában figyelemmel kísérik, fontosnak tartják. A járás megtanulás után azonban már kevesebb figyelem irányul erre a területre. Programunkban centrális helyet foglal el a mozgásnevelés, amely a fejlesztés alapjául szolgál. Alapvetőnek tartjuk a mozgásfejlődés folyamatos nyomon követését, megsegítését, regisztrálását. A fejlődést segíteni ugyanis, csak a meg lévő szinthez igazodva lehet. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik, csont és izomrendszere, alakulnak mozgás koordinációi, testi képességei, pontosabbak, finomabbak lesznek mozdulatai, észlelési funkciói. Számunkra az igazán érthető és feldolgozható információ, amit megtapasztal mozgás és tevékenység útján. A tanulási zavarok kialakulásának megelőzésében kulcsfontosságú a széleskörű mozgásfejlesztés.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

13.5.1.Mozgás célja

- A rendszeres mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése során megalapozódik a mozgás szeretetetésre épülő egészséges-életvitel és életmód

13.5.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Rendszeres, mindennapi mozgással, az egészséges életmódot erősítő tevékenységek biztosítása, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek egészségének megőrzése, edzése
- A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével
- Nevelési feladatok megvalósításához, mozgásos tapasztalatok, tervezése és a mindennapi gyakorlati megvalósítása
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra készítő biztonságos környezet kialakítása
- Játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése
- Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése

- Az egyéni lemaradásokat kompenzáló speciális mozgásos játékok közvetítése, a hátránnyal küzdő gyermekeknél. (fejlesztőpedagógus mikro csoportos tevékenysége,
- Biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.
- A szülőkkel együttműködve megkeresni a gyermekek egyéni érdeklődésének, temperamentumának figyelembe vételével a differenciált (prevenció, korrekció, tehetséggondozás) mozgásformákat, és azok lehetőségeit.

A mozgás sokoldalú tevékenység, feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A szabad játék tevékenységén, a testnevelési foglalkozáson túl jelen van a különböző nevelési területeken, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységben is.

Hatása az értelmi képességek fejlődésére:

- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapszik szókincsük.
- A konkrét, mozgásos tapasztalatok beépülése segíti az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődését.

Hatása szociális képességek fejlődésére:

- A saját testéről szerzett tapasztalat és a mozgásos képességeinek megismerése, a mozgás feletti kontroll kialakulása segíti az „én tudat” fejlődését a „szociális én” erősödését. Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulását.
- A közös, örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek. A társakkal végzett együttmozgás segíti a gyermek én-határainak megismerését, a másik észlelését, fejlődik önfegyelmük, önuralmuk, együttműködő, kooperáló képességük és toleranciájuk.
- A mozgásos versengések során átélik a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

Programunkban a mozgáson keresztül pedagógiai és pszichológiai feladatokat egyaránt megvalósítunk. A mozgásfejlesztés fő feladatait – a nagymozgások, szem-kéz-láb koordináció, egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztését – természetes módon építjük be a gyermekek tevékenységébe.

13.5.3.A mozgásfejlesztés tartalma

Óvodánk mozgásfejlesztő programja kiemelten az alábbi területeken valósul meg:

- a) a szabad játékban a gyermekek kötetlen, spontán, természetes játékos mozgása közben,
- b) a testnevelési foglalkozáson,

c) mindennapi testnevelésen,

d) differenciált mozgástevékenység során (néptánc, ovi-foci, ovis aerobik)

a) Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Valamennyi szintéren fontos a feladat természetes mozgáskedv megőrzése, felkeltése és a mozgásigény kielégítése, valamint a motiváló, mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása teremben a szabad levegőn, eszközökkel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában.

3 - 4 éves korban:

A nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni, ezért leginkább a csúszáshoz, kúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz, guruláshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk (csúszda, létra, tornaszőnyeg, asztalok, székek).

4 - 5 éves korban:

Nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció. Mindezt jól szolgálják a célba dobó játékok (kugli, ugróiskola, ugrókötel, labda). Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése (füles labda, lépegető, forgó korong stb.)

5 – 7 éves korban:

A finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére. Pl.: ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, gyöngyfüzés, építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás, stb. A gyermekek felügyeletének biztosítása mellett használjuk fel a mozgásos tevékenységekre az öltözőt és a torna szobát is.

Óvodánk kitűnő belső és külső sajátossága feltételeinek megléte lehetővé teszi a szabad mozgásforma önálló és célzott gyakorlását, kipróbálását. A mozgásos tevékenységekhez a csoportszobát a belső folyosót, a teraszt is alkalmassá tesszük, a könnyen mozgatható bútorok átrendezésével mozgásösztönző szerek biztosításával (asztalok, székek, mászóakák, billenő hinta, füles labda, Rotrikom egy-egy eleme, stb.)

A megnövekedett gyermeklétszám miatt - a fenntartó kérésére – tornaszobánkat csoportszobává kellett átalakítani, így a mozgásfoglalkozásokat átszervezéssel a csoportszobákban, a parkban, az önkormányzat által biztosított helyiségben (régii házasságkötő teremben) illetve az udvaron

valósítjuk meg. Óvodapedagógusaink igyekeznek minden lehetőséget kihasználni a gyermekek optimális fejlesztésére.

Nagy területű udvarunkon a természetes anyagból készült több funkciós fa mászóka, csúszda, fa kötélletra, illetve az ezeket kiegészítő tornaszerek, jól szolgálják a testi képességek fejlődését, mozgásuk összerendezettségét, sok lehetőséget biztosítanak mozdulataik kipróbálására, téri tapasztalataik megszervezésére.

Fontos eszközként tartjuk számon az egyensúlyi helyzet keresését igénylő lengő hidat, valamint a ritmikus mozgást biztosító mérleg hintát, billegőket. Tervezzük a sport udvarrész továbbfejlesztését, ahol felügyelet mellett a sokoldalú mozgásfejlődést elősegítő felszerelések és eszközök mindig a gyermekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodtabb tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, egymást tiszteletben tartani. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. Az óvodapedagógus tudatosan szervezze a fejlesztési feladatokat. Az udvaron minden gyermek csoportjától független, érdeklődésének megfelelően csatlakozhasson bármelyik óvónő, vagy gyermek által kezdeményezett mozgásos játékhoz, feladathoz (kivétel a kiscsoportos gyermekek). A feltételek birtokában fontos, hogy megtanítsuk a gyermekeket a sport – és a manipulációs eszközök használatára. Tanítsunk sok, mozgásos játékot, régi népi játékot is, pl.: ugrókötelezés, ugróiskola, dalos játékok. Kapcsolódjunk be a gyermekek által szervezett és kezdeményezett játékokba, ha ezt igénylik, ötleteinkkel fejlesszük tovább. Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

Az udvari fajtékok, játékeszközök EU - s szabványoknak való megfeleltetése megtörtént, a játékok alatti felszín mosott homokkal történő befedése megvalósult a balesetveszély elkerülése céljából. Felülvizsgálatuk folyamatos.

Meggyőződésünk, hogy a rendszeres mozgás során fejlődnek a gyermek pszichikai, testi, értelmi és szociális képességei, ezek eredményeként egészségesebbek lesznek.

b) Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon

A tevékenységek levezetésénél maximális lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgáselemeket. Differenciált feladatok adásával segítsük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A mozgás kivitelezését segítő utasításokat a feladat végzése alatt többször ismételjük, az értékelést, ellenőrzést egyszerre végezzük. Mutassuk meg a helyes mintát. Ösztönözzük őket az esztétikus, pontos mozgásra. Fontos szempont a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyermekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzanak.

A testnevelési foglalkozások mozgásrendszerét megújítottuk. Az eddig megszokott „főgyakorlati” felosztástól (tornavonatkozású, atlétikai vonatkozású gyakorlatok, stb.) eltérően, nekünk a gyermeki fejlődés, érés sajátosságait és folyamatát kell néznünk. A sokoldalú mozgástapasztalat, alapvető mozgáskészségek, mozgásformák megismerése, a testi képességek

kibontakoztatása mellett a gyermekeknek sok testnevelési játékra van szükségük.. Mindezek mellett a testnevelési foglalkozások tartalmában és gyakorlatában a komplexitást is érvényesíteni kell, azaz több tevékenységi forma művelődési anyagát lehet beépíteni. Gyakorlattá vált, a nagycsoportos korosztály esetében a testnevelési játékokat ismétlő foglalkozás, és a rendgyakorlattal, főgyakorlattal tervezett tevékenységek váltakozása. Az azonos életkorú gyermekek, ill. az azonos képességű gyermek együttes mozgásos tevékenysége, csoportközi integrációs tevékenységek.

A testnevelés műveltség tartalma

A rendgyakorlat és gimnasztika alapgyakorlatai:

- Játékos járás, futás, ugrás, dobás gyakorlatok és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos támasz gyakorlatok (csúszás, kúszás, mászás, bújás, gurulás hossz tengely körül, átfordulások, tarkóállás, kézálási kísérletek), gyakorlására szerkesztett testnevelési játékok,
- Játékos függés, egyensúly, labda gyakorlatok (kézzel, lábbal) és a gyakorlásukhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos emelések, hordások, küzdő gyakorlatok (húzások, tolások) és a gyakorlásukhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok, versengések,
- Játékos foglalkozások a szabadban (, csúszkálás, szánkózás, kuglizás...),
- Játékos testtartásképző – javító és lábboltozat süllyedést megelőző javító gyakorlatok (kúszás előre és hátra, hason és háton, labdadobás hason fekvésben, célba és társnak),
- Játékos, zenés – mozgásos önkifejezés (táncos és népi játékok, gyermek néptánc alapok)
- Játékos légzési gyakorlatok.

Óvodánkban alapkérdésnek tekintjük a sport, tornaszerek és kézi szerek folyamatos bővítését, amelyek magukban hordozzák a játék és a testnevelés mozgásanyagának gyakorlati lehetőségét. A kézi szerek segítségével – kendő, szalag, labda, babzsák, karika – végzett gyakorlatok, a különböző fogásmódok, forgatások, emelések, dobások, stb., mind jól szolgálják a finom mozgások kialakítását, a téri irányok gyakoroltatását, az oldaliság tanítását, segítik a kéz fogóizmmainak erősítését.

A tudatos fejlesztési céllal tervezett nevelői munka eredményeként minden gyermek láthatóan, mérhetően magasabb fejlődési szintet ér el a korábbihoz képest.

b) Mozdásfejlesztés a mindennapos mozgás során

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális

személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Az óvodás kor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza. Ezeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Az óvodai élet mindennapján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és az ahhoz kapcsolódó fogalmi rendszert.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére. Ezek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában. Felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék keretében végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is. Eközben együtt hatnak a gyermek személyiségének (a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség) fejlődésére.

Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

Minden korcsoportban naponta egyszer 5-10 perces időtartammal szervezzük meg. A tevékenység napirendbe történő illesztése állandó. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. Az örömmel és jó hangulatban végzett játékok jó lehetősége nyújtanak a fejlesztő program egy-egy feladatának megvalósításához, társas kapcsolatok alakításához (a futó és fogó játékokkal a nagymozgások és a térészlelés, labdajátékokkal a szem-kéz, szem-láb koordináció és a finommotorika fejlődik. A

játékok, térformák felidézésével a vizuális, verbális memóriájuk fejlesztésére, valamint szókincsük gyarapítására nyílik lehetőség.

A csoportokban dolgozók mintaadó tevékenysége ösztönzően hat a gyermekek tevékenységben való részvételére.

d) Mozgásfejlesztés differenciált mozgástevékenység során

Az 5 éves korosztálytól a gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelően részt vehetnek szakképzett néptánc oktató óvodapedagógus által vezetett néptánc foglalkozáson, illetve heti rendszerességgel ovi-fociedzésen.

13.5.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban
- A gyermekek mozgása összerendezett, kialakult a nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50 – 100 m távolságot kitartóan végig futni.
- A természetes mozgások (csúszás, kúszás, mászás, dobás) technikáit ismerik
- Tudnak helyben labdát pattogatni.
- A különböző verseny játékok, ügyességi játékokban betartják a szabályokat.
- Képesek alkalmazkodni társaikhoz, toleránsak, együttműködők, segítőkészek.

13.6. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti – emberi - tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét az értékek megőrzését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelően biztos eligazodáshoz , tájékozódáshoz szükségesek. megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét és védelmét.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut, és azokat a tevékenységeiben alkalmazza., felismeri a mennyiségi, alaki nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete. A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, mely ideális és fontos szakasza a környezeti nevelésnek, hiszen a szokások már a korai életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások

alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Programunkban a komplex környezeti nevelés fokozott hangsúllyal van jelen. A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenység egészét.

13.6.1. A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet

13.6.1.1. A külső világ tevékeny megismerésének célja

- Biztonságban tájékozódnak környezetükben, ismerik szűkebb és tágabb, természeti és emberi környezetüket.
- Erősödik a pozitív érzelmi viszony a nemzeti, a multikulturális értékek, a népi, és a családi hagyományok, a szülőföld, a hazai táj, a természet szeretete, védelmének igénye, a környezettudatos magatartás iránt.

13.6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére építés. A természeti, és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása
- Több érzékszervre ható, és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése, a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása
- Tanulási készségeket, képességeket meghatározó részfunkciók tudatos fejlesztése alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játékok közben)
- A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása
- A fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a fenntarthatósági szemléletformálásra a környezettudatos magatartás alakítására.
- A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban a spontán és irányított beszélgetéssel, önértékelítő törekvések segítése, anyanyelvi-értelmi nevelés megvalósítása
- A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában
- A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása
- Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják gyermekeink óvodai életét, fejlesztik az erkölcsi tulajdonságaikat, erősítik nemzeti identitástudatukat, megalapozza szokás és normarendszerüket
- A családi tárgyi kultúra értékeinek megismerése, beépítése a napi gyakorlatba
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális pedagógiai módszerekkel történő tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása

- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába

13.6.1.3. A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma, témakörei

A környezet megismerésének tartalmát, a tapasztalatszerzés irányítását három fő területen biztosítjuk:

1. Természet és társadalmi környezet megismerés²
2. Környezetalakítás, a felnőtt környezettudatos mintájának biztosításával
3. Környezetvédelem

A témakörök keretét az évszakok változásai, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek megfigyelése, jellemző tevékenységei, a hagyományok és jeles napok töltik meg tartalommal.

Nagy figyelmet fordítunk a természeti környezetünk szűkebb (a Duna part, az Adonyi Sziget, a Cíkolai halastó, a mezőgazdasági területek, a helyi gazdasági udvarok, Kastélypark, emlékművek) és tágabb (állatkert, múzeumi középületek) környezeti sajátosságok lehetőségeinek kihasználására

Szülőkkel való közös tevékenység során ismerjék meg a társadalmi környezetünkben fellelhető foglalkozásokat: pl. fodrász, kőműves, kozmetikus, varrónő, szerelő stb.)

A természeti és társadalmi témákról szerzett tapasztalatok, ismeretek az életkor előre haladtával folyamatosan bővülnek, és koncentrikusan mélyülnek, maguk a témakörök is több ponton kapcsolódnak egymáshoz.

3 - 4 éves korban

ÓVODÁSOK LETTÜNK

- ismerkedés az óvoda helyiségeivel és az ott dolgozókkal

TESTÜNK

- önmaga felismerése és azonosítása a tükörben,
- testrészek, érzékszervek megnevezése,
- a testrészek, érzékszervek funkciója és ápolása,
- az orvos gyógyító munkája.

CSALÁD

- ismerkedés a családdal (fényképen azonosítva) ,
- a mi otthonunk, lakásunk részei (szoba, konyha, fürdőszoba)

ÉVSZAKOK

- figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit,

- szerezzenek tapasztalatot az időjárás és öltözködés összefüggéseiről.

NÖVÉNYEK

- megneveznek néhány, a környezetükben található növényt, gyümölcsöt,
- zöldségféléket, virágot,
- tapasztalatot szereznek színéről, illatáról, ízéről.

ÁLLATOK

- megneveznek néhány, a közvetlen környezetükben található állatot,
- utánozzák mozgásukat és hangjukat.

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- élő és élettelen közötti különbségtétel megfigyeltetése (csíráztatás).

NAPSZAKOK

- a csoport napirendje.
- Nappal, - éjszaka fogalma.

KÖZLEKEDÉS

- ismerkedés a gyalogos közlekedéssel,
- környezetükben található járművek megfigyelése (autó, autóbusz, kerékpár)

SZÍNEK

- figyeljék a környezetük színeit,
- ismerkedjenek az alapszínekkel.

4 - 5 éves korban

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- középsősök lettünk,
- élményszerző séták az óvoda szűkebb környezetében.

TESTÜNK

- tudatosodjanak a főbb testrészek (páros testrészek) funkciói,
- alakuljon ki testfogalmuk,
- oldaliság tanítása gumiszalaggal,
- alakuljon ki bennünk testünk ápolásának igénye, és az orvos gyógyító munkájának fontossága.
- CSALÁD
- a mi családjunk, a családjunk tagjai (szülők, testvérek, nagyszülők)
- otthonunk címe, lakásunk részei, berendezései.
- Ki, mit tesz otthon? (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése)

ÉVSZAKOK

- évszakonként az időjárás- és természet változásainak megfigyelése, összefüggéseinek megfigyelése,
- az időjárás változásának hatása az emberek tevékenységére és az állatok életmódjára

NÖVÉNYEK

- az évszakok, az időjárás változás hatása a növények életére,
- figyeljék meg néhány növény fejlődését, növekedését, érését.

ÁLLATOK

- figyeljék meg az évszakok és az időjárás változásának hatását az állatok életére,
- ismerkedjenek meg néhány állattal és kicsinyeivel a valóságban, vagy képen.

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- közvetlen környezet megfigyelése, osztályozása élő-élettelenre (növények hajtatása, gondozása, anyagok tulajdonságai).

NAPSZAKOK

- napszakokhoz kötött tevékenységek tudatosítása,
- nappal és éjszaka fogalmának megismertetése.

KÖZLEKEDÉS

- a gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása,
- ismerjenek néhány személy- és teherszállító járművet.

SZÍNEK

- fedezzék fel a környezetükben található azonos színeket.

5-7 éves korban

ÓVODÁSUNK VAGYUNK

- Nagycsoportosok lettünk,
- Iskolások leszünk,
- Tájékozódás az óvoda tágabb környezetében.

TESTÜNK

- tudatosodjanak az emberi test (a domináns kéz) részei és azok funkciói,
- emberi és állati testrészek, érzékszervek összehasonlítása funkciójuk szerint,
- az egészséges életmód, egészségvédelem fontosságának tudatosítása (egészség – betegség – gondozás, egészségügyi vetélkedő)

CSALÁD

- a mi családjunk, családfa (nemek-, kor szerinti csoportosítás),
- foglalkozások, feladatok a családban, (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése)

- ünnepeink, szeretteink körében.

ÉVSZAKOK

- az évszakok időjárásának és a természet változásainak összehasonlítása,
- a természeti változások hatása az emberre, állatra, növényre,
- figyeljék meg az évszakokban folyó munkálatok és azok fontosságát, és lehetőség szerint vegyenek részt benne.

NÖVÉNYEK

- tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van,
- kísérik figyelemmel a növénytermesztést (az óvoda udvarán) és betakarítást (mezőgazdasági területeken),

ÁLLATOK

- tudják, hogy az állatok életmódja és az időjárás változása között összefüggés van (elköltöznek, gyűjtögetnek, szőrmét váltanak),
- hasonlítsák össze külső és belső jellemzőjük alapján, illetve csoportosítsák a szűkebb és tágabb környezetükben található állatokat.

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- tegyenek különbséget az élő természet tulajdonságai és az élettelen természet tulajdonságai között,
- élő- és élettelen dolgok összehasonlítása, csoportosítása.

NAPSZAKOK

- ismerkedjenek a napszakokkal (hajnal, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka) és az azokban végzett tevékenységekkel,
- az idő múlásának felismerése.

KÖZLEKEDÉS

- önállóan tájékozódjanak a gyalogos közlekedésben (irányok, jelzések megismerése),
- ismerkedjenek szárazföldi, vízi, légi közlekedési eszközökkel,
- hasonlítsanak össze személy- és teherszállító járműveket.
- SZÍNEK
- különböztessenek világos és sötét színeket, ismerjék a színárnyalatokat.

2.Környezetalakítás

Életkori szinten gyakorolják, alkalmazzák a gyermekek a tapasztalati úton megszerzett készségeket, ismereteket. Az életre való felkészítés nem nélkülözi a munkatevékenységek lehetőségeinek kiaknázását.

A környezetalakítás céljából nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres tevékenység legyen, ami beépül az óvodai nevelés komplex folyamatába.

A tárgyakról, jelenségekről szerzett benyomásokat, ha azok érzelmileg megalapozottak a gyermek tovább éli, átrendezi.

A gyakorlás legtermészetesebb szinterei:

- kötetlen játék (játékhelyek átrendezése, csoportszoba rendjének helyreállítása, ünnepek előtti díszítésben való részvétel, stb.)
- célzott tanulási folyamat: gyűjtögetés, dugványozás, csíráztatás, ültetés, gyomlálás, öntözés, kísérletezés.
- természetes élethelyzetek: a természet kincseinek alkotó módon történő felhasználása, átalakítása,
- virágos- és konyhakert, természet és élősarok, termések, levelek, csigaházak, kavicsok, növények nézegetése, válogatása, játékokban történő felhasználása.
- alkalmanként kis állatok megfigyelési lehetőségének biztosítása (pl. hörcsög, akváriumban halak, teknősbéka stb.)

Az óvónő- és a dajka környezethez, természethez fűződő pozitív viszonya, aktív környezetalakító munkája minta a gyermek számára.

Fontos, hogy az ügynek a szülőt is megnyerjük, hiszen így alakítható eredményesen a szép, tiszta környezet iránti belső igény.

3. Környezetvédelem

A környezetvédelmi nevelés elsősorban a felnőttek pozitív mintáján, a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül.

Az udvari élet, a séta, a kirándulás azért fontos, mert az óvónő segítségével a gyermekek rácsodálkoznak a természetre, észreveszik a szépet és jót, de a károsat is. Évente 2 alkalommal környezetvédelmi projektnapot tartunk, amelybe bevonjuk az óvoda partnereit, így a gyerekeket, a szülőket, óvodai dolgozókat.

Fontos teendőink

- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy gyermekeink harmonikus kapcsolatba kerülhessenek környezetükkel.
- Érdeklődésük-kíváncsiságuk felkeltésével, érzelmeik alakításával olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttatni őket, melyek révén megtanulják a létrehozott értékek védelmét, megbecsülését. Mintaként szolgál a felnőttek környezettudatos magatartása.

Udvarunk kiváló terep a környezet szeretetének, védelmének állandó gyakorlására.

- Velünk, körülöttünk élő növényekre, állatokra vigyázzanak, ne tépjék le a virágokat, ne tapossák el a bogarakat, csigákat, békákat, s ne kezeljék játékszerként!
- Ne szemeteljenek, aki igen, felszólításra tegye azt a kijelölt tárolóba.
- Vigyázzanak a környezetük tisztaságára, a 6-7 évesek vegyenek részt heti 1 alkalommal a szemét összeszedésében.

A környezetvédelmi nevelés feladatának eredményes megvalósításához a nevelőtestület tagjainak szoros együttműködésére és a szülőkkel való sokrétű kapcsolat kialakítására van szükség. (Pozitív minta, példamutatás)

A környezet megismerésére nevelés helyszínei

CSOPORTSZOBA	UDVAR, KÖZVETLEN KÖRNYEZETÜNK	KIRÁNDULÁSOK, SÉTÁK
<u>Élő-természet sarok:</u> Gyűjtött termések, kavicsok, kagylók, növények, hajtások, csírák. Természettudományi könyvek, kísérletek eszközei. - zöldségfélék, gyümölcsök feldolgozása (saláták, ivólevelek, befőttek, kompótok) képkártyák, fényképek elhelyezése - kísérletek: növényekkel, természeti jelenségekkel (víz, jég, hó, hő, anyagok) - Kis állatok megfigyelése a csoportban - jeles napok, hagyományok ápolása, annak jelképei: ADVENT - adventi koszorú, - Mikulás napi jelképek - Luca napi búza - Karácsonyfa állítás FARSANG - maskarák HÚSVÉT - tojásfestés	<u>Tevékenységek a természetben, a természet átalakítása:</u> - betakarítás, - levélsöprés, - talaj-előkészítés, - madáretető kihelyezése és folyamatos gondozása, - veteményezés, talaj gond. - kísérletek (szél, hó, jég, víz, föld, levegő) - jeles napok, hagyományok, ápolása - <u>Szituációs játékok</u>, népi játékok - <u>„farsang farka”</u> - Lakodalmas játék, - Kukoricamorzsolás, - Kiszebáb égetés, - Májusfaállítás, - Madara, fák napja, - Föld napja, - Víz napja	<u>A természet változásainak, szépségeinek, jelenségeinek megfigyeltetése:</u> - Duna-part, - Templom kert, - Kertek-udvarok, (szüret) - Mezőgazdasági területek, - Piac - Társadalmi környezet: - Határlátogatás (kukoricatörés, tavaszi munkák) - Adonyi erdő - Emberi munka megfigyeltetése, géppark, nagyüzemi állattartás, pékség - Középületek megfigyelése (faluház, községháza, posta, orvosi rendelő, ABC, - Szent János szobor, - Kopjafák emlékmű, - Állatok és életterükek megfigyeltetése - Állatkert, vadaspark - Természettudományi Múzeum, - Babamúzeum, - Vasútállomás

13.6.1.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek életkoruknak megfelelően érdeklődnek a szűkebb –és tágabb környezetük iránt.
- A gyermekek irányított és spontán megfigyelésekből adódó önálló véleményüket, tapasztalataikat, problémahelyzetek mérlegelésével el tudják mondani, mesélni
- A gyermekek elemi ismerettel rendelkeznek:
- Tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét, életkorukat,
- Ismerik a testrészek neveit, helyét, funkcióját, igényesek testük tisztaságára,
- Különbséget tudnak tenni évszakok között, ismerik az évszakok jellemzőit,
- Felismerik az időrendiséget, oksági viszonyokat a napszakok tevékenységeit.
- Ismerik a hagyományokat, a nemzeti, multikulturális értékek egyes elemeit.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, jellemzőit, azonosságait, és különbségeit.
- Alkalmazzák a főbb közlekedési szabályokat.
- Óvják környezetük tárgyi,- természeti jelenségeit, alakul környezettudatos magatartásuk. Részt vesznek aktívan a környezetvédelmi munkákban
- Önállóan gyakorolják- dajkák bevonásával- a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel, állatokkal kapcsolatos munkákat.

13.6.2.A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések

A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van és a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

Az óvodapedagógus elsődleges feladata, gondoskodni a megfelelő eszközök és tevékenységek biztosításáról, amely felkelti a gyermek érdeklődését és változatos, sokszínű lehetőséget nyújt az alapvető matematikai készségek, képességek fejlődéséhez. A matematikai tevékenységhez jó színvonalú eszköztár – MINIMAT, színes rúd, szöges tábla, logikai játék, tükrök, testek, síkmértani formák, mérleg, mérőegységek, kártyák, dominók, képes kirakók, saját készítésű munkalapok, fejlesztőfüzetek, (pl. Diszlexia megelőző feladatgyűjtemény) mozgáskotta, DIFER programcsomag egyes elemei stb. – állnak rendelkezésre. Célszerű berendezni egy helyet, ahol ezek az eszközök manipulációs tevékenységblokkban megtalálhatók és szisztematikus, konkrét tapasztalatszerzést kínálnak folyamatosan a számolás – sorrendiség, számtani műveletek és összehasonlítás terén.

13.6.2.1. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések célja

- A gyermekek rendelkeznek életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően

- sokoldalú érzékszervi megtapasztalásból eredő mennyiségi, formai, és kiterjedésekkel összefüggő ismeretekkel, készségekkel,
- tapasztalataikat tevékenységekben tudják alkalmazni.

13.6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek spontán és irányított helyzetekből adódó matematikai tapasztalatszerzés útján történő érdeklődésének felkeltése.
- Pozitív viszony kialakítása, a probléma helyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikro csoportos) biztosítása, a cselekvéses, tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása, egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban, és problémahelyzetekben.
- A gyermekek aktív, passzív szókincsének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémamegfogalmazás, pontos egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.
- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.
- Tehetségfejlesztő műhely működtetése

A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai színterei

- A spontán matematikai megismerés általános színtérének tekintjük a játékot, a mozgásos tevékenységeket, ahol természetes környezetben folyik a tapasztalatgyűjtés. Létrejönnek olyan a játék során adódó szituációk, amelyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére, ok– okozati összefüggések felismerésére.
- A célzott tanulási helyzetekről úgy gondoljuk, hogy a gyermekek eltérő, egyéni képességei, ismeretei, szociokulturális környezete miatt a leghatékonyabb közvetítői az egyéni képességfejlesztés és ismeretszerzés alkalmainak. Az egyéni, páros és mikro csoportos, és kooperatív tevékenykedtetés foglalkoztatás kapcsán az óvodapedagógus differenciáltan foglalkozik a gyermekekkel. Megfigyelheti előrehaladásukat, fejlettségi szintjüket, s ennek függvényében tervezheti – egyénre és csoportra szabottan – a magasabb szintre emelést.
- Négy éves kortól kötetlen formában játékos cselekedtetés, sokoldalú érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés útján valósul meg a matematikai nevelés
- Nagycsoportban mikro csoportban szervezzük a tevékenységeket.

Fő alapelvünk: hogy ne kész ismereteket közöljünk, ne kész műveleti sémákat sajátítsunk el, hanem bevonjuk a gyermekeket az anyaggyűjtő, a kitalálás, a kigondolás, az önálló feladat, és

problémamegoldó tevékenységekbe, amelyek során összehasonlítható, megkülönböztethető, lényeges sajátosságokat kiemelő konkrét műveletekre is sor kerül.

A motoros (mozgásos), az észleléses, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak, hogy az iskolai alkalmassághoz szükséges:

- tapasztalatokat elmélyítsük, rendszerezzük,
- a részképességeket fejlesszük,
- a gondolkodási műveleteket gyakoroljuk, kognitív képességeket fejlesszük
- a szükséges szokásokat, kialakítsuk, és koruknak megfelelő ismereteket sajátíttassunk el.

13.6.2.3. A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének tartalma

- Az összetartozó dolgok megfeleltetése
- Csoportosítás: tulajdonságok szerinti szétválogatás és halmazba sorolás
- Számfogalom megalapozása
- Halmazok számossága, a számok sorrendben történő ismételtetése és a „Hány?” kérdés megválaszolásának képessége
- Halmazok összehasonlítása tulajdonságaik szerint
- Sorba rendezés megnevezett mennyiségi tulajdonságok és felismert szabályosság szerint
- Számítási műveletek, halmazokkal végezhető játékos műveletek
- Építések, alkotások szabadon és másolással
- Geometria: a forma és a minta felismerése, azonos és eltérő formák csoportosítása
- Tevékenységek tükörrel
- Tájékozódás a saját testen a térben, és a síkban, téri irányok

13.6.2.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Felismerik a környezetükben lévő elemi matematikai összefüggéseket.
- A halmazokkal való műveletek végzésében jártasak; összehasonlítás: mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megoldanak alapvető problémahelyzeteket, felismernek tapasztalati összefüggéseket, következtetéseket
- Értik és helyesen alkalmazzák az összehasonlítást kifejező szavakat, relációkat, matematikai összefüggéseket, tapasztalataikat, ismereteiket, a játéktevékenységekben tudják alkalmazni
- Felismernek az alapvető geometriai formákat
- Kialakul az alapvető helyzetek, relációk az irányok megkülönböztetése, a balról-jobbra való haladási irány követése.

13.7. A munka jellegű tevékenység

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás).

A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének fontos lehetősége. A munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok lehetősége: kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság.
- a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális (a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő) pozitív értékelést igényel.

A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A munka sajátossága, hogy bizonyos külső kényszer is motiválja, lemérhető, konkrét célja van.

A munkálkodásuk során ismerkednek szűkebb és tágabb környezetükkel, szülőföldjükkel a tárgyi-, és természeti világról egyre pontosabb információ birtokába jutnak, a biztonságos és elérhető munkaeszközök használata közben lehetőség nyílik – a különböző észlelési formák összekapcsolásával – a munkavégzés pontosabbá és szervezettebbé tételére. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

13.7.1. A munka célja

- A gyermeki munka megszerettetésén keresztül, alakulnak a munkavégzéshez szükséges, attitűdök készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák:
- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon az összpontosítási képességük, munkaszervezési képességük
- Érzelmi-akarat: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk
- Szociális társas: alakuljon ki a felelősségérzetük, feladattudatuk.

13.7.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A munkavégzéshez alapvető feltételek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör)

- A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhessek a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet. Aktív-cselekvő részvétellel a munkavégzés lépéseinek elsajátítása
- Tudatos pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása és betartásának, konkrét, reális, fejlesztő értékelése. Az iskolakezdéshez szükséges munkaérettség kialakítása
- Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben
- A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom
- Beszélő környezet biztosítása, a kommunikációs kedv fenntartása a gyermeki kérdések támogatása a munkavégzés során
- A munka tevékenységek során,- eszköz használat, helyi jellegzetességek- a szülőföldhöz, nemzethez kötődés erősítése
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges készségek formálása
- A munkavégzésben a szülők közreműködésének aktív részvételének ösztönzése (pl. növény, állat gondozásba betekintés, gyűjtőmunka, Környezetvédelmi napok)

Területei

- a) Önkiszolgáló munka
- b) Környezet rendjének megőrzése
- c) Alkalomszerű munka
 - egyéni megbízatás
- a) Felelősi munka
- b) Naposi munka
- c) Növény, állatgondozás

a) Önkiszolgáló munka

Az önkiszolgálás a gyermek személye körüli feladatok ellátását jelenti. A felnőtt segítségével ismerkedik a tevékenység folyamatával, sorrendjével.

Területei:

- Testápolás
 - Étkezés
 - Öltözködés
- (lásd: az egészséges életmód)

b) Környezet rendjének megóvása

Lehetőséget adunk a gyermekeknek az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet átalakítására és rendjének megőrzésére.

- Pl. A csoportszoba berendezési tárgyainak átrendezése (játékok, foglalkozási eszközök, tisztálkodási szerek, bútorok)
- A csoport rendjének helyreállítása (asztaltörlés, söprögetés, stb)
- Udvari játékok, kerti szerszámok rendezése, használata, megfelelő, elérhető és biztonságos helyen való tárolása.
- Környezetvédelmi tevékenységekben való részvétel (levélsöprés, gereblyezés, hulladékgyűjtés)

c) Alkalomszerű munkák

Egyéni, alkalmi megbízatások, a napi élet során folyamatosan adódnak, mely feladatok elvégzése egyfajta önállóság kialakulását eredményezik. Időnként olyan megbízatásokat is teljesítenek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

- Eszközök, tárgyak, üzenetek átadása
- Gyűjtőmunka
- Ünnepi készülődés (ajándékkészítés, játék javítása, tisztítása, készítése)
- Kisebbségi segítése

d) Felelősi munka

- Fokozatosan vezetjük be, tartalmát folyamatosan bővítjük.
- Olyan tevékenységekben alkalmazzuk, ahol nem jelenik meg, felesleges várakozási idő.

Pl. öltözői rendfelelős, mosdó felelős, ebéd-felelős stb.

e) Naposi munka

- 5 – 7 éves korban vezetjük be
- A várakozási idő elkerülése ebben a tevékenységben is fő szempont. A munkáért felelős gyermek jelölése, mely segíti a motiváció kialakulását, oly módon történik, amely nem akadályozza a gyermeket a folyamatba-és abból való kilépésben, ill. az egész napos tevékenysége során. (pl. kötény)
- Elsősorban az étkezéseknél, foglalkozási eszközök, előkészítésében, teremrendezés közben valósul meg.

f) Növény – állatgondozás

Csoportonként élősarkot és kertet gondoznak, ismerkednek a növények fejlődésével, és tevékenyen részt vesznek a növények ápolásában, és a kisállatok (madarak) gondozásában. Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.

A gyermekek munkatevékenységéhez elegendő mennyiségű és minőségű, biztonságos és számukra elérhető eszközök, szerszámok állnak rendelkezésre.

Pl.: takarító eszközök, kerti szerszámok

13.7.3. A munkajellegű tevékenység tartalma

A gyermek önkéntességét, aktivitását, érdeklődését igyekszünk tudatosan felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

Nagy fontosságot tulajdonítunk a munkavégzés során a teljes önállóság biztosítására. A munkavégzés nem időszakonként, hanem rendszeresen, folyamatos tevékenység, amely beépül az óvoda nevelési folyamatába. Fontosnak tartjuk az élősarok kialakítását, és a kerti munka fontosságát.

A közösen gyűjtött gyümölcsöt és zöldségfélét feldolgozzuk, (pl. gyümölcs-zöldség saláta készítés) Ösztönözzük a szülőket, hogy a gyermekek otthon is gyakorolják az önkiszolgálást és a családért végezhető munkajellegű tevékenységet. Megismertetjük azokkal a multikulturális elemeket, munkaformákat, tevékenységeket, amivel otthon is találkozhatnak: pl. kosárfonás, seprűkötés, vályogverés, fafaragás..

13.7.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Szívesen vállalnak egyéni és közösségért végzett megbízatásokat, és azokat felelősséggel teljesítik.
- Kitartóan, aktívan tevékenykednek, munkatempójuk különbségei ellenére képesekké válnak az együttműködésre, szociális magatartásuk (kivárás, tolerancia) a közösségi kapcsolataikat pozitívan befolyásolják
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.
- Képesek-életkori szinten,- saját személyükkel kapcsolatos feladatok ellátására.
- Kialakul a környezet rendjének, megtartásának, megóvásának gondozásának igénye
- Kialakul az iskolakezdéshez a testi, lelki, és szociális érettség.

13.8.A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben természetes és szimulált környezetben az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban és szervezeti időkeretekben valósul meg.

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni.

A tanulás tevékenységekben valósul meg. A tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozásokon, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A világban minden, ami megismerhető befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent, komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatják el a gyermekekhez.

13.8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja

Tevékenységekben megvalósuló tanulás

- Változatos tevékenységek során, a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire, építés közben
 - alakuljon kompetenciájuk,
 - erősödjön attitűdjük, készségeik, képességeik,
 - fejlődjön kreativitásuk.

14.8.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Megismerési vágy, kíváncsiság sokoldalú érdeklődés, kielégítése, az óvodában folyó tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítása
- A gyermekek tanulását támogató környezet megteremtése, az előzetes tapasztalatok figyelembe vételével
- Különböző élethelyzetekben a gyermekek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből szerzett spontán tapasztalatoknak, ismereteknek a célirányos fejlesztése
- Tevékenység közben, szokások formálása, szociális együttlét iránti igény felébresztése; türelem, kivárás, alkalmazkodás, egymás segítése
- A gyermek önkifejező törekvéseinek segítése
- Modell értékű kommunikációs helyzetek teremtése a gyermeki kérdések támogatására
- Értelmi,- kognitív- kommunikációs képességek fejlesztése (érzékelés, valóságghű észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, valósághoz közelítő képzelet)
- A gyermekek személyiségének fejlesztése; önállóság, kitartás, pontosság, feladattudat
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított, pedagógiai módszerek alkalmazása
- Személyre szabott pozitív értékeléssel a cselekvéses tanulás segítése
- A gyermekek egyéni képességeinek, fejlődési ütemének, szociokulturális háttérének figyelembe vételével differenciált, egyéni fejlesztése
- Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése, az alábbi módon:
- Az iskolaérettséget támogató pedagógiai munka
 - a) Az iskolaválasztás támogatása
 - b) Az iskolával való kapcsolat fenntartása
 - c) Az óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása, megvalósítása

13.8.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei

A tanulás feltétele

Sokoldalú érzékelésen, észlelésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.

Az óvodánkban lehetséges tanulási formák

- spontán játékban tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre – válaszokra épülő ismeretszerzés,
- célzott megfigyelés, tapasztalat-, élményszerzés (séta, kirándulás),
- cselekvés közben, felfedezés során megvalósuló tanulás.
- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása
- a gyakorlati problémamegoldás.

egyéni és kiscsoportos differenciált képességfejlesztés

Megelőzés

Felzárkóztatás

Tehetséggondozás

A differenciált képességfejlesztés feltétele:

- A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése.
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával differenciált tervezés.
- A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése

A sajátos diagnosztikai eszközök pontos vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Lehetőség nyílik arra, hogy egyénre szabott feladatot tudatosan tervezzük. Képet kapunk arról is, hogy melyik gyermeknek lesz szüksége más szakember (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus) segítségére.

A gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezés.

A differenciálás az a folyamat, melyben a gyermekek egyéni szükségletéhez igazítjuk a tapasztalatszerzés, élményszerzés alkalmait.

A kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkoztatási forma. Az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenységek feltételrendszerét, és módszereit.

A differenciálás gyakorlata:

- szociális differenciálás (munkaformák kiválasztása, képességek figyelembe vétele a csoportszervezésnél)
- módszertani (metodikai) differenciálás (cselekvéses, felfedező tanulás, megfelelő ingerek, keresztcsatornák működtetése, egyéni munkatempó,- teljesítőképesség figyelembe vétele)

- célra irányuló differenciálás. (prevenció, korrekció, tehetséggondozás, életkori szint, hajlamok és érdeklődés figyelembe vétele)
- eszköz szerinti differenciálás

A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

A gyermekek fejlődését az erre a célra szolgáló fejlettségmérő lapon tudjuk követni, az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magában foglaló, tevékenységek keretében folyik. A gyermekek iskolakészültségét az egyéni érési tempó figyelembe vételével állapítjuk meg, amely az óvodából az iskolába történő lassú átmenetet segíti. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként kialakul az iskolai munkához szükséges fejlettségi szint.

A tanulás típusai

Az óvónő pedagógiai szabadsága alapján dönt az elvárható és a szükséges szervezeti keretokről a tevékenységalapú tanulási formákról. A foglalkozások kiterjesztett formában alkalmazandók, a szükséges módszertani felkészültség mellett, tervezettek, fokozatos időtartamúak, gyakorlatiasak, tevékenykedtetők. A csoport aktuális fejlettségi állapota, az egyes gyermekek igénye, szükséglete a foglalkozások tartalma és a helyi adottságok függvényében tervezzük, hogy melyik napon, milyen tanulási keretet-formát választunk.

A tanulás szervezési elvei

- műveltségterületek komplexitása,
- a gyermekek egyéni élményei, tapasztalatai, mozgásos-és beszédhelyzetek meghatározó szerepe az ismeretszerzésben,
- tervszerűség és spontaneitás összhangja,
- egyéni fejlettséghez, eltérésekhez igazodó pedagógiai módszer, és differenciált fejlesztés.

Az utolsó pedagógiai elv különös hangsúlyt kap óvodánkban, hiszen sok a fejlődésben elmaradott, hátrányos helyzetű gyermek, az átlagos képességű és a tehetséges gyermek is.

A gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére, meg lévő tapasztalataira építve irányítjuk a megismerést, a gondolkodás folyamatát. A tanulási folyamatban centrális szerepet kap a mozgásos, cselekvéses felfedező tevékenykedtetés biztosítása, a sokoldalú érzékelésen (vizuális, hallási, tapintásos) alapuló tapasztalatszerzés, élményszerzés. A képességek fejlesztése megkívánja az ismeretek rendszeres feldolgozását, az alkalmazkodó képesség lehetőségeinek megteremtését. Képességeket kifejezetten tevékenységben fejlesztünk, a beszéd és gondolkodás egységével. Az értelmi nevelésben a „tapasztalni – megismerni” elvet valljuk, s nem a kész ismeretek, cselekvésformák betanítását.

A tanítás-tanulás folyamatban a bizalomra, megértésre épülő óvónő-gyermek közötti kapcsolatra törekszünk, amelyben a gyermek, szorongás nélkül, örömteli kíváncsisággal vehet részt. Kiemelt szerepet kap a pedagógiai asszisztens a tanítás-tanulás folyamatában az óvodapedagógus útmutatásainak végrehajtásában segítve a gyermekeket.

Az Integrált pedagógiai rendszer megvalósítása szempontjából is nagyon fontos, az óvónő módszereinek szüntelen megújítása, korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása, ezzel kapcsolatos feladatunk:

- Nevelőtestület módszertani felkészítése a korszerű oktatási módszerek alkalmazására a kiemelt figyelmet igénylő és a nemzetiségi gyermekek fejlesztésében.
- Speciális szakmai képzettség további megszerzése
- Mindezen módszertani ismeret birtokában:
- A gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó pedagógiai eszközök segítségével, inger gazdag környezetben az egészséges személyiségfejlődés fejlesztése
- Az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása az esélyegyenlőség biztosítása, az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérése.

13.8.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

– az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

– megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

– a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. A négyéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

14. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomán követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló

tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élıszavas mese és közösségi játékélmény biztosításával.

14.1. Szervezeti és időkeretek

Csoportszervezés elvei:

- Aránytalan terhet nem jelent az intézményben dolgozókra.
- Nem sérti az integrációs gyakorlatot, kerüli a szegregációt.

A csoportalakításnál a homogén (azonos életkorúak) gyermekcsoportok kialakítását szorgalmazzuk, amennyiben ezt a gyermekek száma lehetővé teszi, a fenti szempontok figyelembe vételével. A csoportszervezésről évente a nevelőtestület véleménye alapján az intézményvezető dönt.

Az óvodapedagógusok törekvése, segíteni a gyermekeket eljutni a lassú fejlődés átmenetnek abba az állapotába, amely által óvodásból iskolássá érnek. Nevelési hatékonyságunkat a tudatos képességfejlesztéssel – kognitív, kommunikációs – magyarázzuk, melyekhez nélkülözhetetlen a „kortársi csoporthatások”, ezért az azonos életkorú gyermekek esetében csoportok közötti átjárhatóságot biztosítjuk. Az azonos életkor nem jelenti azonban a gyermekek homogén fejlettségi szintjét. Fontos feladatunk az egyéni fejlettségi szintnek megfelelő differenciált fejlesztő munka (felzárkóztatás, képességfejlesztés).

A csoportszervezés szempontjai:

- Átlaglétszám 20 fő, maximum 25 fő
- Csoportszoba férőhelye
- Nevelőtestület pedagógiai elvein alapuló szervezési elképzelések
- tartalmi szempontok alapján: életkor és fejlettség.

Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő tevékenységek mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

14.2. Napirend, heti rend kialakítása

A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlesztésekhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces), csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez a gyermek egyéni szükségleteihez, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására törekszünk, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirend lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, a szabadjáték kiteljesedésére megfelelő időt biztosít arra, hogy a gyermek minden tevékenységét befejezze, pontosan elvégezze. Figyelembe vesszük a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére fordítható időkeretet. Így a napirendben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek, (étkezés, gondozás, mindennapos testnevelés) melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, és nyugalmat, folytonosságot, támaszt biztosítanak. A gondozásnak kiemelt jelentősége van a nevelésben, a kapcsolatépítésben, a gyermekek önállóságának fejlődésének elősegítésében, együttműködve a gondozást végző óvodapedagógusokkal és dajkákkal.

A nyári időszak napirendjét is gondosan és tartalmasan tervezzük meg. Az év közben már kialakított szabályok, szokások normarendszer megtartásával adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, és kötetlenebb formában biztosítsuk számukra a változatos tevékenységet.

A heti-rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban, és lehetőséget nyújt a normarendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A befogadás idején ügyelünk a rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti-rend összeállítására. Később az iskolára való felkészítés feladatai a heti rend pontosabb betartását kívánják meg.

NAPIREND		
Szeptember 1 – Május 31-ig		
IDŐTARTAM		TEVÉKENYSÉG
6.00	10.30	Párhuzamosan végezhető tevékenységek az óvoda épület adta lehetőségek keretein belül: gyülekezés, szabad játék, tízórai szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek Kötelező testnevelés heti egy

		alkalommal, mindennapos mese, mindennapos testnevelés
10.30	12.45	Udvari játék, levegőzés (rossz idő esetén a csoportszobában)
12.45	13.00	Öltözködés, testápolás, ebéd, Fogápolás, ruházat lecserélése pizsamára
13.00	15.00	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés.
15.00	17.00	Párhuzamosan végezhető tevékenységek az óvoda épület adta lehetőségek keretein belül: öltözés, testápolás, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek

NAPIREND		
Június 1 – Augusztus 31-ig		
IDŐTARTAM		TEVÉKENYSÉG
5.30	11.30	Párhuzamosan végezhető tevékenységek az óvoda épület adta lehetőségek keretein belül: gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek, mindennapos mese, mindennapos testnevelés, udvari játék, levegőzés, a test edzése (napfürdő, stb.)
11.45	12.45	Öltözködés, testápolás, ebéd
12.45	15.00	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
15.00	17.00	Párhuzamosan végezhető tevékenységek az óvoda épület adta lehetőségek keretein belül: Öltözés, testápolás, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek

14.3. Az óvodai nevelés tervezése

A tevékenységek megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat – vallási, nemzetiségi, etnikai – figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit,

érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazzuk.

HETIREND		
KORCSOPORT	KÖTELEZŐ FOGLALKOZÁS	CSOPORTOS FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSE
3 - 4 éves		A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Testnevelés Mindennapi testnevelés
4- 5 éves	Testnevelés Mindennapi testnevelés	A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
5 – 7 éves	Testnevelés Mindennapi testnevelés	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A szervezett tanulás munkaformái:

Frontális	Testnevelési játékok, Mindennapi mese Mindennapi testnevelés
Mikro csoportos	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Testnevelés,
Kooperatív	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés,

	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint
Páros	Együttműködés rokonszenvi alapon, mely segíti a nevelés eredményességét. Tanulási motiváció kialakítását célozza, részképességek fejlesztése.

Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozások időkeretei korcsoportonként

Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások:	3 - 4 éves korban	4 - 5 éves korban	5 – 7 éves korban
Testnevelés	Heti 1x (10-15perc)	Heti 1x (20-30 perc)	Heti 2x (35-40perc)
A külső világ tevékeny megismerése	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
Verselés, mesélés	Napi 5-10 perc	Napi 10-15 perc	Napi 20-25 perc
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
Egyéni fejlesztés	Naponta, illetve a sajátos nevelési igény szerint.		
Logopédia			Heti 2x

14.4. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok

A gyermekek mérése és értékelése az óvodában

Cél: Olyan mérési, értékelési eljárások alkalmazása, amelyek a gyermekek megismerését szolgálják. A reális és szakmailag megalapozott értékelés az alapja a további fejlesztési feladatoknak.

A szülők folyamatos és egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

Alapelvnek tekintjük, hogy az óvoda, nevelési intézmény, így a lehetséges és szükséges mérések ennek megfelelően tervezettek. A nevelés-tanulás egymásra ható és egymást feltételező folyamatát kívánjuk a mérésekben tükröztetni.

Az egyéni fejlődést tartalmazó dokumentum intézményi szintű szempontjai:

A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell, kiemelten a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása.

Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

Az információk rögzítését szolgáló dokumentumok

Dokumentum	Mérési, értékelési területek, szempontok	Információ rögzítése
Személyiség lap	A gyermek óvodáskor előtti fejlődésének, a család szocio-kulturális jellemzőinek megismerése	Óvodáskor kezdetén
Fejlettségmérő lapok	- Mozgásfejlettség - Téri tájékozódás - Értelmi fejlettség - Finommotoros koordináció fejlettsége - Nyelvi kifejező készség - Szociális fejlettség	Évente 2 X

DIFER mérőanyag	a hét elemi alapkészség diagnosztikus tesztje: - szocialitás, -írásmozgás koordináció, -tapasztalati következtetés, -tapasztalati összefüggés-megértés, - elemi számolási készség, - relációszőkincs, - beszédhanghallás.	Nagycsoportosok: évente 1 x, november hónapban.
Egyéni fejlesztési terv	Tehetséges gyermek SNI ill. BTMN gyermekek számára	3 havonta

A mérés során keletkezett dokumentumok felhasználása

Az óvodapedagógus számára	A szülő számára
A kapott eredmények alapján megvalósul az egyénre szabott fejlesztés Az eredmények újabb mérések adataival bizonyítják a változásokat.	Jelentős információhordozó A szülő a konkrét adatokból látja gyermeke aktuális fejlettségi szintjét. A tájékoztatás a családdal való együttműködés gerincét képezi. A mérési eredmények megbeszélése a gyermek szüleinek és pedagógusának részvételével

➤ A csoport előrehaladásának értékelése

Cél: A nevelés folyamatát nyomon követve a csoportok szokás- és szabályrendszerének megfigyelése, mérése, értékelése a kapott eredmények alapján tovább fejlesztés.

A csoport előrehaladásának figyelemmel kísérésével az óvodapedagógusok munkájának, hozzá adott értékének” meghatározása.

Nevelési év végén a folyamatgazdák vezetésével az óvodapedagógusok értékelik a csoport az egészséges életmód, az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés, a mozgás, a játék, a munka, a

külső világ tevékeny megismerése, verselés, mesélés, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, ének, zene, énekes játék, gyermektánc területén elért eredményeket.

Az összegzett tapasztalatokra, valamint az éves mérési eredményekre épül a következő nevelési év nevelési, fejlesztési terve.

A csoporton belüli neveltségi szint személyes megfigyelésen alapul, amely a csoportban dolgozó két óvónő munkájának megfigyelésére, valamint az egyéni összegző mérés eredményeire épül.

A gyermekek társas helyzetének vizsgálatához évente kétszer szociometriai mérést alkalmazunk.

14.5. Az óvoda speciális szolgáltatásai

Lehetőség szerint az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógusoknak kell irányítani, így a szolgáltatások idején is. Amennyiben erre nincs lehetőség – nem óvodapedagógus irányítja a tevékenységet – felügyeletet kell biztosítani.

A szolgáltatások igénybevevőit nyilatkoztatjuk az igénybevételéről, majd ezt követően alakítjuk ki a szolgáltatások körét. (Csak abban az esetben szervezzük meg, ha legalább 10 fő igényli.)

A szülők kérésére az alapfunkción túl az alábbi szolgáltatásokat szervezzük:

Szolgáltatás tartalma	Szolgáltatás ideje	Szolgáltatást igénybevevők köre	Szolgáltatást vezeti	A szolgáltatást felügyeli
anyanyelvi játzó	8.00-8.30	5-7 éves korig	óvodapedagógus	
zene-ovi	8.00-8.30	5-7 éves korig	óvodapedagógus	
ovi-foci	15.15-16.00	4-5 éves korig	edző	ügyeletes óvónő és dajka
német néptánc	15.15-16.15	4-5 éves korig	óvodapedagógus	ügyeletes óvónő és dajka
alapozó terápia az idegrendszer fejlesztésére	7.30- 8.30	5-7 évesek számára	óvodapedagógus	

Tehetséggondozás:				ügyeletes óvónő és dajka
Madárkák néptánc	15-30-16.15	5-7 éves korig	óvodapedagógus	
Apró kezek műhelye	15.30 – 16.15	5-7 éves korig	óvodapedagógus	
Ovi-foci	15.15-16.00	5-7 éves korig	külső szakember	edző

A szülők kezdeményezésére helyet adtunk külső szolgáltatások igénybevételére nevelési időn túl.

14.6. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik.
- A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

15. A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVEK

15.1. A szakmai tevékenységek fejlesztése

Óvodai beszoktatás

A kisgyermek életében az első nagy” próbatétel” az óvodába lépés, amely magában hordozza az anyáról való „leválás” nehézségét. Nagy megpróbáltatás ez főleg az anyának, de a gyermeknek is. Kezdetét veszi az anya- gyermek kapcsolatban az a viszony, ami talán a legnehezebb egy anyának: „*Nem fogni, mégis tartani*”.

Ebben a helyzetben „szenved” az anya is, „szenved” a gyermek is. Rengeteg türelmet, odafigyelést, empátiát kíván – az óvónőtől és az őt segítő dajkától, gondozónőtől egyaránt – a gyermek és az anya ebben a sajátos helyzetben.

A módszer megválasztásában mindig a már egyébként is kialakult anya- gyermek kapcsolat a meghatározó.

A beszoktatás értelmezésében el kell különítenünk az un. tág és konkrét beszoktatást.

A tág értelmezés azt jelenti, hogy már a jogviszony létesítést megelőzően fokozatosan ismerkednek a szülők és a gyerekek az intézménnyel.

Ezek a látogatások szorosan igazodnak az óvodai napirendhez. Előre meghatározott napon kinyitjuk az óvoda kapuját és szeretettel várjuk a gyermekeket és a szülőket. Fontosnak ítélem, hogy az új óvodásoknak és szüleiknek legyen benyomásuk a gyerekekről és azokról a pedagógusokról, akikkel majd együtt töltik napjaikat.

A konkrét értelemben vett beszoktatás pedig már a tényleges óvodába járás időpontjához kötődik.

Ennek időpontja és időtartama valamint módszere egyéni megbeszélés tárgya.

Lehetőség van a "fokozatos, beszoktatásra, ez több napon át tart. Először csak 1-2 órát, majd a kisgyermek fokozatosan hosszabb időt tölt az óvodában.

Van olyan lehetőség is, amikor a kisgyermek már az első naptól, az egész délelőttöt az óvodában tölti. Minden esetben a gyermek a meghatározó. Figyelembe kell venni: jár-e már ide testvére, a csoportjába járnak-e ismerős gyermekek, volt-e bölcsődés. Bármelyik módszert is alkalmazzuk, a cél, hogy a fokozatosság elvének érvényesülnie kell. Ennek megléte biztonságot ad a szülőknek, a gyerekeknek a többi gyereknek és a pedagógusoknak egyaránt. A beszoktatás mással nem pótolható lehetőség arra, hogy a szülők és az óvodapedagógusok és a gondozónő egymás kompetenciáit megismerjék, és a gyermekkel való bánásmód koherenciáját formálni kezdjék. A beszoktatást az a két óvónő irányítja, akik a gyermek saját nevelői lesznek.

Intervenció, együttműködés a szülőkkel

Kiemelt fontosságú az óvoda és a szülők közötti jó viszony. A jó partneri viszony nem kompetenciaazonosságot jelent, hanem egymás kompetenciáinak ismeretét. Az abban lévő különbségeket természetesnek kell vennünk ez az alapja az együttműködésnek. Fontos a szülői elvárásokat és az óvoda helyi programjában foglalt elveket és megoldásokat egyeztetni, oly módon, hogy érvényesüljön a szülő igénye is, de ne sérüljön az intézmény cél és feladatrendszere. El kell döntenünk, hogy melyek a preferenciáink, a nevelésről vallott felfogásunkba milyen külső elvárások férnek bele, és melyek azok, amikre nemet kell mondanunk, annak érdekében, hogy az általunk vállalt nevelési hitvallásunk ne sérüljön.

A kapcsolattartás különféle módjai az évek alatt alakultak és bővültek ki. Ennek módjai: a tág és konkrét értelemben vett beszoktatás, közös szülői értekezletek, csoport szülői értekezletek, fogadóóra, nyílt nap, közös barkácsoló-délutánok stb.

Az egyéni bánásmód és a közösségben élés egyensúlyának megteremtése

Sokat emlegetjük ezt a kifejezést: „egyéni bánásmód”. Nehéz és összetett feladata ez az óvodáknak, az óvónőknek. Ez abból adódik, hogy az intézményes nevelés sokféle szerepet hordoz: részben pótolnia kell az otthon funkcióját, a saját nevelési feladatát kell megvalósítania, a családi életet kiegészítője, valamint előtérbe kell helyeznie a kortárskapcsolatok jelentőségét is

A pedagógusnak a nevelés során egyszerre kell érvényesíteni az egyéni bánásmódot és a közösségi nevelést. Az egyéni bánásmód azokban a csoportokban tud érvényesülni, melyekben hangsúlyt kap az egymás iránti elfogadásra, toleranciára, empátiára, együttműködésre való nevelés. Az egyéni bánásmód megvalósulásának feltétele, a jól meghatározott határok, melyek között az egyén, és a közösség mint egész, egyaránt elfogadható keretek között mozoghatnak. Ez biztosítja,

hogyan a sokféleséget, és az együtteséget, egyfajta koherens rendszerben kezeljük. Az óvodai életben egyéni bánásmód alkalmazása azért nagyon fontos, mert az egyes gyermekek számára biztonságot nyújt, a helyzetek kiszámíthatóságával.

Az óvodában a gyermekek mindig közösségben vannak. A közösség azonban nem lehet egy erőszakosan kialakított létezési forma, hanem önkéntes adott tevékenységekre vonatkozó együtteség. A kapcsolatok spontán alakulnak ki, az óvónők feladata a gyermekek által szerveződött közösség tevékenységeinek segítése. (Társas kapcsolatok kialakulása, barátságok stb.)

Inkluzív nevelés, differenciálás

Annak az intézménynek, amelynek alapító okiratában szerepel az SNI- gyermeke óvodai nevelése, kiemelten kell kezelnie ezt a feladatot. Az igazi inkluzív pedagógia nem csupán elfogadást befogadást jelent, hanem magában foglalja minden gyermek differenciálását a másiktól. Nagyon fontos, hogy a csoportvezető óvónők egyformán gondolkodjanak az eltérő fejlődésű gyermekek integrációs gyakorlatáról.

Az eltérő fejlődésű gyermekek külön fejlesztéséről, részképességbeli elmaradásuk minél magasabb szintre való emeléséért a gyógypedagógus a felelős, az érintett gyermekek beilleszkedéséért, a csoporttagok és az eltérő fejlődésű gyermekek egymástól való tanulásáért a csoportvezető óvónők a felelősek. Csak a gyógypedagógus és az óvónők együttes munkája hozhatja meg a várt eredményt.

Egységes értelmi fejlesztés, az iskolai életre való felkészítés során

Az óvodai nevelés magában foglalja a testi- lelki fejlődés biztosítását, az önfelelt játék tevékenységet, a szocializáció lehetőségét, és végső célja az iskolai életre való felkészülést. Ezért a gyermekeket a szocializáció azon fokára kell segíteni, hogy képesek legyenek az „iskolai életvitelre”; valamint azon készségek, képességek birtokába kell juttatni, hogy az iskolai tananyag kudarc nélküli elsajátítására is alkalmasak legyenek.

Több éves tapasztalatunk szerint nagyban megkönnyíti a gyermekek „iskolai életét” az is, ha azonos *értelmi nevelésben* részesülnek a más-más csoportba járó gyermekek.

Az iskola- előkészítő program előnyei:

- egységes, biztos alapokat teremt az első osztályba induló gyermekek számára,
- a kialakult készségek, képességek erősítik az önbizalmat, átsegítve a gyermekeket az óvodából iskolába lépés nehézségein,
- eltűnnek a csoportthatárok,
- a jó és a gyengébb értelmi képességű gyermekek között induláskor kisebb lesz a különbség
- megkönnyíti a pedagógiai, fejlesztőpedagógiai munkát.

Eredményének mérése:

- a gyermekek közvetlen megfigyelése (óvónők)

- feljegyzések készítése (óvónők)
- pszichodiagnosztikai- tesztek segítségével (logopédus)
- pedagógiai tesztek (óvónők- tanítónők).

15.2. Projekt hetek, hagyományok rendszere az óvodában

Gyermekeink intézményi életét a hagyományok ápolása, az új hagyományok megteremtése és az ún. projekt hetek teszik tarkábbá színessé.

Az óvodában rendszeresen megszervezésre kerülő projekt hetek alkalmával minden esetben egy adott csoport a felelős, akik egész heti feladattal látják el a többi csoportot. Az adott héten adott témában mélyednek el a gyermekek.

- Víz-hete
- Föld hete
- Nagycsoportosok Hete

Hagyománnyá lett az óvodában a jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó közös barkácsolás a szülőkkel vagy az adott napon való ünneplés

- adventi készülődés (ajándékkészítés, díszek készítése)
- húsvéti készülődés (ajándékkészítés, díszek készítése)
- Kiszabáb égetés (tél üző)
- Hóvirág ünnep (tavaszt köszöntő ünnep)

Hagyományt nem csak ünnepelni lehet, hanem megőrizni is. A Madárkák német hagyományörző táncegyüttes ezt teszi évről-évre. Óvodapedagógus tanítja a gyermekeket a különféle német táncokra.

15.3. Napirenden kívül szervezett tevékenységek kiemelt szerepe

Az adonyi Hóvirág Óvoda minden óvodása számára – beleértve ebbe az SNI-s gyermekeket is – a szervezett tevékenységeken kívül kiegészítő tevékenységeket is biztosít. Kedvező szintér ez a különböző csoportokba járó gyermekeknek egymás megismerésére, elfogadására; és hatékonyan segítik ezek a foglalkozások a nevelési feladatok sikeres megvalósítását.

Zene-ovi

A legrégebben biztosított kiegészítő fejlesztési lehetőség. A zene-ovi keretein belül az SNI-s gyermeknek lehetősége nyílik a közös zenélés, éneklés élményének megtapasztalására. A hangszeres zene, a ritmikus mondókák, az énekes játékok segítik a mozgás-beszéd integráció fejlődését. Az óvodáskori ritmusérzék fejlettségi mutatója jól korrelál az olvasási készség mutatójával. Fejlesztőileg hat az auditív hallás, az auditív emlékezet, és az auditív figyelemre is.

Anyanyelvi játsszó

Az anyanyelvi fejlesztés keretében lehetőség nyílik az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjének fejlesztésére, a beszédszervek gyengeségének játékos formában történő erősítésére. A szegényes szókincs bővítését is segítik a beszédmozgásokról szerzett emlékképek.

Német néptánc

Az adonyi német kultúra hagyományainak, szokásainak őrzőjeként szervezzük a német néptánc oktatást óvodánkban. A gyermekek megismerhetik más népek táncait. A tánc fejleszti a ritmusérzékét, a térérzékelést, a testtartást és a mozgáskoordinációt. Ezen kívül fejleszti a szociális kompetenciákat: együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, másik személy elfogadására és megbecsülésére ösztönöz.

Alapozó terápia

Komplex, mozgásfejlesztésen alapuló (un. motoszenzoros típusú) idegrendszer fejlesztő terápia, mely során a gyermekeknél újraindítjuk az emberi fejlődéstani mozgássorozatot. Ezzel a mozgásfejlesztési gyakorlatsorral hatunk az emberi agyban a beszéd működéséért (olvasás, írás) felelős területekre is.

16. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda illetve a család teremt meg.

Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családias hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és egyéni szükségletekhez.

A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

16.1.1. Óvoda- Iskola

Nevelésünk egyik fő feladata, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi sajátosságok, szokások figyelembe vételével korrekt kapcsolatra törekszünk az iskolával.

Az együttműködés alapelvei

- Kölcsönös nyitottság, bizalom nevelőpartneri viszony

- Közös dokumentumok ismerete
- Nevelési feladatok összehangolása
- Kölcsönös hospitálás, közös továbbképzésen való részvétel

Céljaink

- Kudarcmentes iskolakezdet és az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése

Feladataink

- Az iskolakészültséget támogató pedagógiai munka (tanulási képességek, kulcskompetenciák, egyéni differenciált képességfejlesztés)
- Képességfejlesztő programok megvalósítása (Fejlesztő Team, Difer mérés bevezetése, közös értékelése)
- Tanulási zavarok kialakulását megelőző módszerek alkalmazása (Dyslexia megelőző programok, korszerű tanulási munkaformák, drámapedagógia, konfliktuskezelési technikák)
- Az iskolaválasztás segítése (tanítónők megismerése, nyílt napok, közös kirándulások)
- Közös szabadidős programok szervezése (közös évnyitó, közös játszóházak, sport rendezvények, kirándulások)
- Hospitálásra épülő együttműködés (jó gyakorlatok megismerés, „áttanítás” az iskolába, óvodába)
- Gyermek fejlődésének után követése (Difer mérés kontrollja az iskolában)

Az együttműködés formái

Látogatások, tapasztalatcserek, közös programok, bemutatók, fórumok, egymás rendezvényein való részvétel

Az együttműködés tartalma

- Pedagógusok kölcsönös látogatása az óvoda nagycsoportjába, ill. az első osztályba
- Az intézményi programok megismerését célzó fórumok, előadások szervezése
- Az óvodai szokások megtartását célzó, új szokások kialakítását segítő szakmai feladatok ellátása („áttanítás”)
- Folyamatos tervszerű ismerkedés az intézmények munkájával és a gyermekekkel
- (nyílt napok, iskolai óvodai látogatások)
- Az intézményi programokon való részvétel (szabadidős, szakmai előadás, szülő értekezletek)

16.2. Óvoda - Fenntartó

Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

A Polgármesteri Hivatal Gyermekjóléti szolgálat vezetőjével gyermekvédelmi felelősünk tartja a naprakész kapcsolatot, az étkezési segélyezés-, karácsonyi ajándékozás és a gyermekvédelmi támogatás biztosítása érdekében.

16.3. Óvoda - Közművelődési Intézmények

A Művelődési Ház és Könyvtár kínálatából a nevelési feladatok sokoldalú színes megoldását segítő programokat választunk, melyek alkalmazkodnak a gyermekeink életkori sajátosságaihoz és életkorához.

- A rendezvények jó alkalmat teremtenek, otthont adnak a szülőkkel való kapcsolat mélyítésére. (óvodabál.)
- A könyvtárlátogatás jól szolgálja az irodalmi nevelés feladatainak megvalósítását, a hazai és nemzetközi irodalommal való ismerkedést.
- A képzőművészeti kiállítások és játszóházak, zenés foglalkozások szervezése, színessé teszik a művészeti nevelési feladatainak megvalósítását. .

Az együttműködés formái

Rendhagyó irodalomfoglalkozás (irodalmi zenei, vizuális foglalkozások) közös rendezvényeken való kölcsönös részvétel.

Az együttműködés tartalma

- Közös programokon való részvétel (városi ünnepélyek)
- Gyermekeink soron való részvétel (színház, író - olvasó találkozó)
- Rendhagyó foglalkozás a közművelődési intézményben és az óvodában, irodalmi, zenei, vizuális nevelés területén, pl. kiállítások, mese-vetítés, Költészet napja

16.4. Óvoda - Civil Szervezetek

Az egyesület aktív szerepet vállal nyitott óvodai programok megvalósításában, szabadidős programok feltételeinek megteremtésében, multikulturális elemek gyakorlati megvalósításában, bekapcsolódnak a környezetvédelmi tevékenységekbe, az óvodai környezetvédelmi napokon.

Az együttműködés tartalma

- az óvoda programjaiba történő bekapcsolódás
- környezetvédelmi napon való együttműködés
- közös pályázaton való részvétel

16.5. Óvoda - Egyház

Figyelembe vesszük a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló rendelkezést, amely óvodánkban lehetőséget biztosít, speciális szolgáltatások kertében hittan igénybe vételére. Évente történik felmérés a szülői igényekről, és ennek alapján biztosítjuk a hitoktató számára a helyet.

Az együttműködés tartalma

- Heti rendszerességgel hitoktató foglalkozásszervezése az óvodában

- Szepilőtelen Szűz Mária rendház nővéreinek jelenléte a délelőtti napirend szerint
- A hitoktató és az egyház vezetőjének meghívásra történő részvétele az óvodai rendezvényeken

16.6. Óvoda- a Kárpát-medence magyar nyelvű óvodái

Óvodánk a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik és – lehetőségei szerint- szakmai kapcsolatot tart fenn.

Az együttműködés alapelvei

- Kölcsönös nyitottság, bizalom
- Alapdokumentumok kölcsönös megismerése
- Kölcsönös hospitálás, közös továbbképzés részvételére való törekvés
- Lehetőségeink szerint, szakmai kapcsolatok bővítése, mélyítése

Céljaink

- A kulturális és nevelési szokások kölcsönös megismerése
- Az identitástudat, a magyarság fogalmának elmélyítése, ápolása

Feladataink

- A Kárpát-medence magyar nyelvű óvodáival kapcsolat felvétele, kialakítása
- Közös szakmai fórumok, továbbképzések esetleges megszervezése
- Hospitálásra épülő együttműködés (jó gyakorlatok megismerése)

Az együttműködés formái

Elsősorban elektronikus úton, lehetőségeinkhez mérten látogatások, tapasztalatcserék, közös programok, bemutatók, fórumok, egymás rendezvényein való részvétel

17. MELLÉKLETEK

17.1. A nevelési program végrehajtásához szükséges, a nevelő-fejlesztő munkát segítő eszközök, felszerelések jegyzéke

- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról foglaltakban szerint:1. ÓVODA I-V-ig

18. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS

- A helyi nevelési program érvényessége 2025. szeptember 1-től
- A helyi nevelési program módosítása: jogszabályi változások szerint
- A helyi nevelési program nyilvánossága: Óvoda honlapja, óvodai öltöző

19. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógia Programot

- Véleményezte

Ujszászi Melinda
szülői szervezet képviselője

dátum: 2025.

- Elfogadta: a nevelőtestület

Kirinovics Edit
a nevelőtestület képviselőjében

P. H.

dátum:2025.

- Fenntartó képviselőjében

Ronyecz Péter István

P.H.

dátum: 2025. augusztus

- Jóváhagyta:

Steinmann Katalin
főigazgató

P. H.

dátum:2025. augusztus

A legitimációs eljárás alátámasztását igazoló dokumentumok:

1. A nevelőtestület döntéséről készült jegyzőkönyv, mely számú határozatával elfogadta a helyi pedagógiai programot, iktatószáma.....
2. A szülői szervezet véleményét bemutatóiktatószámú jegyzőkönyv.
3. A fenntartószámú határozatával elfogadta a helyi pedagógiai programot, iktatószáma.....

Adony, 2025.

P. H.

.....
főigazgató